

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Дніпропетровський національний університет
ім. О. Гончара**

Л. Г. Сутуліна

**НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК
З ПОРТУГАЛЬСЬКОЇ МОВИ**

**Дніпропетровськ
РВВ ДНУ
2012**

УДК 811.134.3 (076)
ББК 81.472. 2 Я73
С 89

Рецензенти: канд. філол. наук, проф. І.С. Попова
канд. філол. наук, доц. Н.І. Пустовойт

С 89 Сутуліна, Л.Г. Навчальний посібник з португальської мови [Текст]:
/Л.Г.Сутуліна – Д.: РВВ ДНУ, 2012. – 120 с.

Навчальний посібник являє собою інтенсивний курс вивчення португальської мови на початковому етапі. У виданні вміщено докладний опис фонетики португальської мови, правил читання, орфографії, основні граматичні теми, тексти та діалоги, що охоплюють побутову лексику. До уваги студентів запропоновано сім розділів, кожен з яких уміщує граматичний матеріал, тексти та тренувальні вправи. Матеріал навчального посібника допоможе у практичному оволодінні португальською мовою, виробленні навичок вільного спілкування, перекладу та читання текстів різної складності, засвоєнні лексики з даної тематики та формування граматичних навичок мовлення.

Для студентів ДНУ імені Олеся Гончара факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства, які вивчають португальську мову як третю іноземну. Виданням можуть також послуговуватися всі, хто вивчає португальської мову самостійно.

Темплан 2012, поз. 122

Навчальне видання

Лариса Григорівна Сутуліна

**Навчальний посібник
з португальської мови**

Редактор А. А. Гриженко
Техредактор Л. П. Замятіна
Коректор Т. А. Белиба

Підписано до друку 25.04.12 Формат 60×84 / 16. Папір друкарський. Друк плоский. Ум. друк. арк. 7,0. Ум. фарбовідб.7,0. Обл.-вид. арк. 9,6 . Тираж 100 пр. Зам. №

РВВ ДНУ, просп. Гагаріна, 72, м. Дніпропетровськ, 49010.
Друкарня ДНУ, вул. Наукова, 5, м. Дніпропетровськ, 49050

© Сутуліна Л.Г., 2011

ЗМІСТ

UNIDAD 1	
Fonética	5
Gramática:	12
1. Порядок слів у простому розповідному реченні. 2. Питання до присудка, прямого і непрямого додатка. 3. Рід та число іменника. 4. Означений артикль. 5. Прийменники <i>de, a</i> .	
Texto: NA AULA	16
 UNIDAD 2	
Fonética	17
Gramática:	23
1. Прикметник. 2. Рід іменників, що закінчуються на приголосний. 3. Вказівні прикметники та вказівні іменники в однині. 4. Кількісні числівники (1 - 100). 5. Альтернативне запитання. 6. Складний іменний присудок.	
Texto: SOU ESTUDANTE	27
 UNIDAD 3	
Gramática:	30
1. Неозначений артикль. 2. Рід іменників. 3. Утворення множини іменників та прикметників на <i>-ã, -m</i> . 4. Прийменник <i>em</i> . 5. Прикметники та прислівники <i>muito, pouco</i> . 6. Вказівні займенники середнього роду. 7. Прислівники місця <i>aqui, cá, aí, ali, lá</i> . 8. Вказівні прикметники та вказівні іменники в множині. 9. Особові займенники, які виконують роль підмета. 10. Присвійні прикметники та присвійні займенники. 11. Порядкові числівники. 12. Вживання кількісних і порядкових числівників. 13. Безособова конструкція з “ <i>há</i> ”. 14. Порядок слів у питальному реченні без питального слова. 15. Питання до обставини місця, часу, підмета-особи та непрямого додатка-особи. 16. Форми дієслів <i>ser</i> і <i>estar</i> .	
Texto: UMA AULA DE PORTUGUÊS	40
 UNIDAD 4	
Gramática:	43
1. Прийменники <i>de, a, para, com</i> . 2. Сполучення прийменника <i>de</i> з неозначеним артиклем і вказівними прикметниками та займенниками. 3. Дієслово. 4. Presente do Indicativo. 5. Форми звертання. 6. Означення часу доби.	
Texto: DEIXE-ME APRESENTAR-ME	51
 UNIDAD 5	
Gramática:	56
1. Presente do Indicativo дієслів індивідуального відмінювання. 2. Дієслівні конструкції з інфінітивом. 3. Неозначені прикметники <i>todo, toda, todos, todas</i> та неозначені займенники <i>todos, tudo</i> . 4. Прийменники <i>por, sem, de, a</i> . 5. Арифметичні дії. 6. Дієприкметник. 7. Вживання дієслів <i>ser, estar, ter, haver</i> . 8. Підрядні речення. 9. Pretérito Perfeito simples do Indicativo.	

10. Неозначений прикметник і неозначений займенник *cada*. 11. Заміщення означеним артиклем іменника, що повторюється. 12. Видільна конструкція *é que*. 13. Неозначені займенники та прикметники. 14. Прислівники заперечення. 15. Pretérito Imperfeito do Indicativo. 16. Ступені порівняння прикметників. 17. Займенникові дієслова. 18. Безприйменникові форми особових займенників. 19. Прислівники з суфіксом *-mente*. 20. Ступені порівняння прислівників. 21. Кількісні числівники (200 - 1000). 22. Умовне підрядне речення.

Texto: AS ESTAÇÕES DO ANO..... 77

UNIDAD 6

Gramática: 82

1. Modo Imperativo afirmativo. 2. Modo Imperativo negativo. 3. Прислівникові об'єктні форми особових займенників. 4. Злиття прийменника *em* з особовими займенниками. 5. Дієслово індивідуальної дієвідміни *haver*. 6. Дієслівні конструкції з інфінітивом. 7. Суфікси збільшення та зменшення. 8. Futuro simples do Indicativo. 9. Безприйменникові об'єктні форми особових займенників. 10. Місце безприйменникових об'єктних займенників, їх сполучених форм та зворотних займенників у сполученні з формами майбутнього часу. 11. Condicional simples. 12. Futuro do Pretérito. 13. Condicional simples.

Texto: ÀS COMPRAS..... 92

UNIDAD 7

Gramática: 96

1. Герундій. 2. Дієслівні конструкції з інфінітивом. 3. Відносні займенники. 4. Pretérito mais-que-perfeito do Indicativo. 5. Pretérito Perfeito composto do Indicativo. 6. Узгодження часів дійсного способу Indicativo у складнопідрядних реченнях. 7. Перехід прямої мови у непряму. 8. Пасивний стан. 9. Modo Conjuntivo. Presente do Conjuntivo. 10. Futuro de Conjuntivo. 11. Pretérito Imperfeito do Conjuntivo. 12. Складні часи умовного способу. 13. Узгодження часів Indicativo, Imperativo, Condicional, Conjuntivo. 14. Condicional composto. 15. Умовний період. 17. Схема часів та способів в умовних реченнях.

Texto: MEIOS DE COMUNICAÇÃO..... 116

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ..... 120

UNIDAD 1

Fonética

Португальський алфавіт

Друковані букви	Назви букв	Друковані букви	Назви букв	Друковані букви	Назви букв
A a	a a	I i	i i	R r	erre epe
B b	bê бе	J j	jota жота	S s	esse ece
C c	cê се	L l	ele еле	T t	tê те
D d	dê де	M m	eme еме	U u	u у
E e	e е	N n	ene ене	V v	vê ве
F f	efe ефе	O o	o о	X x	chis шіш
G g	gê же	P p	pê пе	Z z	zê зе
H h	agá ага	Q q	quê ке		

Звуки португальської мови

Голосні звуки зазнають значних змін залежно від того, наголошені вони чи ні. Наголошений голосний більш довгий, ніж ненаголошений. У португальській мові розрізняють відкриті та закриті голосні звуки, носові та неносові.

Приголосні звуки неоднорідні і вимовляються по-різному. Вимова приголосних залежить від попередніх та наступних звуків, від місця наголосу та їх позиції у слові. Більша частина португальських приголосних має відповідні еквіваленти з-поміж твердих звуків української мови.

Напівголосні звуки займають проміжне положення між голосними та приголосними. З голосними їх зближує відсутність шумів тертя повітря, а з приголосними – те, що вони нескладотворчі.

У португальській мові 23 букви, з них 5 голосних та 18 приголосних. Крім того, в словах іншомовного походження зустрічаються букви **k** (sara), **w** (v dobrado) та **y** (i grego). На письмі також використовують букву **ç** (cê cedilha), яка не зустрічається на початку слова і тому не входить до алфавіту. Букву **H, h** на початку слова не вимовляють, вона входить до буквосполучень **ch, lh, nh** та є показником зміни якості попереднього звуку.

Голосні звуки [a, u, i]

Звук [a] нагадує український наголошений [a] у слові *айва*.

Звук	Написання	Положення	Приклади
[a]	á, a	наголошений	pá [pa], pata [ˈpate]
	a	ненаголошений перед l, ct (c – не вимовляється)	altivo [alˈtivu], activo [aˈtivu]
[u]	ú, u	наголошений	úvula [ˈuvule], uva [ˈuve]
	u	ненаголошений	tulipa [tuˈlipse]
	o	ненаголошений	mano [ˈmenu]
	o	означений артикль чол. роду однини	o [u]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[i]	í, i	наголошений	fila [ˈfɪlə]
	i	ненаголошений	mínima [ˈmɪnɪmə]
	e	ненаголошений на початку слова	etapa [iˈtapa]
	e	союз i	e [i]

Приголосні звуки [p, b, t, d, f, v, m, n, l]

Приголосні [p], [b], [t], [d], [f], [v], [m], [n], [l] подібні за вимовою до відповідних звуків української мови, але промовляються з більшою напругою. На письмі передаються буквами **p, b, t, d, f, v, m, n, l**.

Голосні звуки [ɐ, ə]

Звук [ɐ] не має аналога в українській мові, вимовляється як щось середнє між українськими *a* та *e*.

Звук	Написання	Положення	Приклади
[ɐ]	a	ненаголошений	pará [pɐˈpa]
	a	наголошений перед приголосними m, n, nh	ama [ɐˈmɐ], Ana [ɐˈnɐ]
	a	у службових словах	a [ɐ] – означений артикль жін. роду однини a [ɐ] – прийменник
	e	наголошений перед nh, lh, ch, j	desenho [deˈzɐɲu], lenha [ˈlɐɲɐ] fecho [ˈfɛʃu], igreja [igˈɾɛʒɐ]
	a	під наголосом перед nh	banho [ˈbɐɲu]

Звук [ə] (буква **e**). Дуже короткий, в кінці слова майже не чується. Зустрічається лише у ненаголошеній позиції, а також у службових словах.

Знаки наголосу

1. **Acento agudo** (*Асенту агуду*) – (´) вживають:

а) для позначення наголошеного складу та відкритого промовляння наголошеного голосного: *dívida* [ˈdiːvide], *avó* [ɐˈvɔ], *aí* [ɐˈiː];

б) розрізнення слів із однаковим написанням але різним значенням (омографів): *para* [ˈpaɐ] – *para* [ˈpɐɐ], *dá* [da] – *da* [dɐ].

2. **Acento circunflexo** (*Асенту сіркунфлексу*) – (^) ставиться над голосними **a, e, o** та вживається:

а) для означення закритої вимови наголошеного голосного: *avô* [ɐˈvɔ], *pêssego* [ˈpesɐgu];

б) розрізнення між омографами: *rôr* [pɔɾ] – *por* [pɔɾ].

3. **Acento grave** (*Асенту грави*) – (˘) використовують для означення злиття прийменника **a** з означеним артиклем жіночого роду (*a + a mesa* – *à mesa*), а також із початковою голосною наступного вказівного займенника *aquele* (*a + aquele* – *àquele*). **Acento grave** на наголос у слові не впливає.

Наголос у слові

У португальській мові наголос у слові ставиться:

- а) у словах, які закінчуються на голосні *a, o, e* на передостанній склад;
- б) словах, які закінчуються на голосні *i, u*, а також на приголосні (крім *-s, -em*) на останній склад;
- в) словах, які закінчуються на *-s* з попередніми голосними *a, o, e* на передостанній склад, а з попередніми голосними *i, u* – на останній склад.

Слова, які становлять виняток із цих правил, а також односкладові значимі слова, позначають графічним наголосом (наголос, який позначається письмово).

Приголосні звуки [s, z, š, ž, ɺ, r, k, g]

Приголосні [s], [z], [š], [ž] мають відповідники в українській мові, але промовляються з більшою напругою. На письмі передаються кількома буквами:

Звук	Написання	Положення	Приклади
[s]	s	на початку та в середині слова після приголосних	sábado [ˈsabədu], salsa [ˈsalsə]
	ss	між голосними	passa [ˈpasə]
	c	перед e, i	cena [ˈsenə], cima [ˈsimə]
	ç	перед іншими голосними	alça [ˈalsə], açude [ˈasudə]
[z]	z	на початку та в середині слова	zina [ˈzine], azul [əˈzul]
	s	між голосними	liso [ˈlizu]
[š]	s	перед глухими приголосними	aspa [ˈašpə], estudo [iʃˈtudu]
	ch	на початку та в середині слова	chávena [ˈšavəne], bicha [ˈbiše]
	s, z	у кінці слова, перед паузою	lapis [ˈlapiš], luz [ˈluš]
[ž]	x	на початку та в середині слова	xale [ˈšalə], lixo [ˈlišu]
	j	завжди	já [ˈža], ajuda [əˈžudə]
	g	перед e, i	gelado [žəˈladu], agitado [əžiˈtadu]
	s	перед дзвінкими приголосними і перед <i>m, n, l</i>	desbotado [dəžbuˈtadu], asno [ˈažnu]

Приголосний [ɺ] нагадує ослаблене українське *p*. У кінці слова в нього з'являється легкий призвук, схожий на швидке *u*.

Звук	Написання	Положення	Приклади
[ɺ]	r	у кінці слова	lar [laɺ]
	r	у середині слова між голосними	parada [pəˈɺadə]
	r	у поєднанні з шумними приголосними	abril [əbˈɺil]

Приголосний [r] на відміну від [ɺ], а також від українського *p*, являє собою вібруючий багатударний звук.

Звук	Написання	Положення	Приклади
[r]	r	на початку слова	russo [ˈrusu]
	rr	між голосними	parra [ˈparə]
	r	у середині слова перед <i>n, m, l</i>	turno [ˈturnu], turma [ˈturme], orlado [urˈladu]
	r	після носових голосних	tenro [ˈtẽru]

Приголосні [k, g] схожі з відповідними звуками української мови. На письмі передаються різними способами:

Звук	Написання	Положення	Приклади
[k]	c	перед будь-якою буквою (крім e, i)	casa [ˈkaza], curso [ˈkursu], cravo [ˈkɾavu]
	q	перед <i>ie, ui</i> (u – німе)	sotaque [suˈtakə], aqui [əˈki]
[g]	g	перед будь-якою буквою (крім e, i)	lago [ˈlago], grupo [ˈgɾupu]
	g	перед <i>ie, ui</i> (u – німе)	guerra [ˈgɛrɐ], guida [ˈgidɐ]

Голосні звуки [ɛ, e, ə, o]

Відкрите [ɛ] схоже на українське *e* у слові *его*:

Звук	Написання	Положення	Приклади
[ɛ]	é	під наголосом	neve [ˈnevɐ]
	e	у словах, які закінчуються на <i>-el</i>	notável [nuˈtavel]
	e	перед буквосполученнями <i>rt, rr, dr, st, ct</i> (c – німе)	perto [ˈpɛ.tu], terra [ˈtɛrɐ], pedra [ˈpɛd.rɐ], festa [ˈfɛstɐ], tecto [ˈtɛtu]

Закрите [e] нагадує звук в українському слові *епоха*. Губи більш розтягнуті, ніж під час артикуляції [ɛ]:

Звук	Написання	Положення	Приклади
[e]	ê, e	під наголосом	preto [ˈpɛ.tu]
	e	у словах, які закінчуються на <i>-ês, -esa, -ez, -eza</i>	português [pu.tuˈgɛʃ], portuguesa [pu.tuˈgɛzɐ] vez [vɛʃ], beleza [bɛˈlezɐ]
	e	в інфінітивах на <i>-er</i>	ler [lɛ.r]

Звук [o] більш закритий, ніж українське *o*:

Звук	Написання	Положення	Приклади
[ɔ]	ó, o	наголошений	avó [əˈvɔ]
	o	у багатьох іменниках та прикметниках жіночого роду	porta [ˈpɔ.tɐ], nova [nɔvɐ]
	o	у формі жіночого роду та у формах множини прикметників на <i>-oso</i>	famosa [fɐˈmɔzɐ], famosas [fɐˈmɔzɛʃ], famosos [fɐˈmɔzuʃ]
	o	у формі множини деяких іменників та прикметників, які мають в однині закрите [o]	ovos [ˈɔvuʃ]
	o	у словах на <i>-ol</i>	girassol [ʒi.rɐˈsɔl]
[o]	ô, o	наголошений	avô [əˈvɔ]
	o	у багатьох іменниках та прикметниках чоловічого роду	porto [ˈpɔ.tu], novo [nɔvu]
	o	у формі чол. роду прикметників на <i>-oso</i>	famoso [fɐˈmɔzu]
	o	у формі однини деяких іменників та прикметників, які мають у множині [ɔ] відкрите	ovo [ˈɔvu] novo [ˈnovu]
	o	буквосполучення <i>ou</i> і сполучник <i>ou</i> (або)	Outono [oˈtonu], ou [o]
	o	у словах на <i>-oa, -or, -ora</i>	boa [ˈboɐ], professor [pɾufɐˈsoɾ] professora [pɾufɐˈsoɾɐ]

Приголосні звуки [ŋ] [ɺ]

Звук [ŋ] (буквосполучення **nh**) нагадує український м'який [н] у слові **няня**.

Звук [ɺ] (буквосполучення **lh**) нагадує український м'який [л] у слові **Ляля**.

Суцільна вимова слів

Для португальської мови є характерним швидкий темп мовлення. Однак невеликі паузи, що являють собою змістову та синтаксичну єдність (синтагми) розділяють мовленнєвий потік. Слова, які входять до синтагми, промовляються разом. У результаті цього звуки на стиках слів видозмінюються, унаслідок чого має місце:

- а) подовження голосного: *aluna apta* [e'lu'n'a:ptɐ]; *o último* ['u:ltimu];
- б) редукція голосного: *menino alto* [mɐ'ninu'altu];
- в) голосний стає більш глухий або дзвінкий.

Промовляння букв s, z на стиках слів

Буква	Звук	Положення	Звук на стику	Приклади
s, z	[ʃ]	перед голосними	[z]	<i>os alunos</i> [uza' lunuʃ] <i>giz azul</i> [ʒizɐ' zu]
s, z	[ʃ]	перед глухими приголосними	[ʃ]	<i>os fatos</i> [uʃ' fatuʃ] <i>luz fraca</i> [luʃ' fɾakɐ]
s, z	[ʒ]	перед дзвінкими приголосними та сонантами [m], [n], [l], [r]	[ʒ]	<i>as blusas</i> [eʒ' bluʒɐʃ] <i>luz baça</i> [luʒ' basɐ] <i>as manas</i> [eʒ' mɐnɐʃ]

Інтонація

У розповідних реченнях, як правило, переважає монотонна і в кінці речення низхідна інтонація:

A terra é redonda.

Під час переліку однорідних членів розповідного речення всі однорідні члени промовляються з висхідною інтонацією, лише на останньому складі спостерігається зниження тону:

A delegação esteve de visita na Guiné-Bissau, em Cabo-Verde, em Angola e em Moçambique.

Питальні речення без питального слова характеризуються піднесенням голосу в кінці речення. У таких реченнях переважає монотонний тип інтонації:

O senhor, fala português?

Питальні речення з питальним словом починаються з дещо більш високого тону, після чого відчувається падіння тону і незначне підвищення у кінці останньої синтагми:

O que você está a fazer?

В **альтернативних запитаннях** домінує такий інтонаційний малюнок: перший елемент альтернативи вимовляють висхідним тоном, а другий – низхідним.

O senhor Azevedo é jornalista ou redactor?

Спонукальні речення промовляються енергійно та з пониженням тону:

Fala! *Vamos andando!*

В **окличних реченнях** переважає низхідний тип інтонації, але на відміну від розповідного речення йому властивий більш високий тон та більша емоційність.

Que bom! *Como é bonito!*

Exercícios de fonética

1. Прочитайте наведені слова, звертаючи увагу на вимову голосних звуків:

[a] pá, cá, dá, tá, lá, alto, fato, basta, dado; [u] dado, dito, fado, total, bocado, gadu; [i] vi, li, ditado, ali, dali, ida, vida, vila, fita, tímida, pálida, álibi, apito, tulipa, último, último, vivido, e, edita, editada, etapa; [ɐ] casa, vida, acaba, ali, abá, abado, fatado, fatal, bagaço, desenho, senha, lenha, fecho, trecho, cereja, igreja, cerveja, azulejo, desejo, banho, banha, manha, estranho, danhado, rebanho, tamanho, castanho; [ɔ] filme, bife, apetite, mate, nave, novidade, vitalidade, amabilidade, tomate, fidelidade, menina, de, me, te; [ɛ] é, és, fé, bétula, véspera, neto, neta, pequeno, ela, elas, belo, bela, novela, relva, terra, janela, verbo, leve, depressa, alegre, leste, escreve, mel, papel, hotel, certo, aberto, ferro, berro, testa, cerdo, recto, directo, predilecto, objecto, lectivo, espectáculo, adjectivo; [e] vê, lê, cê, dê, pêra, ele, eles, vez, menos, preto, caneta, cabelo, cinema, pena, planeta, tema, problema, cedo, mesa, sobremesa, defesa, mês, albanês, albanesa, chinês, chinesa, japonês, xadrez, talvez, tristeza, pobreza, ser, ler, ver, viver, fazer, dizer, ter, saber; [ɔ] pó, nó, só, nos, agora, forte, telefone, loja, fome, noz, cosmos, foto, futebol, sol, terço; [o] sopa, cebola, hoje, somos, moça, rosto, gordo, sono, doutor, doutora, Outubro, estou, sou, ouço, ouvido, roupa, outro, louça, névoa, pessoa, tradutor, flor, dor.

2. Прочитайте слова, звертаючи увагу на звук [a] перед l i ct (c – німе):
altivo, activo, almofada, actualidade, altitude, maldito.

3. Прочитайте слова, звертаючи увагу на промовляння приголосних звуків:

[p] palito, palpo, palpita, palco; [b] baba, bacilo, baço, baliza, busca, abafa; [t] tabu, tal, tudo, tifo, pata, título; [d] dado, data, duvido, dívida, deputado; [f] fala, falta, fatal, falado, fava, fábula; [v] vala, válido, vasto, vista, válvula; [m] menino, menina, mana, mira, mapa; [n] nega, nada, nivoso, neto, neta, nolva; [l] laca, laço, lado, lápis, lavabo, lilás; [s] salsa, sá, saco, sacada, sal, salada, sumo, sapato, salto, semana, sofá, sul, sábado; isso, passo, passado, passiva, assado, massa, passa, assassinato, assalto, assusto, assassino; cidade, tecido, vacina, celofane, fácil, difícil, civil; taça, maçada, baço, fuça, caça; [z] zebu, zunido, zibelina, ozonado, amizade, luzido, azedume, blusa, piso, usado, base, aviso, fase, luso, uso, pesado; [š] isto, pasta, vestido, vista, aspa, está, estuda, hospital, despedida, chá, chuva, chita, bicho, duche, tacho, chávena, atlas, ananás, mas, lilás, sapatos, lápis, anis, obus, az, paz, feliz, matiz, petiz, luxo, lixo, taxa, xá, xale, xilo, xilógrafo, xis, xisto; [ž] já, jornal, juvenil, javali, jabuti, judo, jade, ajuda, botija, gelado, gelatina, gemada, genitivo, página, ágil, digital, fugida, desdita, pasmo, asno, desbotado, atletismo, abismo, desvalido; [r] ar, mar, bar, dar, estar, falar, estudar, nadar, fumar, lavar, literatura, muro, puro, barato, futuro, para, charuto, livro, livre, palavra, árvore, vidro, verdura, fruta, barba, arte, verdade, universidade; [r] rápido, relato, rapaz, rumo, rato, ramo, rabo, riba, rima, rito, russo; barro, burro, urro, farra, farrapo, birra, amarra, vernal, ornato, bernal, burla, firma, firme, arma, alarme; [k] capa, cacuço, cogula, quiçá, culpado, carta, casa, cama, camisa, capital, clube, cru, cada, faca, saco, casaco, calças, esquina, aquilo, aquilino; [g] bago, gusa, algo, gripe, gravata, obrigado, Portugal, rapariga, esferográfica, largo, cigarro, magro; guisado, guizo, guitarra, guinada, gato, alugo; [ŋ] unha, linha, linho, vinho, Junho, vizinho, punho, senhor; [λ] trabalho, trabalha, filho, Julho, talho, pilha.

4. Прочитайте слова, звертаючи увагу на наголос:

papa, papá, baba, mala, fava, pata, bata, lata, nada, data, tapa; ama, banana, panamá, úvula, uva, lula, tu, tatu, fuma, uma, lulu, fábula; tomada, átono, átomo, alto, total.

5. Прочитайте слова, звертаючи увагу на суцільну вимову слів:

a ama, a aluna, a mana da Ana; o homo, o único filme, o urro; o aluno apto; o menino hábil, o ano, o átomo, a única fita, a última fita.

6. Прочитайте s, z на стику слів як:

[z] os alunos, as alunas, as universidades, as unidades, os estudos, as etapas, as idades, as editoras; [š] os pepinos, as tulipas, as casas, as calças, os casacos, as fábulas, as fitas, os fatos, as frutas, as chávenas, os xistos; [ž] as bananas, as batatas, as blusas, as gravatas, os gatos, os vestidos, as vidas, as verdades, os zunidos, os meninos, os manos, as manas, as naves, os legumes, os livros, os ramos, as revistas; [z] o rapaz alto, o giz azul, o nariz arrebitado, a paz universal, o nariz aquilino, o petiz animado, o giz

húmido, a perdiz alva, o rapaz irritado; [ʃ] o petiz pálido, o rapaz triste, o petiz calmo, o rapaz calmo, a paz firme, o rapaz feliz, a paz segura, o rapaz chato; [ʒ] o petiz bonito, o nariz bicudo, o giz duro, o rapaz garrido, a perdiz viva, o rapaz azorato, a paz justa, o petiz magro, o rapaz narigudo, o rapaz letrado, o rapaz russo.

7. Прочитайте, звертаючи увагу на різницю в промовлянні:

[ɛ] i [e] sé – sê, pé – pê, até – atê, ela – ele, filé – lê, bebé – bê, pele – pêlo, janela – janelo, dédalo – dedo, sede – sede; [ɔ] i [o] avó – avô, bisavó – bisavô, bola – bolo, pólo – pôlo, ova – ovo, porta – porto, nova – novo, posta – posto, mofa – mofo, almoços – almoço, portos – porto, povos – povo, idosa – idoso, saborosa – saboroso.

8. Прочитайте вірш. Намагайтесь правильно ставити наголос у словах і вимовляти голосні звуки. Слідкуйте за вимовою у середині мовленнєвого потоку. Вивчіть вірш напам'ять.

Gato que brincas na rua
Como se fosse na cama,
Invejo a sorte que é tua
Porque nem sorte se chama.

Котику, що граєшся на вулиці,
Наче у ліжку,
Заздрю щастю твоєму,
Тому що не називається воно щастям.

Bom servo das leis fatais
Que regem pedras e gentes,
Que tens instintos gerais
E sentes só o que sentes.

Гарний слуга законів долі,
Які царюють над людьми та камінням,
Ти маєш вроджені інстинкти
І відчуваєш лише те, що відчуваєш.

És feliz porque és assim,
Todo o nada que és é teu.
Eu vejo-me e estou sem mim,
Conheço-me e não sou eu.

Ти щасливий тому, що це так,
Все небуття, чим ти є, є твоїм.
Я бачу себе і я сам не свій,
Я знаю себе і я це не я.

Fernando Pessoa

Фернанду Песоа

Gramática

1. Порядок слів у простому розповідному реченні

У розповідному реченні порядок слів зазвичай прямий: підмет стоїть перед присудком, за ними слідує прямий, а потім непрямий додатки. Обставина залежно від виду може стояти в кінці, на початку або в середині речення. Обставина місця найчастіше стоїть в кінці речення, обставина часу – на початку:

O Carlos estuda na Universidade. – Карлуш навчається в університеті.

Já fala português. – Вже розмовляє португальською.

Прямий додаток, виражений іменником, вживається без прийменника та знаходиться за присудком:

Eles escrevem os exercícios. – Вони пишуть вправи.

Непрямий додаток вводиться прийменниками *a, de* тощо і знаходиться після присудка або прямого додатка:

A Anita dá um livro á professora. – Аніта дає книгу викладачці.

O Carlos fala da universidade. – Карлуш говорить про університет.

2. Питання до присудка, прямого і непрямого додатка

Питання до присудка формується за допомогою питального слова *o que?* (для розмовної мови) або *que? – що?* і форм дієслова *fazer* – робити. Питання розпочинається із питального слова, за яким стоять присудок і підмет:

O que faz o Boris? – Що робить Борис? O Boris estuda. – Борис вчиться.

Питання до прямого додатка формується за допомогою питального слова *o que?* або *que?*, яке стоїть на першому місці, за ним слідує присудок і підмет:

O que (Que) escreve o José? – Що пише Жузе?

O José escreve o exercício. – Жузе пише вправу.

У питанні до непрямого додатка, вираженого іменником, на першому місці знаходиться прийменник *de* (або інший), на другому місці – питальне слово *que?*, на третьому – присудок, а потім підмет:

De que fala o Carlos? – Про що говорить Карлуш?

O Carlos fala da universidade. – Карлуш говорить про університет.

3. Рід та число іменника

У португальській мові розрізняють іменники чоловічого та жіночого роду, однини та множини. До чоловічого роду зазвичай належать іменники, які закінчуються на *-o* (*fato, livro, caderno*). Іменникам жіночого роду властиве закінчення *-a* (*mala, rapariga, aula*) та *-dade* (*idade, Faculdade, Universidade*). Іменники на *-e* можуть бути і чоловічого (*tomate*), і жіночого (*ave*) роду.

Множина іменників на *-o, -a, -e, -dade* утворюється за допомогою додавання *-s* до закінчення: *fato – fatos; rapariga – raparigas; idade – idades; tomate – tomates; ave – aves*.

4. Означений артикль

У португальській мові артикль вживають для індивідуалізації або класифікації понять і предметів, а також для визначення граматичного роду і числа іменника. Лексичного значення артикль не має, але всі відтінки його значення можуть бути виражені засобами української мови. У португальській мові існують два види артикля: означений і неозначений.

Означений артикль індивідуалізує поняття, тобто вказує на те, що даний предмет виділяється з низки однорідних, подібних йому предметів і є єдиний у своєму роді чи у даній ситуації. У португальській мові означений артикль вживається перед власним іменем, якщо між даною особою та мовцем існують дружні чи сімейні відносини: *o Carlos, a Anita*.

Рід	Артикль однини	Артикль множини
чоловічий	o	os
жіночий	a	as

5. Прийменники *de, a*

Прийменник *de* передає відношення, які в українській мові виражені родовим відмінком і відношення належності:

o amigo do Aníbal – друг Анібала; *a mala da Alina* – сумка Аліни; *a mesa do estudante* – стіл студента; *a borracha da professor* – гумка викладача; *os livros dos aluno (das alunas)* – книги студентів (студенток).

Прийменник *a* служить для вираження відношень давального відмінка та вводить непрямий додаток:

A Ana dá uma borracha à amiga. – Ана дає гумку подрузі.

A professora dita as palavras aos estudantes. – Викладачка диктує слова студентам.

Якщо за прийменниками *de, a* стоїть іменник із означеним артиклем, то прийменник зазвичай зливається з артиклем, утворюючи відповідні форми:

Однина	Множина	Однина	Множина
de + o = do	de + os = dos	a + o = ao	a + os = aos
de + a = da	de + as = das	a + a = à	a + as = às

Exercícios de gramática

1. Вивчіть слова:

aluno *m* учень

amigo *m* друг

aula *f* урок

borracha *f* гумка

caderno *m* зошит

campanha *f* дзвінок

carta *f* лист

começa починається

dá дає

dita диктує

diz говорить

don *m* дон (звертання)

entra заходить

escrevem пишуть

esferográfica *f* кулькова ручка

estuda навчається

estudante *m* студент

exercício *m* вправа

fala розмовляє

filme *m* фільм

francês *m* французька мова

já *adv* вже

lápiz *m* олівець

lapiseira *f* ручка-олівець

livro *m* книга

marcador *m* фломастер

mesa *f* стіл

palavra *f* слово

português *m* португальська мова

professor *m* вчитель

rapariga *f* дівчина

rapaz *m* хлопець

régua *f* лінійка

responde відповідає

senhor *m* сеньйор

sobre *prep* на

trabalha працює

universidade *f* університет

vida *f* життя

a Faculdade de Letras - філологічний факультет

2. Визначте рід іменників і прочитайте їх, вживаючи необхідний означений артикль, утворіть множину іменників і прочитайте їх з відповідним означеним артиклем:

faculdade, universidade, francesa, portuguesa, amigo, sala, aula, amiga, rapariga, exercício, mesa, estudante, livro, caderno, esferográfica, lapiseira, borracha, régua, campanha, professora, palavra, tomate, ave, amabilidade, filme.

3. Прочитайте та перекладіть:

o trabalho do rapaz, a vida da universidade, a professora do português, o professor do francês, o caderno da professora, a lapiseira da amiga, a palavra da rapariga, a régua do amigo, a faculdade da universidade, o exercício do livro, a esferográfica do estudante, os trabalhos dos rapazes, as vidas das universidades, as professoras do português, os professores do francês, os cadernos das professoras, as lapiseiras das amigas, as réguas dos amigos, os exercícios dos livros.

*4. Замість пропусків поставте відповідні суцільні форми прийменника **de** із означеним артиклем чоловічого або жіночого роду однини та множини:*

o trabalho __ professora, a vida __ estudante, a professora __ francês, o professor __ português, o caderno __ rapaz, a lapiseira __ amigo, a faculdade __ universidade, a esferográfica __ amiga, a palavra __ rapariga, a mesa __ universidade, o exercício __ livro, a régua __ sala, as faculdades __ universidades, as esferográficas __ amigas, as palavras __ raparigas, as mesas __ universidades, os exercícios __ livros, as réguas __ salas, as vidas __ estudantes, as professoras __ francês.

5. Перекладіть словосполучення португальською:

робота викладача, життя університету, вправа підручника, стіл учня, фломастер дівчини, друг учня, кулькова ручка студента, факультет університету, слово викладача, гумка учня, клас університету, слово сеньйори, подруга дівчини, стіл учителя, викладач університету; факультети університету, столи студентів, слова дівчат, вправи підручників, слова сеньйорів, викладачі університетів.

6. Прочитайте та перекладіть речення. Утворіть запитання до присудка та поставте їх товаришам по групі.

O aluno diz. A amiga entra. A professora dita. Os estudantes escrevem. O Carlos fala. Os rapazes respondem. A rapariga trabalha. Os senhores começam. A campainha toca. A aula começa. O professor dá. Os alunos estudam. A senhora escreve. As amigas falam.

7. Прочитайте та перекладіть речення. Поставте питання до прямого і непрямого додатка.

O professor dá o livro aos estudantes. Os alunos estudam português. A senhora escreve a carta á amiga. O aluno diz as palavras. A professora dita os exercícios às alunas. Os estudantes escrevem as palavras. Os senhores começam a aula. O professor fala do filme. Os alunos falam das aulas. A senhora escreve da vida.

8. Перекладіть речення португальською.

1. Учень пише. 2. Карлуш розмовляє. 3. Викладач заходить. 4. Дівчата відповідають. 5. Хлопці вчаться. 6. Маргарита говорить. 7. Сеньйора пише. 8. Друзі розмовляють. 9. Учитель диктує. 10. Учні працюють. 11. Дзвоник дзвенить. 12. Урок починається. 13. Що робить учень? – Учень працює. 14. Що робить студент? – Студент відповідає. 15. Учитель дає книгу учню. 16. Студенти

вчать португальську мову. 17. Сеньйор пише листа подрузі. 18. Викладач починає урок. 19. Учні говорять про уроки. 20. Дівчина пише про життя. 21. Викладачі говорять про фільми. 22. Що дає Марія подрузі? – Марія дає олівець подрузі. 23. Що пише Борис? – Борис пише вправи. 24. Що диктує вчителька? – Вчителька диктує слова. 25. Про що говорять друзі? – Друзі говорять про фільм. 26. Про що пише сеньйора? – Сеньйора пише про життя.

Texto

1. *Прочитайте та перекладіть текст.*

NA AULA

O Andrês estuda na Faculdade de Letras. Ele estuda francês e português. Já fala português. O amigo do Andrês chama-se Boris. O Andrês e Boris estão na sala de aula. Na sala de aula há rapazes e raparigas. Eles escrevem os exercícios. Sobre as mesas dos estudantes há livros e cadernos, esferográficas, lápis e lapiseiras, marcadores, borrachas e réguas. Toca a campainha. Entra a professora de português e diz:

- Bom dia!

- Bom dia! – respondem os estudantes.

A aula de português começa. A professora dita as palavras aos estudantes.

2. *Дайте відповіді на запитання до тексту.*

1. Quem estuda na Faculdade de Letras da universidade? 2. O que estuda o Andrês? 3. Fala o Andrês português? 4. Como se chama o amigo do Andrês? 5. O que fazem os rapazes e as raparigas? 6. O que há sobre as mesas dos estudantes? 7. O que faz a professora de português?

3. *Вивчіть напам'ять вирази.*

Olá! – Привіт!

Bom dia – Добрий ранок (з ранку до 12.00).

Boa tarde – Добрий день (з 12.00 до 17.00 – 19.00).

Boa noite – Добрий вечір (після 17.00 – 19.00).

Até logo / Até à vista / Até já – До побачення.

Como vai? / Como estás? – Як справи?

Tudo bem – Добре.

Muito bem – Дуже добре.

Tudo ótimo – Чудово.

Muito prazer – Дуже приємно.

O prazer é meu – Мені також дуже приємно.

Obrigado, -a – дякую (відповідає чоловік, жінка).

Como se chama o senhor (a senhora)? – Як Ваше ім'я?

Como te chamam? – Як твоє ім'я? - **Chamo-me ...** – Моє ім'я...

5. Прочитайте, перекладіть і вивчіть діалоги. Проговоріть їх із товаришем.

I

- Boa tarde.
- Boa tarde, senhora.
- Oi, Pedrinho, tudo bem?
- Tudo ótimo. E a senhora, dona Alda?
- Tudo bem, obriga.
- Até logo.

II

- Bom dia. Eu sou Regina.
- Bom dia. Eu sou Paulo. Muito prazer.
- O prazer é meu. Eu sou professora de português.
- Muito prazer professora. Eu sou estudante de português.

III

- Boa noite, D. Ângela.
- Boa noite, Sr. Carlos.
- Como vai a senhora?
- Muito bem, obrigada. E o senhor?
- Muito bem, obrigado.

IV

- Como se chama a senhora?
- Chamo-me Maria.
- Como te chamas?
- Chamo-me Olga.
- Como se chamam os amigos do Carlos?
- O amigo do Carlos chama-se Vladimir. A amiga do Carlos chama-se Alina.

UNIDAD 2

Fonética

Напівголосні звуки [j, w]

Ненаголошений напівголосний [j] (букви *i, e*) і напівголосний [w] (букви *u, o*) вимовляються дуже коротко та являють собою нескладотворчі звуки. Зустрічаються в дифтонгах, перед голосним звуком або після нього та в трифтонгах. Деякі російські вчені напівголосні звуки португальської мови позначають так: [j] як [i] та [w] як [u].

Дифтонги і трифтонги

Сполучення голосного з напівголосним звуком [j] або [w], що вимовляється як один склад, утворює дифтонг. Не утворюють дифтонг два голосні звуки (у тому числі [i], [u]). Наголошені голосні утворюють самостійний склад: *bo-a* – [ˈboɐ], *di-a* – [ˈdiɐ], *tu-a* – [ˈtuɐ]. Дифтонги бувають низхідні (голосний + напівголосний) та висхідні (напівголосний + голосний), наголошені та ненаголошені. У складі дифтонга наголос падає на голосний звук. Напівголосні звуки завжди ненаголошені та вимовляються коротко. Розрізняють прості та носові дифтонги.

У португальській мові трифтонги поділяють на прості та носові. Прості трифтонги являють собою сполучення трьох звуків у одному складі. У складі трифтонга наголос падає на один із голосний звуків.

Наголос у слові

У словах, які мають закінчення *-io*, *-ia*, наголос падає на передостанній склад. У словах, які закінчуються на носове *-ã*, наголос падає на останній склад. У словах, які закінчуються на *-im*, *-om*, *-um*, наголос падає на останній склад. Слова, які становлять виняток із цих правил позначають графічним наголосом.

Вимова буквосполучень *qua*, *quo*, *gua*, *gou*

У буквосполученнях *qua*, *quo*, буква *q* відповідає звуку [k], а напівголосний [w] з наступною голосною утворює дифтонги [wa], [wɐ], [uw], [wo]. В буквосполученнях *gua*, *gou* буква *g* відповідає звуку [g], а напівголосний [w] із наступною голосною утворює дифтонги [wa], [wɐ], [uw], [wo].

Носові голосні звуки

У португальській мові є п'ять носових звуків [ẽ], [ɛ̃], [ĩ], [õ], [ũ]. Носові голосні являють собою назалізовані [ɐ], [e], [i], [o], [u] і є закритими голосними звуками. У момент промовляння носового звука повітря частково проходить скрізь порожнину носа (назалізація звука). На письмі носові голосні позначають різними способами. Показниками назалізації голосних є букви *m* і *n* із наступними голосними. В алфавіті лише кінцевий носовий звук [ẽ] має виражену буквами відповідність: зображується буквою *ã*.

Звук	Написання	Положення	Приклади
[ẽ]	ã	у кінці слова	irmã [iɾ' mɛ̃]
	a, â	на початку або в середині слова перед <i>mp</i> , <i>mb</i>	campo [ˈɛ̃mplu], tambor [tãm'boɾ]
	a	на початку або в середині слова перед <i>nt</i> , <i>nd</i> , <i>n</i> [k], <i>n</i> [g]	antigo [ãn'tigu], andar [ãn'daɪ] branco [ˈbɾẽ̃nku], manga [ˈmã̃ngɐ]
	a, â	на початку або в середині слова перед німим <i>n + f</i> , <i>v</i> , [s], [z], [ʃ], [ʒ]	ânfora [ˈẽ̃fuɾɐ], manso [ˈmẽ̃su] mancha [ˈmẽ̃ʃɐ], franja [ˈfɾɛ̃ʒɐ]
[ɛ̃]	e	у середині слова перед <i>mp</i> , <i>mb</i>	tempo [ˈtẽ̃mpu], membro [ˈmẽ̃mbɾu]
	e	у наголошеному складі на початку і в середині слова перед <i>nt</i> , <i>nd</i> , <i>n</i> [k], <i>n</i> [g]	entre [ˈẽ̃ntɾɐ], venda [ˈvẽ̃ndɐ] penca [ˈpẽ̃nkɐ], rengo [ˈrẽ̃ngu]
	e	у середині слова перед німим <i>n + f</i> , <i>v</i> , [s], [z], [ʃ], [ʒ], [r]	desenfadar [dɛ̃zẽ̃fɐ'dsaɪ], desenvolver [dɛ̃zẽ̃vul'veɪ], lenço [ˈlẽ̃su], senzala [sẽ̃'zala], desenchê [dɛ̃zẽ̃'seɪ], gengiva [ʒẽ̃'ʒivɐ], genro [ˈzẽ̃ru]

Звук	Написання	Положення	Приклади
[ĩ]	i, í	на початку або в середині слова перед <i>mp, mb</i>	ímpeto [ĩmpətu], imberbe [ĩm'beɾbə] simpático [sĩm'patiku], símbolo [sĩmbulu]
	e	у ненаголошеному складі на початку слова перед <i>mp, mb</i>	emprego [ĩm'pɾegu], embora [ĩm'bɔɾə]
	i, í	на початку або в середині слова перед <i>nt, nd, n [k], n [g]</i>	intervalo [ĩntəɾ'valu], indicativo [ĩndikə'tivu] distinto [dis'tĩntu], sindical [sĩndi'kal] zinco [zĩnku], língua [lĩnguə]
	e	у ненаголошеному складі на початку слова перед <i>nt, nd, n [k], n [g]</i>	entrada [ĩn'tɾadə], endereço [ĩndə'resu] encargo [ĩn'kaɾgu], engano [ĩn'ganu]
	i	на початку або в середині слова перед німим <i>n + f, v, [s], [z], [š], [ž]</i>	infinito [ĩfi'nitu], inválido [ĩ'validu], sincero [sĩ'seɾu], inchado [ĩ'šadu], ginja [žĩžə]
	e	у ненаголошеному складі на початку слова перед німим <i>n + f, v, [s], [z], [š], [ž]</i>	enfermo [ĩ'feɾmu], envelope [ĩvə'lɔpə] ensino [ĩ'sinu], enxada [ĩ'šadə] engenho [ĩ'žəɲu]
	i	у кінці слова перед німим <i>m</i>	fim [fi]
[õ]	o	на початку або в середині слова перед <i>mp, mb</i>	ombreira [õm'bɾeɾiɾə], compra [kõmpɾə] sombra [sõmbɾə]
	o	на початку або в середині слова перед <i>nt, nd, n [k], n [g]</i>	ontologia [õntulu'žjə], onde [õndə], tonto [tõntu], tronco [trõnku], ditongo [di'tõngu]
	o	на початку або в середині слова перед німим <i>n + f, v, [s], [z], [š], [ž]</i>	onça [õsə], conforto [kõ'foɾtu] convite [kõ'vitə], conselho [kõ'seɾlu] concha [kõsə], conjugar [kõžu'gɐɾ]
	o	у кінці слова перед німим <i>m</i>	boma [bõ]
[ũ]	u	на початку або в середині слова перед <i>mp, mb</i>	umbigo [ũm'bigu], cúmplice [kũmplisə] lumbago [lũm'bagu]
	u	на початку або в середині слова перед <i>nt, nd, n [k], n [g]</i>	untar [ũn'taɾ], junto [žũntu], fundo [fũndu], junco [žũnku], fungo [fũngu]
	u	на початку або в середині слова перед німим <i>n + f, v, [s], [z], [š], [ž]</i>	uncial [ũsi'al], trunfo [trũfu] funcho [fũšu], unguento [ũžidu]
	u	у кінці слова перед німим <i>m</i>	um [ũ]

Носові дифтонги та трифтонги

У португальській мові є чотири носові дифтонги [ẽw], [õj], [ẽj], [ũj]. У носових дифтонгах наголос падає на перший склад, а тому всі вони є низхідні.

Дифтонг	Написання	Позиція	Приклад
[ɛw]	-ão	наголошений	lição [li' sɛw], não [ɛw]
	-ão	наголошений	chegarão [ʃəgɛ' rɛw]
	-am	ненаголошений	estudam [iʃ' tudɛw]
[õj]	-õe	тільки наголошений	compõe [kũm' põj]
	-ões	тільки наголошений	lições [li' sõjʃ]
[ɛj]	-ãe(s)	наголошений	mãe [mɛj]
	-em	ненаголошений	vivem [vi' vɛj], bem [bɛj]
[ũj]	-ui	тільки у слові <i>muito</i>	<i>muito</i> ['mũjtu]

У словах, які закінчуються на *-ão*, *-ães*, *-õe*, наголошений останній склад (*irmão*, *capitães*, *dispõe*). У словах, що закінчуються на *-am*, *-em*, де *m* є показник назалізації і дифтонгізації попереднього голосного звука, наголошений передостанній склад (*falam*, *aprendem*, *ordem*). Слова, які відхиляються від цих правил, мають графічний наголос (*órgão*, *também*). Носові трифтонги є сполучення носового дифтонга з напівголосним звуком. У носових трифтонгах наголос падає на голосний.

Читання букви «x»

Позиція	Буква	Приклад
на початку слова і після приголосного	[ʃ] – [ш]	xadrez [ʃɛd' rɛʃ], enxuto [ɛ' šutu]
на початку слова між <i>e</i> (<i>ex</i>) та іншим приголосним	[ʒ] – [ж]	exame [i' zamɛ]
у буквосполученнях: <i>ex</i> + глухий приголосний <i>ex</i> + дзвінкий приголосний <i>ex</i> + голосний	[ajʃ] – [ш] [ajʒ] – [ж] [ajz] – [з]	explicar [ajʃpli' kar] ex-ministro [ajʒmi' nistru] ex-aluno [ajzɐ' lunu]
у середині слова між голосними	[s] – [с] [ks] – [кс] [s] – [с]	baixo ['bajšu], táxi ['taksi] próximo ['pɾɔsimu]

Exercícios de fonética

1. Прочитайте слова з простими низхідними дифтонгами:

[aj] pai, pais, vai, baile, mais, cais, canais, casais, sai, bairro, baixo, caixa; [ɛj] (ai, ei) bailar, pairar, painel, paisano, vaidade, feito, peito, jeito, leite, lei, difíceis, fáceis, deitar, leitura, leitor, cadeira, feio, madeira, lapiseira, chuveiro, prateleira, estreito, peixe, queijo; [õj] lençóis, heróis, espanhóis, herói, girassóis, faróis, noivo, noiva, noite, depois, coisa; [oj] boi, bois, foi, dois, pois, doido, loira; [ɛj] hotéis, pincéis, coronéis, bacharéis, pastéis, réis; [uj] (ui, oi) fui, azuis, ruivo, cuidado, coitado, noivado; [aw] causa, pausa, mau, cacau, aula, Bissau, pau, Cáucaso; [ɛw] (au, ao) autor, automóvel, saudade, causar, saudar, ao; [ɛw] céu, réu, véu, chapéu, mausoléu, ilhéu, corifeu, troféu; [ew] eu, meu, teu, seu, museu, liceu, jubileu, apogeu, bebeu, escreveu, comeu; [əw] Europa, europeu, eucalipto; [iw] (iu, io) viu, riu, sorriu, partiu, abriu, rio, tio, frio, navio; [iɐ] (ia) tia, democracia, carestia, guia, via, azia, dinastia.

2. *Прочитайте слова з простими висхідними дифтонгами:*

[**ja**] (**ia, ea**) piada, fiado, fiapo, criar, esfriar, variar, diário, veado, cear, nuclear, leal; [**jɐ**] (**ia, ea**) vitória, glória, farmácia, família, piano, férrea, côdea, fêmea; [**jɔ**] miolos, preciosa, noticiosa, curiosa, biólogo, geólogo, geógrafo, Geórgia; [**jo**] vitorioso, estudioso, misterioso, curioso, furioso, odioso; [**jɛ**] dieta, fiel, higiene, Viena, viés, soviético, biénio; [**jə**] espécie, planície, superfície, série, bienal; [**ju**] (**iu, eú, eo**) miúdo, miúdos, ciúme, viúva, peúga, peúgas, diurno, geológico, geométrico, geográfico, geometria; [**wa**] (**ua, oa**) luar, suar, recuar, flutuar, boato, coroar, soar, magoar, voar, povoar, perdoar; [**wɐ**] (**ua, oa**) suavidade, voador, coalhada, soalhado, assoalhar; [**wɛ**] (**ue, oe**) sueco, Sueste, ruela, arruela, duelo, moeda, poeta; [**we**] (**ue, oe**) dueto, poema, moer; [**wi**] (**ui, oi**) juiz, possuir, evoir, ruínas, ruído, juízes, moinho, roído, moído.

3. *Прочитайте слова з буквосполченнями qua, quo, gua:*

qua [**kwa**] quarto, quadro, quadra, quarta, quatro, quase, qual, aquário, aquático, quadrado, qualidade, quadriga, quadrilha, quadrúpede, qualquer; **quo** [**kwɔ**] quota, quiproquó, quotidiano, quotizar; **gua** [**gwa**] aguar, aguada, guarda, desaguar, água, frágua, égua, légua, trégua, aguardar, aguarela, guarita.

4. *Прочитайте слова з простими трифтонгами:*

[**ajɐ**] saia, praia, faia, vaia; [**ɐju**] Maio, lacaio, papagaio, balaios, desmaio, paio, raio, ensaio; [**ɐjɐ**] (**eia**) aldeia, ceia, panaceia, ideia, cheia, areia, estreia, plateia, aveia; [**ɐju**] (**eia**) feio, receio, rodeio, cheio, recheio, gorjeio, meio, torneio, recreio, correio, passeio; [**ə'aj**] cereais, ideais, leais, reais, areais; [**u'aj**] manuais, graduais, estaduais, iguais, anuais, casuais, visuais, actuais; [**u'aj**] (**oei**) poeira, relojoeiro, meloeiro, limoeiro.

5. *Прочитайте, звертаючи увагу на наголос у слові та носові звуки:*

[**ẽ**] manhã, amanhã, cidadã, alemã, maçã, chã, vã, lâ, avelã, astracã, irmã, órfã, amparo, amplo, amputar, amplitude, tampa, campo, rampa, bambu, samba, tambor, lambar, âmbar, ambos, antigo, antílope, estudante, manta, andar, grande, mandar, mandato, mandíbula, banquete, branco, banco, mancar, manco, franco, franqueza, manga, frango, ângulo, angra, lânguido; [**ẽ**] tempo, sempre, templo, têmpera, temperar, tempestade, temporal, temperatura, temporada, membro, membrana, membrudo, lembrar, lembrado, entra, entro, entras, gente, frente, cento, centro, entre, dente, lamento, mental, lento, renda, lenda, renque, penca, rendo, sendo; [**ĩ**] simpático, simples, limpo, imparcial, impecável, impedir, imperativo, símbolo, imbecil, imberbe, embebe, empurrar, empregar, empatar, emblema, embrulho, embargo, embarque, interessante, intérprete, inteligente, tinta, tinto, sintético, findar, sindicato, zinco, síncope, sincrónico, inglês, língua, singular, entrar, entregar, entardecer, entupir, endereço, endividar, endurecer, encargo, encabeçar, encomenda, enganar, engolir, engraçado; [**õ**] ombro, ombrear, compra, compadre, companhia, comprar, compasso, pompa, pomposo, sombra, bomba, zombar, tonto, tontice, tontura, fonte, conto, ponto, ponta, donde, monda, conde, conduta, tronco, bronco, ronco, longo, ditongo, tritongo; [**ũ**] cúmplice,

cumprir, cumplicidade, cumpridor, um belo, umbigo, umbral, tumba, zumbido, lumbago, junto, unto, untar, defunto, presunto, assunto, conjunto, mundo, profundo, junco, adunco, truncar, nunca, húngaro, gongo.

6. Прочитайте, з німими n, m:

cânfora, anfiteatro, fanfarra, manso, mansarda, francês, França, dança, lance, anchova, mancha, lancha, angina, anjo, canja, franja, franzino, desfadar, desfeitar, desembrenhar, desenvolver, devolto, desenvolvido, desenvolvimento, vencer, lenço, lençol, mensal, gengiva, genro, tenro, infeliz, infelicidade, infinito, informe, sinfónico, inverno, inventar, invicto, instituto, inspirado, incerto, sincero, incitar, singelo, tingido, fingir, inchado, guincho, envelope, ensino, ensopado, encher, enchido, enciclopédico, enjaular, encimar, encenar, encerrar, engenho, engenhoso, engessar; conferir, confessar, trunfa, ungir, pungir, mungir, ungado, funcho, caruncho; sim, assim, enfim, rim, fim, jardim, pudim, capim, talharim, alecrim, boletim, festim, lagostim, com, bom, bombom, algum, nenhum, jejum, comum, zunzum, atum, álbum.

7. Прочитайте слова, звертаючи увагу на дифтонги:

[**ẽw**] (-**ãõ**) lição, estação, alemão, irmão, são, estão, mão, profissão, refeição, colchão, fogão, divisão, não, inscrição, botão, comparação, revolução, limão, melão; [**ẽw**] (-**ãm**) gostam, estudam, falam, desejam, lavam, frequentam, desenham, fumam, acabam, nadam, ficam, trabalham, andam; [**õj**] (-**õe**) lições, estações, refeições, colchões, fogões, divisões, inscrições, comparações, profissões, botões; [**ẽj**] (-**ãe**) mãe, mães, alemães, pães, cães, capitães; [**ẽj**] (-**em**) em, bem, homem, também, ontem, alguém, quem, viagem, jovem, viagens, jovens, vivem, escrevem, aprendem, fazem, abrem, recebem, dizem, respondem; [**ũj**] (-**ui**) muito, muita, muitos, muitas.

8. Прочитайте слова, звертаючи увагу на трифтонги:

[**jẽw**] (-**iãõ**) avião, região, religião, união, opinião, reunião, ocasião, bastião, gavião, camião, ancião, pião, anciãos; (-**eãõ**) peão, aldeão, acordeão, leão, camaleão, campeão, panteão; [**wẽw**] (-**uãõ**) saguão, tabuão, fuão, ruão, truão, suão; (-**oãõ**) João, soão; [**jõj**] (-**iõe**) reuniões, regiões, religiões, foliões, camiões, opiniões, uniões, ocasiões, bastiões, gaviões; (-**eõe**) campeões, acordeões, leões, camaleões, peões, panteões, aldeões; [**wõj**] (-**uõe**) saguões, tabuões, furões, truões, soões; (-**oõe**) soões.

9. Прочитайте слова, звертаючи увагу на читання букви x:

xarope, xá, xale, xisto, enxugar, enxada, enxame, enxotar, ex-presidente, ex-cliente, exterior, extra, excerção, têxtil, textual, luxo, lixo, México, taxa, prefixo, sufixo, fixar, léxico, circunflexo, tóxico, sintaxe, aproximar, trouxe, auxílio, exemplo, exercício, exibição, exército, exigir, examinador, examinar, existir, ex-estudante, ex-intérprete, ex-amigo, ex-locutor, ex-director, ex-governador, ex-diplomata, ex-deputado.

10. Вивчіть вірші напам'ять.

Assim o amor

Espantado meu olhar com teus cabelos
Espantado meu olhar com teus cavalos
E grandes praias fluidas avenidas
Tardes que oscilam demoradas
E um confuso rumor de obscuras vidas
E o tempo sentado no limiar dos campos
Com seu fuso sua faca e seus novelos
Em vão busquei eterna luz precisa
Sophia de Mello Breyner Andresen

De tanto olhar o sol,
queimei os olhos,
De tanto amar a vida enlouqueci.
Agora sou no mundo esta negrura.
À procura
Da luz e do juízo que perdi.

Miguel Torga

Таким є кохання

Мій погляд наляканий твоїм волоссям
Мій погляд наляканий твоїми кіньми
І великі пляжі, текучі проспекти
Вечори, що коливаються уповільнені
Та неясний шепіт темних життів
Та час, який сидить на порозі нив
Зі своїм веретеном, лезом та мотками ниток
Даремно я шукав вічне світло
Софія де Мельо Брейнер Андресен

Від того, що я стільки дивився на сонце,
Я спалив собі очі,
Від того, що я так любив життя, я збожеволів.
Зараз я існую у світі темряви.
У пошуках
Світла та розуму, які я втратив.

Мігель Торга

Gramática

1. Прикметник

Прикметник, як і іменник, має чоловічий і жіночий рід, однину та множину і зазвичай стоїть після іменника. Залежно від закінчення прикметники поділяють на два типи:

а) прикметники, які мають два родові закінчення: *-o* для чоловічого, *-a* для жіночого роду:

o fato novo – новий костюм; *a blusa nova* – нова блузка.

б) прикметники одного закінчення для чоловічого і жіночого роду (*verde* – зелений (-a), *azul* – голубий (-a), *feliz* – щасливий (-a), *cortês* – ввічливий (-a)):

o livro verde, azul – книга зелена, синя;

a camisa verde, azul – сорочка зелена, синя.

Від прикметників чоловічого роду, які закінчуються на *-ês*, прикметники жіночого роду утворюються за допомогою приєднання закінчення *-a*: *português* – *portuguesa*, втрачаючи при цьому *acento circunflexo*.

Утворення множини прикметників

Закінчення в однині	Закінчення в множині	Приклади
голосний	<i>-s</i>	<i>novo</i> – <i>novos</i> , <i>nova</i> – <i>novas</i> <i>verde</i> – <i>verdes</i>
<i>-z, -s, -r</i>	<i>-es</i>	<i>feliz</i> – <i>felizes</i>
<i>-ês</i>	<i>-es</i> втрачають <i>acento circunflexo</i>	<i>português</i> – <i>portugueses</i>
наголошений <i>-al, -el, -ol, ul, -il</i>	випадіння <i>-l</i> <i>-ais, -éis, -óis, -uis, -is</i>	<i>anual</i> – <i>anuais</i> , <i>azul</i> – <i>azuis</i> <i>espanhol</i> – <i>espanhóis</i>
ненаголошений <i>-el, -il</i>	випадіння <i>-l</i> <i>-eis</i>	<i>possível</i> – <i>possíveis</i> <i>útil</i> – <i>úteis</i>

2. Рід іменників, що закінчуються на приголосний

Рід	Закінчення	Приклади
чол.	<i>-l, (-al, -el, -ol, ul, -il)</i> <i>-r, -s, -z</i> та іменники на означення істот на <i>-ês</i>	jornal – газета, calor – спека, mês – місяць, rapaz – хлопець, português – португалець
жін.	іменники на означення істот жіночого роду, однокладні іменники на <i>-az, -ez, -uz, -oz, -or</i>	mulher – жінка, paz – мир, vez – раз, luz – світло, voz – голос, cor – колір

Утворення множини іменників, що закінчуються на приголосний

Закінчення прикметників у однині	Закінчення прикметників у множині	Приклади
приголосний (крім <i>-l, -m</i>)	<i>-es</i>	calor – calores, rapaz – rapazes luz – luzes
<i>-ês</i>	<i>-es</i> втрачають <i>acento circunflexo</i>	mês – meses
наголошений <i>-al, -el, -ol, ul, -il</i>	випадіння <i>-l</i> <i>-ais, -éis, -óis, -uis, -is</i>	jornal – jornais, hotel – hotéis carril – carris
ненаголошений <i>-el, -il</i>	випадіння <i>-l</i> <i>-eis</i>	réptil – répteis móvel – móveis
<i>-s</i> , з наголосом на передостанньому складі	не змінюються	o pires (блюдця) – os pires o lápis (олівці) – os lápis o atlas (атлас) – os atlas o cais (пристань) – os cais

Винятки: o mal (нещастя) – os males; o cônsul (консул) – os cônsules

3. Вказівні прикметники та вказівні іменники в однині

Вказівні прикметники та вказівні іменники збіжні за формою:

Чоловічий рід	Жіночий рід	Дистанційне положення
este – цей	esta – ця	поряд з тим, хто говорить
esse – цей / той	essa – ця / та	поряд з тим, хто слухає
aquele – той	aquela – та	поряд із особою, віддаленою від співбесідників

Вказівний займенник узгоджується в роді та числі з іменником, який він заміщує:

- *De que cor é esta mesa? - Esta mesa é vermelha.*

- *E aquela? - Aquela é preta.*

4. Кількісні числівники (1 - 100)

0 - zero	11 - onze	21 - vinte e um (uma)
1 - um, -uma	12 - doze	22 - vinte e dois (duas)
2 - dois, -duas	13 - treze	30 - trinta
3 - três	14 - catorze (quatorze)	40 - quarenta
4 - quatro	15 - quinze	50 - cinquenta
5 - cinco	16 - dezasseis	60 - sessenta
6 - seis	17 - dezassete	70 - setenta
7 - sete	18 - dezoito	80 - oitenta
8 - oito	19 - dezanove	90 - noventa
9 - nove	20 - vinte	100 - cem (cento)

Числівник *cento* вживається лише в складених числівниках, а *set* – перед іменниками без артикля: *cento e vinte e um alunos; cem livros*.

До кількісно-числівникового означення ставиться запитання з питальним словом *Quantos? Quantas?*, які узгоджуються в роді та числі з іменником: *Quantas línguas estuda o Pedro?* – Скільки мов вивчає Педро?

5. Альтернативне запитання

Речення з альтернативним запитанням складається з двох частин, з'єднаних сполучником *ou* (або, чи) та має зазвичай прямий порядок слів:

- *O José estuda o trabalha?* - *O José estuda.*

6. Складний іменний присудок

У португальській мові складний іменний присудок утворюється за допомогою дієслова-зв'язки *ser* та іменної частини (іменник, прикметник, займенник). Іменник в ролі іменної частини складного присудка, що означає національність, професію вживається зазвичай без артикля.

O Carlos é espanhol. – Карлуш іспанець.

O José é professor. – Жузе викладач.

Питання до складного іменного присудка:

а) до іменника, який означає національність:

- *De que nacionalidade é o senhor (a senhora)?* – Якої Ви національності?

- *De que nacionalidade é o Jose?* – Якої Жузе національності?

- *De que nacionalidade és (tu)?* – Якої ти національності?

б) до прикметника, який означає колір:

- *De que cor é o céu?* – Якого кольору небо? - *O céu é azul.* – Небо голубе.

в) до прикметника, який означає фізичні чи моральні якості:

- *Como é a mulher do José?* – Як виглядає дружина Жузе?

- *Como és tu?* – Як ти виглядаєш?

Exercícios de gramática

1. Вивчіть прикметники, які означають фізичні та моральні якості:

alto – високий

alegre – веселий

gordo – товстий

baixo – низький

triste – сумний

magro – худий

feio – потворний

forte – сильний

bonito – гарненький

fraco – слабкий

Утворіть, прочитайте та перекладіть словосполучення з іменниками *aluno, aluna, amigo, amiga, professor, professora, menino, menina, filme* та вказаними прикметниками. Зверніть увагу на узгодження прикметників із іменниками.

Поставте утворені словосполучення у множину, прочитайте та перекладіть. Утворіть запитання до кожного зі словосполучень та поставте їх товаришам по групі.

2. Прочитайте подані іменники з означеним артиклем чоловічого або жіночого роду спочатку в однині, а потім у множині:

bacharel, quartel, caracol, terço, girassol, farol, paul, taful, carril, perfil, peitoril, barril, funil, móvel, nível, fusível, réptil, míssil, rapaz, favor, lápis, cor, ananás, gás, pires, paz, calor, atlas, mês, luz, flor, nariz, vez, noz, capuz, voz, mulher, dor, cais, cruz, matiz, jornal, canal, local, sinal, hotel, anel, papel, coronel, fóssil.

3. Прочитайте подані прикметники та поставте їх у множині:

anual, fenomenal, bestial, semanal, banal, fiel, cruel, espanhol, azul, juvenil, viril, possível, amável, inesquecível, admirável, horrível, formidável, útil, fácil, difícil, hábil.

4. Утворіть запитання до іменників, які означають колір та поставте їх товаришам по групі:

amarelo – жовтий **vermelho** – червоний **branco** – білий **castanho** –
azul – синій, голубий **verde** – зелений **preto** – чорний коричневий

O fato do amigo da Anita é preto. A saia da Alina é preta. O vestido da Luísa é azul. A camisa do Pedro é azul. O casaco do tio do Mário é castanho.

5. Узгодьте вказівні прикметники *este, esse, aquele, esta, essa, aquela* з іменниками:

borracha, caderno, esferográfica, lápis, lapiseira, livro, marcador, mesa, régua, fato, saia, mala, vestido, camisa, casaco, gravata, filme.

6. Вивчіть наведені прислівники та утворіть речення з відповідними обставинами способу дії. Сформулюйте запитання до утворених речень та поставте їх товаришам по групі:

alto – гучно **bem** – добре **depressa** – швидко
baixo – тихо **mal** – погано **devagar** – повільно

Питання до обставин способу дії ставиться за допомогою питального слова *Como?* – Як?

Como escreve o José? – O José escreve depressa.

o tio da Ana	explica	alto
a professora do José	ajudam	baixo
as meninas	aprende	bem
os alunos	preparam	mal
a estudante	dita	devagar
as raparigas	escrevem	depressa
a Margarida	responde, trabalha	

7. Прочитайте та перекладіть фрази, ставлячи запитання до кожної:

3 malas, 1 vestido, 34 camisas, 78 casacos, 4 gravatas, 5 textos, 35 problemas, 64 exames, 1 fato, 1 saia, 87 casas, 2 salas, 100 línguas, 8 idiomas, 54 registros, 12 sobrenomes, 45 nomes, 60 turmas, 1 colega, 1 rapaz, 76 lápis, 1 cor, 1 atlas, 76 cais.

8. Прочитайте та перекладіть речення.

1. O Carlos é alto. 2. Esta camisa é preta e aquela é vermelha. 3. O José estuda ou trabalha? - O José estuda. 4. De que nacionalidade é a senhora? 5. De que nacionalidade é o Pedro? 6. De que nacionalidade és (tu)? 7. De que cor é o céu? – O céu é azul. 8. Como é a amiga do José? – Ela é bonita e alta. 9. Como és tu? – Sou alegre e capaz. 10. De que cor é esta mesa? - Esta mesa é vermelha. - E aquela? - Aquela é preta. 11. Quantas línguas estuda o Pedro? 12. Mário fala oito idiomas. 13. O tio da Ana escreve o exercício depressa. 14. As meninas falam alto. 15. A professora do José explica as palavras devagar. 16. A professora fala alto ou baixo? 17. A Maria é portuguesa ou francesa? 18. Esse fato é castanho e aquele é preto. 19. O lápis da Ana é vermelho. 20. A mulher do Carlos é bonita ou feia?

9. Перекладіть речення португальською.

1. Якої Ви національності? – Я португалець. Якої ти національності? – Я українець. 2. Якого кольору небо? – Небо голубе. 3. Якого кольору олівці? – Олівці зелені. 4. Якого кольору ті іспанські книжки? – Ті іспанські книжки коричневі. 5. Як виглядає той студент? – Той студент високий та гарний. 6. Як виглядають японці? – Японці низькі. 7. Скільки вправ пише дівчина? – Дівчина пише 14 вправ. 8. Скільки текстів диктує викладач? – Викладач диктує 6 текстів. 9. Студентка цього університету дуже добре розмовляє трьома мовами: іспанською, англійською та японською. 10. Цей хлопець повільно читає але швидко говорить. 11. Дружина викладача красива чи некрасива? 12. Подруга Аліни ввічлива, весела та гарна. 13. Викладач швидко пояснює урок. 14. Цей норвежець говорить про того студента. 15. Цей датчанин говорить з тим студентом. 16. Як ім'я того француза? – Ім'я того француза П'єр. 17. Поліна дає синю книжку подрузі. 18. Ці учні працюють швидко чи повільно? 19. Сумка Аліни зелена, але її сукня чорна. 20. Про що пише цей іспанець? – Цей іспанець пише про тяжке сучасне життя. 21. Як працює Хуан? – Хуан працює дуже добре. 22. Як вчиться Марія? – Марія вчиться дуже добре та швидко. Ця дівчина здібна і гарна.

Texto

1. Вивчіть нові слова та фрази:

acaba закінчує
agora *adv* зараз
ajuda допомагає
aprende вчить
cada *adj* кожний (-а)
camisa *f* сорочка
casa *f* дім
casaco *m* піджак
capaz *adj* здібний
chega приходить, прибуває
colega *m, f* колега
cortês *adj* ввічливий
difícil *adj* важкий

gravata *f* краватка
hoje *adv* сьогодні
idioma *m* мова
lê читає
língua *f* мова
mas *conj* але
moderno *adj* сучасний
nome *m* ім'я
pequeno *adj* малий
preparar готувати
problema *m* проблема
próximo *adj* наступний
registro *m* список

dificuldade *f* складність
director *m* директор
exame *m* екзамен
explicar пояснювати
fácil *adj* легкий
fato *m* костюм
gosta de їй, йому подобається

saia *f* спідниця
sala *f* кімната, зала
sobrenome *m* прізвище
também *adv* також
turma *f* група
vestido *m* сукня
volta повертається

em homenagem a імені
por escrito письмово
sala de aula класна кімната, аудиторія
trabalho de casa домашня робота

2. *Перекладіть речення, зверніть увагу на вживання прийменників a, de з дієсловами gosta de estudar, começa a explicar (preparar), ajuda a aprender.*

1. Мені подобається вивчати португальську мову. 2. Вчитель починає пояснювати слова уроку. 3. Студенти починають готувати уроки. 4. Аліна допомагає Джону вивчати слова та тексти. 5. Студентам подобається вивчати українську літературу.

3. *Прочитайте і перекладіть текст.*

SOU ESTUDANTE

Hoje o José, o estudante da Universidade Nacional de Dnipropetrovsk em homenagem a Oles Honchar, chega de casa à sala de aula. Ele estuda quatro línguas e fala os três idiomas. O José fala português depressa, lê bem mas escreve devagar. O José escreve no registo da professora os sobrenomes e os nomes dos estudantes da turma.

A Joana, colega do José, estuda o russo e o polaco, a literatura russa clássica e moderna. Ela gosta de estudar a literatura. A Joana é bonita. O José é alto e a Joana é baixa. O fato do José é preto. A saia da Joana é azul.

Dona Paula, professora de português, chega já à sala de aula e começa a explicar a gramática, os textos, as palavras portuguesas, as dificuldades dos exercícios e os problemas dos exames próximos. D. Paula ajuda os estudantes da turma a aprender a língua. Agora a aula acaba e cada estudante volta da Universidade a casa. Cada estudante começa a preparar os trabalhos de casa por escrito. O José fala com Joana:

- Sou estudante. Tu és estudante também?
- Sou, sim, eu sou estudante de português. Somos colegas.

4. *Дайте відповіді на запитання до тексту.*

1. Quantas línguas estuda o José? 2. Que línguas estuda ele? 3. Como fala o José português? 4. Que escreve o José no registo da professora? 5. Como é a Joana? 6. De que cor é o fato da José e a saia da Joana? 7. A colega do José estuda o russo ou o espanhol? 8. A Joana gosta de estudar a literatura? 9. Na sala de aula entra a professora de russo o de português? 10. O que começa a explicar a professora? 11. O que responde a Joana ao José? 12. D. Paula ajuda os estudantes a aprender o português?

5. *Перекладіть речення португальською мовою.*

1. Студенти заходять до класної кімнати повільно. 2. Маргарита вивчає три мови та говорить двома. 3. Цей учень дуже гарно читає тексти іспанською мовою та швидко виконує вправи. 4. Одна студентка з цієї групи дуже здібна. 5. Марія записує в журнал викладача прізвища колег із групи. 6. Паулі подобається вивчати японську мову і сучасну літературу. 7. Ця аудиторія дуже гарна та сучасна. 8. Якого кольору спідниця Жуани? – Спідниця Жуани голуба. 9. Як виглядає подруга Жуани? 10. Що робить викладач португальської мови? – Викладач починає пояснювати граматику, труднощі з вправами та питання до наступного екзамену. 11. Дзвонить дзвоник і урок закінчується. 12. Ольга допомагає студенту з наступними екзаменами. 13. Кожен студент цієї групи здібний та сильний. 14. Ця група слабка чи сильна? 15. Жузе повертається з роботи додому. 16. Та дівчина виконує вправи письмово. 17. Карлуш починає допомагати другові. 18. Ви також викладач? – Так, ми колеги. 19. Лусія ввічлива і також любить допомагати друзям. 20. Кожному студенту подобається директор університету. 21. Дівчині дуже подобається спідниця цього кольору. 22. Що робить Андрій сьогодні? 23. Учень зараз читає текст.

6. *Вивчіть напам'ять вирази:*

O senhor é casado? – Ви одружений?

Eu sou divorciado (a) – Я розлучений (-а)

Eu sou casado (a) com ... – Я одружений (-а) з ...

Seja bem-vindo a ... – Ласкаво просимо до ...

Boa sorte! – Успіху!

Igualmente! – Взаємно!

7. *Прочитайте і вивчіть діалоги. Проговоріть їх із товаришами по групі.*

I

– Bom dia.

– Bom dia.

– Eu sou John. Muito prazer.

– Muito prazer. Eu sou Pierre.

– Tu és norte-americano?

– Não, eu sou francês. Tu és casado, John?

– Não, eu sou divorciado. E tu, Pierre?

– Eu sou casado com Regina. Ela é brasileira.

– És estudante?

– Sou, eu sou estudante de português, mas sou professor de francês. Tu és estudante?

– Sou, eu sou estudante de português, e sou professor também. Sou professor de inglês.

– Ah! Nós somos estudantes e professores. Nós somos colegas.

II

D. Lúcia: – Dr. Paulo é director da universidade.

Estudantes: – Muito prazer, Dr. Paulo.

Dr. Paulo: – Igualmente. Sois estudantes de português ou espanhol?

Estudantes: – Somos estudantes de português.

Dr. Paulo: – Quem é professor de espanhol?
 Pedro: – Eu sou professor de espanhol.
 John: – Eu também sou professor, mas de inglês.
 Dr. Paulo: – Muito bem. Seja bem-vindo a universidade!
 Estudantes: – Muito obrigado.

UNIDAD 3

Gramática

1. Неозначений артикль

Неозначений артикль вказує на те, що предмет, названий іменником, є один із представників класу таких же предметів. Як показник граматичного роду іменників, неозначений артикль має форми чоловічого (*um*) і жіночого (*uma*) роду. Значення невизначеності артикля в українській мові може передаватися словами *якийсь, який-небудь, один, один з*:

O José lê um livro. – Жузе читає якусь книгу.

Форми множини неозначений артикль не має, а форми *uns, umas* виконуть не стільки функції артикля, скільки функції неозначеного прикметника із значенням *декілька, деякі, якісь*:

A Anita dá umas laranjas à aluna. – Аніта дає кілька апельсинів учениці.

2. Рід іменників

Рід	Закінчення	Приклади
чол.	-a (іменники грецького походження)	o tema, o mapa
	-ã (решта іншомовних іменників)	o divão, o clã
	-ão	o botão
	-em	o homem
жін.	-ã	a manhã, a maçã
	-ção	a lição
	-são	a profissão
	-gem	a folhagem
чол і жін.	-ante, -ente, -inte, -ota, -ista	o, a cliente, o, a camarada o, a intérprete, o, a estudante o, a patriota, o, a comunista

Деякі іменники на означення істот мають лише один граматичний рід для означення осіб чоловічої і жіночої статі: *o bebé* – немовля (хлопчик, дівчинка); *a criança* – дитина (хлопчик, дівчинка); *a testemunha* – свідок (чоловік, жінка)

3. Утворення множини іменників та прикметників із закінченнями -ã, -m

Закінчення		Приклади
однини	множини	
-ã	-s	uma cidadã alemã – uma cidadãs alemãs
-m	(<i>m</i> змінюється на <i>n</i>) -ns	um bom jardim – uns bons jardins

Прикметник **simples** (простий) не змінюється ні за родом, ні за числом: *um vestido simples, uma blusa simples, uns vestidos simples, umas blusas simples*

4. Прийменик *em*

Прийменник *em* вживається для вираження відношень, які вказують на перебування в якомусь місці, в середині чи на поверхні чого-небудь. Якщо за прийменником *em* стоїть іменник з артиклем, то прийменник зазвичай зливається з ним:

Означений артикль		Неозначений артикль	
Однина	Множина	Однина	Множина
<i>em + o = no</i>	<i>em + os = nos</i>	<i>em + um = num</i>	<i>em + uns = nuns</i>
<i>em + a = na</i>	<i>em + as = nas</i>	<i>em + uma = numa</i>	<i>em + umas = numas</i>

O Carlos está em Moscovo. – Карлуш у Москві.

A Anita está no jardim. – Аніта у саду.

Numa semana há sete dias. – У тижні сім днів.

5. Прикметники та прислівники “*muito*”, “*pouco*”

Прикметники *muito*, *-a*, *-os*, *-as* (багато) та *pouco*, *-a*, *-os*, *-as*, (мало) вживаються перед іменником без артикля узгоджуючись з ним у роді та числі:

Na sala de leitura há muitos jornais e muitas revistas. –

В читальній залі багато газет і багато журналів.

Aqui há poucos jornais e poucas revistas brasileiras. –

Тут мало бразильських газет і журналів.

Кількісні прислівники *muito* та *pouco* вживаються:

а) з дієсловами:

Ele estuda muito (pouco). – Він багато (мало) вчиться.

б) прикметниками:

Este rapaz é muito (pouco) inteligente. – Цей хлопець дуже (не дуже) кмітливий.

6. Вказівні займенники середнього роду

Вказівний займенник	Дистанційне положення
isto – це	поряд з тим, хто говорить
isso – це / то	поряд з тим, хто слухає
aquilo – то	поряд із особою, віддаленою від співбесідників

Вказівні займенники середнього роду вживаються лише в однині та заміщують іменники на означення неживих істот:

– *Que é isto (isso, aquilo)?* – Що це (те)?

– *Isto (isso, aquilo) é uma maçã.* – Це яблуко.

– *O que fuma o senhor?* – Що ви палите?

– *Fumo isto.* – Я палю це.

7. Прислівники місця *aquí, cá, aí, ali, lá*

Прислівник	Дистанційне положення
<i>aquí, cá</i> – тут	поряд із тим, хто говорить
<i>aí</i> – там	поряд із тим, хто слухає
<i>ali, lá</i> – там	поряд із особою, віддаленою від співбесідників

Вказівний займенник узгоджується у роді та числі з іменником, який він заміщує:

O Pedro está aquí (cá) – Педру знаходиться тут.

A tua caneta está aí. – Твоя ручка там.

A Elisa vive ali, (lá) – Еліза живе там.

8. Вказівні прикметники та вказівні іменники в множині

Чоловічий рід	Жіночий рід
estes	estas
esses	essas
aqueles	aquelas

- *De que cor são estas mesas?* - *Estas mesas são vermelhas.*

- *E aquelas?* - *Aquelas são pretas.*

Вказівні прикметники та іменники сполучаючись з прийменником *em*, утворюють такі форми:

Число	Чоловічий рід	Жіночий рід	Середній рід
Однина	<i>em + este = neste</i>	<i>em + esta = nesta</i>	<i>em + isto = nisto</i>
	<i>em + esse = nesse</i>	<i>em + essa = nessa</i>	<i>em + isso = nisso</i>
	<i>em + aquele = naquele</i>	<i>em + aquela = naquela</i>	<i>em + aquilo = naquilo</i>
Множина	<i>em + estes = nestes</i>	<i>em + estas = nestas</i>	-
	<i>em + esses = nesses</i>	<i>em + essas = nessas</i>	-
	<i>em + aqueles = naqueles</i>	<i>em + aquelas = naquelas</i>	-

9. Особові займенники, які виконують роль підмета

Число	Особа	Займенник	
Однина	1-ша	eu	я
	2-га	tu	ти
	3-тя	ele, ela, o senhor, a senhora	він, вона
Множина	1-ша	nós	ми
	2-га	vós	ви
	3-тя	eles, elas, os senhores, as senhoras	вони

У португальській мові особові займенники, які виконують роль підмета, зазвичай не вживають, за винятком тих випадків, коли контекст не дозволяє співвіднести дієслівні форми з особою, коли одна особа протиставлена іншій та коли необхідно виділити сам займенник:

Falo português. – Я говорю португальською.

Ela fala português. – Вона говорить португальською.

Nós falamos português e eles falam ucraniano. –

Mi hablamos português, e ellos hablan ucraniano. – Ми говоримо португальською, а вони говорять українською.

10. Присвійні прикметники та присвійні займенники

У португальській мові присвійні прикметники та присвійні займенники збігаються за формою:

Рід і число іменника		1-ша особа	2-га особа	3-тя особа
Один власник	чол. однина	meu fato – мій костюм	teu fato – твій костюм	seu fato (do senhor, da senhora) – його, її, (Ваш) костюм
	чол. множина	meus fatos – мої костюми	teus fatos – твої костюми	seus fatos (do senhor, da senhora) – його, її, (Ваші) костюми
	жін. однина	minha camisa – моя сорочка	tua camisa – твоя сорочка	sua camisa (do senhor, da senhora) – його, її, (Ваша) сорочка
	жін. множина	minhas camisas – мої сорочки	tuas camisas – твої сорочки	suas camisas (do senhor, da senhora) – його, її, (Ваші) сорочки
Кілька власників	чол. однина	nosso fato – наш костюм	vosso fato – ваш костюм	seu fato (do senhor, da senhora) – їх, (Ваш) костюм
	чол. множина	nossos fatos – наші костюми	vossos fatos – ваші костюми	seus fatos (do senhor, da senhora) – їх, (Ваші) костюми
	жін. однина	possa camisa – наша сорочка	vossa camisa – ваша сорочка	sua camisa (do senhor, da senhora) – їх, (Ваша) сорочка
	жін. множина	possas camisas – наші сорочки	vossas camisas – ваші сорочки	suas camisas (do senhor, da senhora) – їх, (Ваші) сорочки

Присвійний прикметник зазвичай ставиться між означеним артиклем та іменником, узгоджуючись з ним в роді і числі:

O meu irmão é alto. – Мій брат високий.

A minha irmã é baixa. – Моя сестра низька.

Присвійний займенник узгоджується в роді і числі з іменником, який він заміщує, і зазвичай супроводжується означеним артиклем:

O meu irmão é alto e o teu é baixo. – Мій брат високий, а твій низький.

A minha irmã é alta e a tua é baixa. – Моя сестра висока, а твоя низька.

Присвійний займенник, який входить до складу іменникового присудка, співвідноситься з підметом, узгоджується з ним у роді та числі та вживається без артикля:

Este lápis é meu. – Цей олівець мій.

Estes lápis são meus. – Ці олівці мої.

11. Порядкові числівники

1º primeiro, -a

2º segundo, -a

3º terceiro, -a

4º quarto, -a

5º quinto, -a

6º sexto, -a

7º sétimo, -a

8º oitavo, -a

9º nono, -a

10º décimo, -a

11º décimo, -a primeiro, -a

12º décimo, -a segundo, -a

13º décimo, -a terceiro, -a

14º décimo, -a quarto, -a

15º décimo, -a quinto, -a

20º vigésimo, -a

30º trigésimo, -a

40º quadragésimo, -a

50º quinquagésimo, -a

60º sexagésimo, -a

70º septuagésimo, -a

80º octogésimo, -a

90º nonagésimo, -a

100º centésimo, -a

O quinquagésimo terceiro congresso. O septuagésimo aniversário.

Порядкові числівники зазвичай стоять між іменником, із яким вони узгоджуються в роді та числі, та означеним артиклем:

o primeiro dia da semana – перший день тижня

a primeira semana do mês – перший тиждень місяця

os primeiros dias da semana – перші дні місяця

as primeiras semanas do mês – перші тижні місяця

12. Вживання кількісних та порядкових числівників

У португальській мові кількісні числівники від 10 вживаються:

- для нумерації уроків, сторінок, глав книги, статей і параграфів: *na página dezanove* – на сторінці дев'ятнадцять (на дев'ятнадцятій сторінці), *no capítulo doze* – у дванадцятій главі. Кількісні числівники *um, dois*, які стоять після іменника, не змінюються у роді: *na página um; na casa número dois*;

- позначення в іменах королів, царів: *Luís quinze* – Людовік XV;

- означення століть: *século vinte* – двадцяте століття.

Порядкові числівники до 10 вживаються:

1) для нумерації уроків, сторінок, глав книги, статей і параграфів:

na quinta página – на п'ятій сторінці (на сторінці п'ять);

no terceiro parágrafo – у третьому параграфі;

2) позначення в іменах королів, царів:

Luís segundo – Людовік II;

Pio décimo – Пій X;

3) означення століть: *século oitavo* – восьме століття.

Кількісні числівники вживаються:

1) означення номерів будинків, квартир та кімнат готелю:

a casa número dezasseis – (дім номер шістнадцять)

o quarto número quinze – п'ятнадцятий номер (в готелі)

2) означення числа місяця (за винятком першого, яке позначають порядковим числівником):

Estamos em sete de Novembro. – Зараз сьоме листопада.

Estamos no primeiro de Maio. – Зараз перше травня.

13. Безособова конструкція з *há*

Безособова дієслівна форма *há* (3-я особа однини, теперішній час дієслова *haver*) перекладається українською мовою як *знаходиться, має місце, стоїть, лежить*. Речення, яке містить цю конструкцію зазвичай має такий порядок слів:

1-ше місце у реченні	2-ге місце у реченні	3-тє місце у реченні	4-те місце у реченні
обставина місця	безособова дієслівна форма <i>há</i>	іменник-додаток	іменник-означення
Na sala de aula	<i>há</i>	quatro mesas	-
Aqui	<i>há</i>	um mapa	do Brasil ?
Na sala de aula	<i>há</i>	rapazes e raparigas	-

Питання до іменника-додатка формується за допомогою питального слова (o) *que*?

– *O que há na mesa ? – Na mesa há livros e cadernos.*

14. Порядок слів у питальному реченні без питального слова

У питальному реченні без питального слова зберігається прямий порядок слів, а питання оформлюється за допомогою інтонації. Варіанти відповіді на питальне речення без питального слова: *O Carlos estuda em Espanha?*

Тип відповіді	Приклад
ствердна повна	Sim, o Carlos estuda em Espanha
ствердна коротка	Sim. (Sim, senhor.)
заперечна повна	Não, o Carlos não estuda em Espanha
заперечна коротка	Não. (Não, senhor.)

15. Питання до обставини місця, часу, підмета-особи та непрямого додатка-особи

Частина мови	Питальне слово	Питання	Відповідь
Обставина місця	Onde? – де?	Onde está o Paulo? Де Пауло?	O Paulo está no Instituto. Пауло в інституті
	De onde? (donde?) – звідки?	De onde é o senhor? Звідки Ви?	Sou de Coimbra. Я з Куїмбри
	Aonde? – куди?	Aonde vai a senhora? Куди Ви ідете?	Vou ao teatro. Я йду до театру
	Para onde? – куди?	Para onde vai o Pedro? Куди їде Педру?	O Pedro vai para o Brasil. Педру їде до Бразилії
Обставина часу	Quando? – коли?	Quando vai a senhora ao teatro? Коли Ви ідете до театру?	Vou ao teatro hoje. Я йду до театру сьогодні
Підмет-особа	Quem? – хто?	Quem estuda português? Хто вивчає португальську?	O José estuda português. Жузе вивчає португальську
Непрямий додаток - Особа	De quem? – про кого? Чий?	De quem fala o professor? Про кого говорить викладач?	O professor fala dos alunos. Викладач говорить про учнів
	A quem? – кому?	A quem a Anita dá uma maçã? Кому Аніта дає яблуко?	A Anita dá uma maçã ao irmão. Аніта дає яблуко брату
	Com quem? – з ким?	Com quem fala o professor? З ким говорить викладач?	O professor fala com os alunos. Викладач говорить з учнями

16. Форми дієслів *ser* (бути) і *estar* (знаходитися)

Число	Особа	Дієслова <i>ser</i>	Дієслово <i>estar</i>
Однина	1-ша	sou	estou
	2-га	és	estás
	3-тя	é	está
Множина	1-ша	somos	estamos
	2-га	sois	estais
	3-тя	são	estão

Exercícios de gramática

1. Вивчіть нові слова та фрази:

abre відкриває

amanhã *adv* завтра

ano *m* рік

aperfeiçoar *vt* вдосконалювати

assisto відвідую

bastante *adj* доволі

cadeira *f* стілець

caneta *m* ручка

chefe *m,f* шеф

cinema *m* кінотеатр

competente *adj* компетентний

depois *adv* після

desejo бажая

dia *m* день

disciplina *f* дисципліна

escola *f* школа

estação *f* пора року, сезон

estrangeiro *adj* іноземний

faltar бути відсутнім

flor *f* квітка

hoje *adv* сьогодні

inesquecível *adj* незабутній

inteligente *adj* розумний

interessante *adj* цікавий

janela *f* вікно

jornal *m* газета

lexicologia *f* лексикологія

maçã *f* яблуко

mês *m* місяць

nacionalidade *f* національність

neve *f* сніг

noivo *m* наречений

novela *f* роман

nunca *adv* ніколи

oficial *adj* офіційний

ontem *adv* вчора

outro *adj* інший

país *m* країна

passa передає

pergunta запитує

revista *f* журнал

simpático *adj* симпатичний

todo *adj* весь

menos a за винятком

pronomes possessivos присвійні займенники

a tarefa de casa домашнє завдання

ser solteiro(a) бути неодруженим (-єю)

2. Прочитайте іменники з означеним артиклем чоловічого, жіночого чи, якщо можливо, чоловічого і жіночого родів:

tema, mapa, programa, problema, planeta, sistema, cometa, sofá, telegrama, poeta, poema, divã, clã, manhã, irmã, romã, maçã, òrfã, alemã, cidadã, lã, intérprete, estudante, camarada, cliente, patriota, artista.

3. Перекладіть речення, звертаючи увагу на рід іменників.

1. Педру – комуніст. 2. Аніта – дитина. 3. Марія – студентка. 4. Віктор викладач чи студент?

4. Замість пропусків поставте означений чи неозначений артикль.

1. O Mário lê ___ revista. ___ revista é brasileira. 2. A Elisa lê ___ jornal. ___ é português. 3. A Ana dá ___ maçã ao Pedro. ___ é vermelha. 3. O José abre ___ livro. ___ livro é interessante. 4. A Anita dá ___ lápis ao aluno. ___ lápis é amarelo.

5. Прочитайте та перекладіть речення. Поясніть вживання означеного артикля.

1. O Luís dá umas rosas à irmã. 2. A Marta passa umas revistas à amiga. 3. “Porto da Minha Infância” é um filme inesquecível. 4. O Carlos é um rapaz alto. 5. A Titi é uma menina brasileira. 6. O Pedro é um aluno inteligente. 7. A amiga da Marta é uma rapariga alegre.

1. Португалія – гарна країна. 2. Жузе – ввічливий хлопець. 3. Марія – дівчина невисокого зросту. 4. Луїза – красива дівчина.

6. Прочитайте слова, додаючи неозначений артикль чоловічого і жіночого роду в однині і в множині:

irmã, lâ, romã, cidadã, manhã, órfã, maçã, alemã, um som, um rim, um álbum, um fim, um motim, um atum, um tom, um pudim, um patim, um jardim, um casaco simples, uma camisa simples, uma mulher simples, discussão, revolução, imagem, armazém, trintão, ilusão, viagem, tradução, agressão, nuvem, nação, bagagem, pimentão, eleição, filmagem, montão, coração, jovem, diversão, portão, ordem.

7. Складіть та поставте товаришам по групі запитання:
до прямого додатка.

1. Na sala de aula há mesas e cadeiras. 2. Nas mesas dos alunos há livros, cadernos, lápis e canetas. 3. Na mala há vestidos, blusas e saias. 4. Na mesa da professora há jornais e revistas.

до кількісних числівників.

1. Na sala de aula há 1 janela. 2. Na sala de aula há 6 mesas e 12 cadeiras. 3. Aqui há 19 livros. 4. Aqui há 17 rapazes e raparigas.

до обставини місця.

1. O Paulo vive na Ucrânia. 2. A Maria estuda na Universidade. 3. Estamos na sala de aula. 4. Sou de Moçambique e ele é de Angola. 5. Sou de Ucrânia. 6. Vou ao cinema. 7. O José vai para o Brasil. 8. Vou à casa da minha amiga. 9. A Alina está aqui. 10. A novela de Jorge Amado está ali.

до обставин часу.

1. Hoje vou ao cinema. 2. Ela vai ao teatro amanhã. 3. Ele trabalha amanhã. 4. Agora vou a casa.

до підмета-особи.

1. O Pedro estuda na Universidade de Moscovo. 2. A Olga trabalha na Universidade de Lisboa. 3. A Alina abre e lê o livro. 4. O Pedro vai à universidade. 5. A Isabel vai ao cinema.

до непрямого додатка-особи.

1. O José dá o jornal ao Miguel. 2. A Isabel dá uma novela brasileira à Marina. 3. O professor fala com os estudantes. 4. O José fala da vida em Portugal.

8. Замініть пропуски порядковими числівниками.

1. O domingo é o ____ dia da semana. 2. A segunda-feira é o ____ dia da semana. 3. A terça-feira é o ____ dia da semana. 4. A quarta-feira é o ____ dia da

semana. 5. A quinta-feira é o ____ dia da semana. 6. A sexta-feira é o ____ dia da semana. 7. O sábado é o ____ dia da semana.

9. *Складіть речення з поданими словами. Зверніть увагу на вживання дієслів **ser, estar** і поставте їх у необхідну форму:*

tu	ser estar	professora
nós		aqui
eu		estudante
os senhores		na sala de aula
ela e eu		ucranianos
O Paulo		colega
As senhoras		amigas
eles		polacos

10. *Перекладіть речення.*

1. O Luís é estudante. 2. A Luisa é escritora. 3. Que é isto? – Isto é uma casa. 4. Que é isso? – Isso é um livro. 5. Que é aquilo? – Aquilo é uma flor. 6. A Anita dita isto. 7. A Maria lê ali. 8. Ela escreve aqui. 9. Este jornal aqui é português e aquele ali é brasileiro. 10. Isso aí é meu e aquilo ali é teu. 11. Esta lapiseira aqui é azul ou preta? 12. Aquele livro ali é moçambicano ou angolano? 13. Aquela senhora ali é angolana ou moçambicana? 14. A professora dá 67 livros aos alunos. 15. A Marina passa 16 jornais à sua amiga. 16. Ele estuda 4 línguas e fala as 3 línguas. 17. Na aula há um jornal russo? 18. Aqui há uma revista brasileira? 19. Aqui há um estudante chinês? 20. Qual é o primeiro dia da semana? – O primeiro dia da semana é o domingo.

1. Este rapaz é muito inteligente. Ele estuda muito. Na sua casa há muitos livros. 2. Aqueles jornais são pouco interessantes. 3. Ele medita muito e escreve pouco. 4. A Marina lê muito. 5. O Victor está em casa. 6. Nas mesas há muitos livros e jornais. 7. Quantos dias há numa semana? E em duas semanas. 8. Quantas semanas há num mês? E em quatro meses? 9. Qual é o primeiro mês do ano? 10. Quais são os meses do Outono? 11. Em que mês estamos? 12. Estamos em Outubro ou em Dezembro? 13. Quantos meses há no ano? Quais são?

1. As minhas amigas estudam. 2. O seu lápis é amarelo. 3. A sua lapiseira é preta. 4. A nossa universidade é grande. 5. Os nossos alunos estudam bem. 6. As nossas alunas também estudam bem. 7. O seu jornal (dos alunos) é este. 8. Os seus livros (dos estudantes) estão aqui. 8. O Paulo escreve uns exercícios. 9. Nos exercícios há umas palavras. 10. No registo há sobrenomes e nomes dos alunos da turma. 11. Hoje José chega às aulas. 12. Num ano há doze meses. 13. Aquele vestido azul é seu? – Não. O meu é aquele preto. 14. Este livro aqui é meu. Esse livro aí é seu. Aquele livro lá é de Pedro.

11. *Дайте відповіді на запитання.*

1. Em que estação do ano estamos agora? 2. Estamos na Primavera ou no Outono? 3. Qual é a primavera estação do ano? 4. Quantas estações há no ano? 5. No Inverno há muita neve em Ucrânia? 6. O que há nesta sala de aula? 7. De que cor são as mesas desta sala de aula? 8. O que há nesse sofá? 9. O que há nisto? E naquilo?

10. De que cor é o seu lápis? 11. Como se chama o vosso professor? 12. Onde estão os vossos cadernos? E as vossas malas? 13. Os seus cadernos (dos senhores são estes)? 14. A nossa sala de aula são esta? 15. Os teus amigos estudam bem. Como estudam os seus? 16. A minha camisa é vermelha. De que cor é a sua? 17. Os meus livros estão aqui. Onde estão os vossos? 18. Nas suas mesas há revistas e jornais. O que há nas vossas? 19. A sua professora está aqui. Onde está a vossa? 20. O nosso país é bonito. Como é o vosso? 21. Este lápis é seu. E aquele ali é teu. 22. A minha esferográfica escreve bem. E a tua? 23. Que dia é hoje? 24. Quantos dias há na semana? 25. Quantos alunos há nesta turma? 26. O senhor é estudante ou professor? 27. Onde estuda o senhor? 28. Onde estamos agora? 29. Quantos livros há sobre as mesas? 30. De que cor é a saia da sua colega? 31. Aonde vai agora? 32. Quem está nesta sala? 33. De quem fala ele? 34. O Carlos estuda russo e francês? 35. O Carlos está em Moscovo. 36. O Carlos é português? 37. O Alexandre trabalha hoje? 38. O Vladimir lê muito? 39. O senhor já fala português? 40. Hoje é domingo? 41. Esta sala de leitura é grande?

12. Перекладіть речення португальською мовою.

1. Він живе у будинку номер 7. 2. Сьогодні перше травня. 3. Сьогодні 28 вересня. 4. Грудень – дванадцятий місяць року. 5. Альберто читає якийсь журнал. 6. Марина пише якісь вправи. 7. Андрій – гарний високий юнак. 8. Де Пауло? – Пауло у класній кімнаті. 9. Звідки ти? – Я з України. А вона? – Вона з Іспанії. 10. Куди Ви йдете? – Я йду додому. 11. Куди їде Педру? – Він їде до Анголи. Він там працює. 12. Коли Ви їдете в театр? – Я їду в театр сьогодні. А коли вони їдуть в театр? – Вони їдуть в театр зараз. 13. Хто вивчає іспанську? 14. Їй подобається португальська? 15. Про кого говорить викладач? – Викладач говорить про студентів. 16. Кому Аніта дає журнал? – Аніта дає журнал подрузі. 17. У цій класній кімнаті багато столів, а в тій мало столів. 18. На нашому столі мало українських журналів, а на твоєму - 65 українських журналів. 19. Хто багато працює? 20. Маргарита читає дуже мало журналів. 21. Тобі подобається та книга? – Так, сеньйоро. 22. Наші олівці жовті, а ваші чорні. 23. Мій брат у Дніпропетровську, а її у Києві. 24. Її студенти вчать дуже багато. 25. Його подрузі подобається вивчати португальську мову.

13. Вивчіть напам'ять слова:

segunda-feira – понеділок	Primavera – весна
terça-feira – вівторок	Verão – літо
quarta-feira – середа	Outono – осінь
quinta-feira – четвер	Inverno – зима
sexta-feira – п'ятниця	
sábado – субота	
domingo – неділя	

Janeiro – січень	Abril – квітень	Julho – липень	Outubro – жовтень
Fevereiro – лютий	Maió – травень	Agosto – серпень	Novembro – листопад
Março – березень	Junho – червень	Setembro – вересень	Dezembro – грудень

Angola – Ангола
Brasil – Бразилія
Cabo Verde – Кабо-Верде
Guiné Equatorial – Екваторіальна Гвінея
Guiné-Bissau – Гвінея-Бісау

Macau – Макао
Moçambique – Мозамбiк
Portugal – Португалія
São Tomé e Príncipe – Сан-Томе і Прiнсіпі
Timor-Leste – Східний Тимор

- **Em que dia estamos?** – Який зараз день тижня?
- **Estamos na quinta-feira.** – Сьогодні четвер.
- **Em que mês estamos?** – Який зараз місяць.
- **Estamos em Setembro.** – Зараз вересень.
- **Em que século estamos?** – Яке зараз століття?
- **Estamos no século vinte.** – Зараз двадцяте століття.
- **Em que estação (do ano) estamos?** – Яка зараз пора року?
- **Estamos no Outono.** – Зараз осiнь.
- **Em que dia (do mês) estamos?** – Яке зараз число?
- **Estamos em sete de Novembro.** – Зараз сьоме листопада.
- **Estamos no primeiro de Maio.** – Зараз перше травня.
- **Que dia (do mês) é hoje?** – Яке сьогодні число?
- **Hoje é onze de Novembro.** – Сьогодні одинадцяте листопада.
- **Hoje é primeiro de Janeiro.** – Сьогодні перше січня.
- **Que dia é hoje?** – Який сьогодні день?
- **Hoje é segunda-feira.** – Сьогодні понедiлок.

Texto

1. Прочитайте та перекладіть текст.

UMA AULA DE PORTUGUÊS

Chamo-me Katrina. Estudo na faculdade de Letras da Universidade de Ucrânia. Na Universidade também estudam rapazes e raparigas russos, polacos, chinos. Aqui estudam as línguas estrangeiras, literatura, lexicologia e outras disciplinas. Os todos estudantes estudam bem.

Tenho aulas todos os dias, menos aos sábados e domingos. Nunca falto às aulas. Assisto a todas as aulas. Eu aprendo português, francês e inglês. Gosto de estudar línguas. Já falo português bastante bem, mas desejo aperfeiçoar o meu português. Na aula falo português y em casa falo ucraniano.

Agora estou na Universidade. A primeira aula é de português. Na aula há mesas e cadeiras dos estudantes e uma mesa do professor. Nas suas mesas há revistas e jornais, livros e cadernos, lápis e lapiseiras, canetas e esferográficas. Nossos jornais são muito interessantes. O professor de português entra na aula. Entendemos ao professor muito bem. Depois o professor abre o livro e fala dos países onde falam português. Ele diz que há dez países onde a língua oficial é português. São Angola, Brasil, Cabo Verde, Guiné-Bissau, Guiné Equatorial, Macau, Moçambique, Portugal, São Tomé e Príncipe, Timor-Leste.

Toca a campainha. Entra o professor de português e fala com os estudantes:

- Bom dia!
- Bom dia! – respondemos.

- Em que estação do ano estamos? – pergunta o professor.
 - Estamos no Outono. – responde o Jorge.
 - Em que mês estamos?
 - Estamos em Setembro.
 - Em que dia estamos?
 - Estamos na quinta feira.
 - Em que dia do mês estamos?
 - Estamos em sete de Setembro.
 - Obrigado, Jorge. Qual é a tarefa de casa de hoje? – pergunta o professor à Maria.

- Pronomes possessivos, senhor professor, responde ela.

A aula acaba e escrevemos a tarefa de casa. As minhas aulas acabam e chego da Universidade a casa.

2. Дайте відповіді на запитання до тексту.

1. Onde estuda a Katrina? 2. Quem estuda também na Universidade? 3. Os todos estudantes estudam bem? 4. Que idiomas fala a Katrina? 5. Ela deseja aperfeiçoar o seu português? 6. A Katrina tem aulas todos os dias? 7. Ela falta as aulas? 8. Que há nas mesas dos estudantes e do professor? 9. Quem entra na aula? 10. Que faz e que diz o professor de português? 11. Quantos países há onde a língua oficial é português? 12. Que pergunta o professor à Maria? 13. Que responde ela? 14. Que escrevem os estudantes quando a aula acaba?

*3. Перекладіть речення, зверніть увагу на вживання прийменників a, de чи їх відсутність з дієсловами **faltar à, assistir a, aperfeiçoar**.*

1. Марія ніколи не пропускає уроків у школі. 2. Йому подобається бути присутнім на усіх заняттях з португальської мови. 3. Луїза бажає вдосконалити свою іспанську і їде в Іспанію. 4. Мені подобається виконувати домашню роботу в неділю.

4. Узгодьте іменники з прикметниками в однині, а потім у множині:

Іменники	Прикметники
rapaz, rapariga, língua, dia, aula, casa, mesa, cadeira, estudante, professor, chefe, família	russo, ucraniano, estrangeiro, todo, primeiro, interessante, simpático, inteligente, interessante, oficial, outro, competente, estrangeiro, inesquecível

5. Перекладіть речення португальською.

1. Він навчається в Бразилії, йому не подобається навчатися в Україні. 2 У нашому університеті вивчають іноземні мови та іноземну літературу. 3. Мені подобаються усі місяці, за винятком листопада та січня. 4. Мій брат говорить українською досить добре. 5. Аніта бажає навчатися у нашому університеті. 6. Ми зараз у класній кімнаті, а він у театрі. 7. Португальська є офіційною мовою десяти країн. 8. Якою мовою розмовляють у Анголі, Бразилії, Кабо-Верде, Екваторіальній Гвінеї, Гвінеї-Бісау, Макао, Мозамбіку, Португалії, Сан-Томе і

Прінсіпі, Східному Тиморі? 9. «Яке домашнє завдання на сьогодні?» – запитує вчитель студентку. 10. Який сьогодні день тижня, місяць, пора року? 11. Уроки закінчуються і Катріна йде додому.

6. Прочитайте і вивчіть діалоги. Проговоріть їх з товаришами по групі.

I

D. Lúcia é brasileira. Ela é professora de português. Os alunos de D. Lúcia chamam-se: Pedro, Marta, Tang, Elena e John. Pedro e Marta são casados. Tang e Elena também são casados.

D. Lúcia: – Bom dia.

Estudantes: – Bom dia.

Professora: – Eu sou Lúcia. Eu sou brasileira. Qual é a tua nacionalidade, John?

John: – Eu sou norte-americano.

Pedro: – Eu sou mexicano.

Prof^a: – Marta, és mexicana?

Marta: – Sou sim, D. Lúcia, eu sou mexicana.

Pedro: – Marta e eu somos casados.

Prof^a: – Elena, tu também és mexicana?

Elena: – Não, D. Lúcia, eu sou espanhola.

Marta: – Elena, és casada?

Elena: – Sou sim, eu sou casada com Tang.

Prof^a: – Tang, tu és chinês?

Tang: – Não, D. Lúcia, eu sou norte-americano. Minha família é chinesa.

Prof^a: – Quem é solteiro?

John: – Eu sou solteiro.

Prof^a: – Eu sou solteira também, mas eu sou noiva. Meu noivo chama-se Carlos.

II

- Aquela senhora de vestido azul é minha chefe.

- Ela é muito simpática.

- É sim e é muito competente também.

7. Відгадайте загадку.

O senhor é capaz de citar cinco dias da semana consecutivos sem empregar as palavras segunda, terça e quarta?

Відгадка: *anteontem, ontem, hoje, amanhã e depois de amanhã.*

UNIDAD 4

Gramática

1. Прийменники *de, a, para, com*

Прийменник	Особливості вживання прийменника	Приклади
<i>de</i>	відношення, що вказують на речовину чи матеріал, із якого зроблений предмет (без артикля, перекладається як прикметник)	sumo de uvas – виноградний сік sala de leitura – читальний зал faculdade de Letras – філологічний факультет
	відношення частини до цілого (без артикля)	um copo de sumo – склянка соку
<i>a</i>	вводить обставину часу	aos sábados – по суботам, ao almoço – на обід às 5 horas – о п'ятій годині
<i>para</i>	вказує на мету чи призначення дії	vamos à cozinha para almoçar – ми йдемо на кухню, щоб поспідати cursos para estrangeiros – курси для іноземців
<i>com</i>	відношення орудного відмінка	o professor fala com os alunos – вчитель розмовляє з учнями
<i>com</i>	+ іменник: виконує роль означення	ele come pão com manteiga – він їсть хліб із маслом

2. Сполучення прийменника *de* з неозначеним артиклем, вказівними прикметниками та займенниками

Однина	Множина
de + um = dum	de + uns = duns
de + uma = duma	de + umas = dumas

Число	Чоловічий рід	Жіночий рід	Середній рід
Однина	<i>de + este = deste</i>	<i>de + esta = desta</i>	<i>de + isto = disto</i>
	<i>de + esse = desse</i>	<i>de + essa = dessa</i>	<i>de + isso = disso</i>
	<i>de + aquele = daquele</i>	<i>de + aquela = daquela</i>	<i>de + aquilo = daquilo</i>
Множина	<i>de + estes = destes</i>	<i>de + estas = destas</i>	-
	<i>de + esses = desses</i>	<i>de + essas = dessas</i>	-
	<i>de + aqueles = daqueles</i>	<i>de + aquelas = daquelas</i>	-

De que cor são as paredes desta sala? – Якого кольору стіни в цій залі?

Eu falo dum filme brasileiro. – Я говорю про бразильський фільм.

3. Дієслово (Verbo)

В португальській мові дієслова мають:

- дієвідміни (залежно від закінчення):

Дієвідміна	Закінчення	Приклад
I primeira conjugação	-ar	falar
II segunda conjugação	-er	aprender
III terceira conjugação	-ir	abrir

- дієвідміни (залежно від форми):

- типова дієвідміна (*verbos regulares*);
 - нетипова дієвідміна (*verbos irregulares*). Дієслова нетипової дієвідмини відмінюються за особливим зразком.

- **способи (Modo):**
 - Modo Indicativo;
 - Modo Conjuntivo;
 - Imperativo;
 - Condicional.
- **стани (Voz):**
 - Voz activa;
 - Voz passiva;
 - Imperativo.

4. Presente do Indicativo (Теперішній час)

У португальській мові теперішній час утворюється шляхом додавання до основи дієслова типової дієвідмини наведених нижче закінчень.

Numero	Pessoa	I primeira conjugação <i>falar - говорити</i>	II segunda conjugação <i>aprender - вивчати</i>	III terceira conjugação <i>abrir - відкривати</i>
Singular	1º	fal -o	aprend -o	abr -o
	2º	fal -as	aprend -es	abr -es
	3º	fal -a	aprend -e	abr -e
Plural	1º	fal -amos	aprend -emos	abr -imos
	2º	fal -ais	aprend -eis	abr -is
	3º	fal -am	aprend -em	abr -em

Presente do Indicativo вживається коли дія є реальною:

- для визначення дії або стану, які збігаються з моментом мовлення:
 - *Onde está a Anita? – O que faz ela?*
 - *A Anita está em casa. – Ela estuda.*
- означення звичайної дії, яка повторюється, чи тривалого стану:
 - *O José trabalha o estuda? – Como está ele?*
 - *O José estuda. – Ele está ótimo.*
- означення дії у найближчому майбутньому:
 - *Amanhã ele vai a Kyiv.*

Presente do Indicativo дієслів індивідуального відмінювання

Numero	Pessoa	<i>Fazer</i> <i>робити</i>	<i>Ir</i> <i>йти</i>	<i>Ter</i> <i>мати</i>	<i>Dizer</i> <i>говорити</i>	<i>Ler</i> <i>читати</i>
Singular	1º	faço	vou	tenho	digo	leio
	2º	fazes	vais	tens	dizes	lês
	3º	faz	vai	tem	diz	lê
Plural	1º	fazemos	vamos	temos	dizemos	lemos
	2º	fazeis	ides	tendes	dizeis	ledes
	3º	fazem	vão	têm	dizem	lêem

5. Форми звертання (formas de tratamento)

Pessoa	Singular	Plural
2°	tu – ти	vós - Ви
3°	você – ти, Ви (в Португалії), ти (в Бразилії) o senhor a senhora	vocês – ви os senhores as senhoras

- *Tu vais ao cinema ou teatro?* – *Ти підеши у кіно чи до театру?*

- *Aonde vão vocês agora?* – *Куди ви зараз підете?*

У португальській мові іменники *o (os) senhor(-es)*, *a (as) senhora(s)*, які сполучаються з дієсловом у 3-й особі однини та множини є формами ввічливого звертання в Португалії та в Бразилії, відповідають українському звертання на «Ви». Займенник *vós* як в Португалії так і в Бразилії у розмовному мовленні майже не вживається.

6. Означення часу доби

У португальській мові слову *доба* відповідає слово *dia* та сполучення *vinte e quatro horas* (24 години). Період часу з 6-ї до 12-ї називається *manhã*, з 12-ї до 18-ї години – *tarde*, з 18-ї до 4-ї години – *noite*, з 4-ї до 6-ї ранку – *madrugada*.

Num dia há 24 horas – У добі 24 години.

Há um dia (24 horas) que eles estão aqui – Уже 24 години, як вони тут.

São 6 horas em ponto – Шість годин рівно.

São 7 horas (da manhã) – Сьома година ранку.

É uma hora (da tarde) – Перша година дня.

São 11 horas (da noite) – Одинадцята година ночі.

É uma e 15 (um quarto) – 15 хвилин (чверть) на другу.

São 11 e trinta (meia) – Пів на дванадцятку (Одинадцята тридцять).

Faltam 15 para as três – За п'ятнадцять хвилин третя.

É meio-dia – полудень.

É meia-noite – північ.

É meio-dia e meia – пів на першу.

Este relógio está certo – Цей годинник точний.

Este relógio está atrasado – Цей годинник запізнюється.

Este relógio está adiantado – Цей годинник поспішає.

A que horas são? – О котрій годині?

Às 8 (horas) da manhã. – О восьмій годині ранку.

A uma hora da tarde. – О першій годині.

Ao meio-dia. – Опівдні.

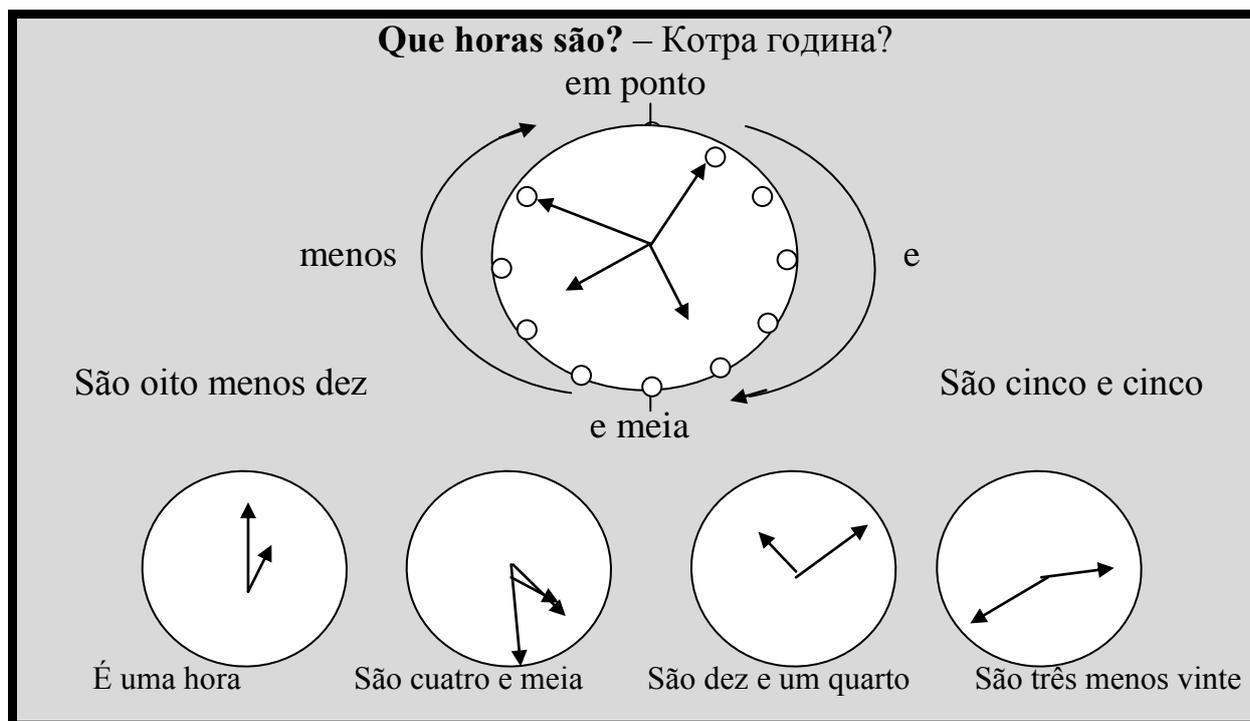
À meia-noite. – Опівночі.

Quando? – Коли?

De manhã. – Вранці.

De tarde (à tarde). – Удень.

De noite (À noite). – Вночі.

Exercícios de gramática

1. Вивчіть нові слова та фрази:

abstracto *adj* абстрактний

achar *vt* вважати

acordar *vi* прокидатися

adiantar *vi* поспішати

adorar *vt* обожнювати

ainda *adv* ще

amistoso *adj* дружлюбний, приязний

ao contrário *adv* навпаки

apelido *m* зменшене ім'я

aplicado *adj* старанний

arte *f* мистецтво

atrasar *vi* відставати

barba *f* борода

beber *vt* пити

bigode *m* вуса

boca *f* рот

bolsa f de estudo стипендія

cabelo *m* волосся

calmo *adj* спокійний

cama *f* ліжка

capital *f* столиця

cedo *adv* рано

cerveja *f* пиво

chegar *vi* приходити; приїжджати

ciência *f* наука

coincidência *f* збіг

coisa *f* річ

juntos *adv* разом

lábios *pl* вуста

ladrão *m* злодій

lavar *vt* мити

leitura *f* читання

lembrar-se *vt* згадувати

licença *f* дозвіл

livre *adj* вільний

longe da *prep* далеко від

loura *f* блондинка

lutar *vi* боротися

mão *f* рука

marcar *vt* показувати

meio-ambiente *m* навколишнє середовище

misto *adj* змішаний

morar *vi* проживати

mostrador *m* циферблат

namorado *m* коханий

nariz *m* ніс

nervoso *adj* нервовий, неспокійний

numeroso *adj* численний

ocupado *adj* зайнятий

olho *m* око

orelha *f* вухо

passar *vt* проводити

paz *f* мир

pé *m* ступня, нога

começar *vt* починати
comer *vt* їсти
comprido *adj* довгий
conta *f* рахунок
contorno *m* обрис, контур
copo *m* стакан
coração *m* серце
corpo *m* тіло
cozinha *f* кухня
crer *vt* думати, вважати
cuidado *m* піклування
cultura *f* культура
curso *m* курс
curto *adj* короткий
delegacia *f* поліцейський відділок
descansar *vi* відпочивати
descrever *vt* описувати
desenhar *vt* малювати
despertador *m* будильник
desportivo *adj* спортивний
dever *vt* бути винним
doente *adj* хворий
dormir *vi* спати
duplo *adj* подвійний
desenho *m* малюнок
educado *adj* освічений
empurrar *vt* штовхати
ensinar *vi* викладати
fechar *vt* закривати
feriado *m* свято
férias *pl* вихідні
ficar *vi* знаходитися
fumar *vt* курити
furo *m* діра, отвір
grande *adj* великий
habitualmente *adv* звичайно
homem *m* людина, чоловік
honesto *adj* чесний, порядний
hospital *m* лікарня
idade *f* вік
imaginar *vt* уявляти

chegar atrasado запізнюватись
de voz suave з ніжним голосом
deixe-me apresentar-me дозвольте відрекомендуватися
dona de casa домогосподарка
duas vezes двічі
Em que área trabalha o senhor? В якій галузі Ви працюєте?
empresa de automóveis автозавод
escola pública, secundária школа державна, загальноосвітня
estação do comboio залізнична станція

peça *f* штука
perfil *m* профіль
perto de *prep* поряд
pessoa *f* людина, персона
pintura *f* живопис
policial *m* поліцейський
ponteiro *m* стрілка (годинника)
povo *m* народ
praia *f* пляж
primeiro *adv* спочатку
profissão *f* професія
programa *m* програма
qualidade *f* якість
quase *adv* майже
queixo *m* підборіддя
regressar *vi* повертатися
relógio de pulso наручний годинник
relógios de parede настінний годинник
retrato *m* портрет
rosto *m* лице
ruga *f* зморшка
sair *vt* виходити
saudável *adj* здоровий
sempre *adv* завжди
significar *vt* означати
sobrancelhas *f, pl* брови
soletrar *vt* промовляти по буквам
sonhar *vi* мріяти
sozinho *adj* один, самотній
tempo *m* час
testa *f* лоб
tímido *adj* сором'язливий
tomar *vt* брати; приймати; пити
trabalhador *m* працівник
tratar *vt* намагатися
um pouco *adv* трохи
unido *adj* дружній
velho *adj* старий
verdade *f* правда
vizinho *m* сусід

estar (ser) reformado бути на пенсії
estar certo бути точним (про годинник)
estar doente хворіти
fazer a barba голитися
fazer carreira робити кар'єру, працювати
fazer ginástica робити зарядку
fazer-se um especialista qualificado стати кваліфікованим спеціалістом
frequentar a escola ходити до школи
homem dos meus sonhos чоловік моєї мрії
ir para a cama іти спати
jardim de infância дитячий садок
lavar os dentes чистити зуби
Meu Deus! Боже мій!
no mês que vem наступного місяця
pôr a mesa накривати на стіл
por volta das ... horas близько ... годин
rabo-de-cavalo кінський хвіст (зачіска)
ser de estatura média бути середнього зросту
ter a cabeça no lugar мати голову на плечах
tomar banho митися, приймати душ
tomar café пити каву
ver televisão дивитися телевізор
por vezes іноді
o pequeno-almoço сніданок
o almoço обід
o jantar вечеря
a sobremesa десерт
ao pequeno-almoço на сніданок
ao almoço на обід
ao jantar на вечерю
à sobremesa на десерт
tomar o pequeno-almoço снідати
almoçar обідати
jantar вечеряти
tomar a sobremesa їсти на десерт

alface *f* салат (листя)
arroz *m* рис
batatas *pl* картопля
bife *m* біфштекс
chá *m* чай
frango *m* курча-гриль
frito *adj* смажений

laranja *f* апельсин
legumes *pl* овочі
leite *m* молоко
manteiga *f* вершкове масло
ovo *m* яйце
pão *m* хліб

peixe *m* риба
queijo *m* сир
sande *f* бутерброд
sopa *f* суп
sumo *m* сік
uvas *pl* виноград

2. Перекладіть речення.

1. Amanhã trabalho na biblioteca. 2. Vamos ao cinema hoje. 3. Estamos no Instituto. 4. Ele não trabalha, ele estuda. 5. Ela entra na sala de aula e fecha a janela. 6. Almoço no Instituto. 7. Há 5 meses que ele estuda russo. 8. Há dois anos que ele vive aqui. 3. Há uma semana que vi este filme. 4. Há 4 dias que ele não fuma. 5. Há muito tempo que não vamos ao teatro. 6. Há quanto tempo que estás em Dnipropetrovsk?

7. Há quantos meses que estudas português? 8. Há quanto tempo que vives nesta casa? 9. Num dia há 24 horas. 10. Um relógio tem um mostrador e dois ponteiros. 11. O ponteiro pequeno marca as horas. 12. O ponteiro grande marca os minutos. 13. Eu tenho um relógio de pulso. 14. Ele não tem despertador. 15. Vocês falam daquelas raparigas? 16. Ela gosta dum rapaz da Faculdade de Letras? 17. Gostas disso? 18. O senhor gosta daquele desenho? 19. A senhora fala daquela casa? 20. Não gostam daquilo? 21. Vocês gostam dessas cores? 22. Ele deseja aperfeiçoar o seu português. 23. A aula começa agora. 24. Acordo às 7 e meia. 24. Primeiro, faz ginástica, depois, toma banho. 25. Ao pequeno-almoço ele come um ou dois ovos quentes, pão com manteiga e bebe café com leite. 26. Ao almoço ela come uma sopa, bife com batatas e peixe com arroz e legumes.

3. *Розкрийте дужки, визначивши потрібну особу дієслова ser.*

O José e o Paulo (ser) alunos da D. Amélia, professora do liceu. O José (ser) o amigo do Paulo. O Paulo (ser) alto, e o José (ser) baixo. O cabelo do José (ser) curto e o cabelo do Paulo (ser) comprido. O José (ser) magro, mas o Paulo (ser) gordo. O Paulo (ser) uma pessoa triste e o amigo dele (ser) uma pessoa alegre.

4. *Розкрийте дужки, поставивши дієслова у Presente do Indicativo.*

1. Nós (viver) em Kyiv e eles também (viver) em Kyiv. 2. Eu não (trabalhar) no Instituto de Línguas Estrangeiras. 3. Estes rapazes (estudar) no Instituto de Relações Internacionais. 4. Esta rapariga escreve muito bem. 5. Nós não (fumar) na sala de aula. 6. (Tu, falar) ucraniano muito bem. 7. Ela (abrir) uma novela portuguesa e lê. 8. Ela (aprender) português. 9. Eu (acordar) muito cedo. 10. Primeiro ele (lavar) os dentes, depois (tomar) o pequeno almoço. 11. Eu (jantar) em casa. 12. No verão ela (comer) muitas frutas. 13. A minha amiga (viver) em Lisboa. 14. Nós (abrir) os nossos livros. 15. O Pedro (ir) à casa a Amizade. 16. Os estudantes estrangeiros (ir) a Lenigrado no sábado. 17. (Nós, ir) ao teatro amanhã. 18. (Eu, ir) agora à biblioteca. 19. Aonde (tu, ir) depois das aulas? – (Eu, ir) para casa. 20. Para onde (ir) vocês? – (Nós, ir) para o Brasil. 21. Ele (ir) a Lisboa. Volta no domingo.

5. *Замініть пропуски особовими займенниками, там де це необхідно.*

1. Amanhã ___ estás em casa? – Sim, ___ estou. 2. ___ sou professora e ___ é aluna. 3. ___ fazem ginástica. 4. ___ vou a Coimbra e ___ fica na capital. 5. ___ vão ao museu e ___ vamos à biblioteca. 6. ___ estamos no Outono.

6. *Дайте відповіді на запитання. Замініть подані форми звертання особовим займенником tu.*

1. Os senhores falam russo? 2. A senhora vive em Lisboa ou em Coimbra? 3. Vocês estudam português? 4. O senhor trabalha ou estuda? 5. As senhoras são portuguesas? 6. A que horas toma o senhor o pequeno almoço? 7. A que horas almoça a senhora? 8. A que horas jantam vocês? 9. O que faz o senhor às 7 e 30 da manhã? 10. O que faz a senhora às 8. 15 de tarde? 11. O que faz o senhor às 8 da noite? 12. O que fazem os senhores de noite?

7. Розкрийте дужки, замінюючи прийменник **de**, неозначений артикль і вказівні займенники їх стягненими формами.

1. Ele gosta (de uma) rapariga do nosso Instituto. 2. Ela fala (de um) programa desportivo. 3. Eu gosto (de uns) desenhos dele. 4. Eu gosto muito (de umas) novelas (de este) escritor. 5. Nós falamos (de aqueles) rapazes. 6. Eu não gosto (de esta) sala de aula. 7. Ela não fala (de esses) problemas. 9. As crianças gostam (de isto).

8. Замініть пропуски прийменниками **a, para, com, de** або їх стягненими формами (де це можливо).

1. Na Universidade de Lisboa há Cursos de Língua e Cultura portuguesas ___ estrangeiros. 2. Vocês gostam de sumo ___ maçãs? 3. Ela fala ___ uma amiga da Faculdade ___ Letras. 4. Depois das aulas vamos à cozinha ___ almoçar. 5. A nossa sala ___ aula é pequena e a sala ___ leitura é grande. 6. Ela gosta muito ___ ler. 7. Estes livros são ___ crianças. 8. ___ a noite ela bebe um copo ___ leite. 9. Quem gosta de pão ___ manteiga e queijo? 10. O que fazem vocês ___ os domingos? 11. O que comes tu ___ o jantar? 12. Vocês assistem ___ as aulas?

9. Розкрийте дужки, поставивши дієслова у *Presente do Indicativo*.

Relógios e horas

Habitualmente um relógio (ter) um mostrador e dois ponteiros. O ponteiro pequeno (marcar) as horas e o ponteiro grande (marca) os minutos. Há relógios de pulso, despertadores e relógios de parede. Um relógio não (adiantar) ou (atrasar). Um bom relógio sempre (estar) certo.

10. Перекладіть речення португальською мовою.

1. Куди Ви звичайно ходите по суботах? 2. Твій годинник поспішає на 15 хвилин. 3. Котра зараз година? 4. О десятій ранку я роблю зарядку. 5. Зараз 10 годин рівно. 6. Я завжди снідаю о пів на восьму. 7. Що ти звичайно робиш вдень? 8. Якого кольору очі у твого нареченого? 9. Вже три місяці як вони живуть в Києві. 10. Скільки місяців ти вивчаєш португальську мову? 11. Вона прокидається о 7 годині ранку. 12. Вона робить зарядку вранці. 13. Я вечеряю о 8 годині вечора. 14. Вони вечеряють увечері. 15. Студенти вчаться вдень. 16. Він приймає душ зранку та ввечері. 17. Мій годинник ніколи не поспішає. 18. Як в тебе справи? – Чудово! Вже місяць, як я відпочиваю тут.

Мої сестри студентки. Вони навчаються в університеті й отримують стипендію. Вони дуже зайняті люди. Прокидаються рано, снідають хліб з маслом та сиром, п'ють каву та йдуть в університет. Там вони слухають своїх викладачів, пишуть у зошитах, читають книжки іноземною мовою, виконують вправи. Після занять вони навчаються у бібліотеці. Приблизно о шостій годині вони приходять додому, вечеряють, трохи відпочивають, роблять домашнє завдання та лягають спати опівночі. У неділю мої сестри ходять до театру або у кіно. Вони веселі та приязні дівчата. У них багато друзів та подруг.

Texto

1. Прочитайте та перекладіть текст.

DEIXE-ME APRESENTAR-ME

Chamo-me Alexandre, o meu sobrenome é Ivanenko. Sou ucraniano e tenho 18 anos de idade. Moro em Kyiv com a minha família.

A minha família é bastante numerosa. O meu pai não é velho, tem 58 anos, e diz que é ainda jovem. Ele é uma pessoa maravilhosa; é alto, enérgico, forte e muito simpático, tem o corpo proporcional, não é gordo nem magro. O seu cabelo é preto e os olhos também, ele tem bigode e barba. Ele é muito inteligente. Está ainda a trabalhar como engenheiro numa empresa de automóveis. Ele é muito alegre, gosta de música, de dançar, de ir à praia e ler. Ele adora futebol. Ele e minha mãe são muito felizes.

A minha mãe é dois anos mais nova do que o meu pai. No mês que vem vai completar 56 anos. Ela é baixa, bastante magra, de cabelos grisalhos, tem olhos azuis. Agora não trabalha, está reformada e é dona de casa. Está sempre ocupada com toda a nossa família: o marido, os filhos, os netos e outros parentes. O pai sempre diz que sem ela a família não vai poder continuar e eu posso dizer que isto é verdade. Nós não podemos imaginar a vida sem a nossa mãe e os seus cuidados.

Tenho um irmão mais velho e uma irmã mais nova. O meu irmão Ígor depois de concluir a Universidade de Moscovo, faz carreira como jornalista e escreve em jornais e revistas sobre os problemas de Portugal e do Brasil. Ele é casado, tem mulher e dois filhos – o Pedro e a Lúcia. O meu sobrinho Pedro tem 8 anos, frequenta a escola, e a minha sobrinha Lúcia tem só 3 anos e fica em casa com a avó. A minha cunhada Olga tem tantos anos como o seu marido Ígor. Está a trabalhar como pediatra num jardim-de-infância. A minha irmã Ana é uma rapariga de 16 anos, é bonita, loura, de olhos azuis. Estuda na escola secundária, quer ser professora. O irmão e a sua família quase todos os dias feriados vêm visitar os pais. A nossa família é muito unida.

Eu sou estudante. Estudo na Universidade Nacional de Dnipropetrovsk em homenagem a Oles Honchar na Faculdade de Letras. Sempre estudo bem e tenho bolsa de estudo. Creio que, estudar bem as línguas estrangeiras significa fazer-se um especialista qualificado e competente.

Como dizem os meus amigos sou simpático, sou de estatura média, não sou gordo nem magro. Tenho cabelo castanho e liso, olhos azuis. Sou trabalhador e aplicado e trato de fazer todas as coisas bem. Sou bastante amigoso e gosto de passar tempo com os meus amigos e a minha família.

Sou pessoa muito ocupada. As minhas aulas começam às 8 horas e acabam às 13. Nunca falto às aulas, nem chego atrasado. Eu assisto a todas as aulas. O meu dia de trabalho começa cedo. Acordo às 6.30 da manhã. Primeiro, faço ginástica, tomo banho, lavo os dentes e faço a barba. Depois, tomo o pequeno-almoço. Ao pequeno-almoço como pão com manteiga e queijo, tomo café com leite ou chá e vou para a Universidade. Eu moro bastante longe da Universidade e saio de casa às 7.15. Às 7.50 já estou na Universidade. Quando as aulas acabam volto da Universidade para casa. Em casa almoço e descanso um pouco. Ao almoço como uma sopa de legumes, um bife com batatas fritas e alface ou peixe com arroz e legumes. À sobremesa como uma peça

de fruta e bebo um copo de sumo de laranja ou de uvas. Depois, por volta das 17 horas preparo os trabalhos de casa. Quando tenho um pouco de tempo livre gosto de ler os livros ou ver televisão. Como estudo línguas estrangeiras leio muito em inglês, em espanhol ou em francês. Também gosto da música moderna e clássica. Todos os dias vou para a cama à meia-noite. Passo as férias com a minha família. Por vezes todos vamos ao teatro ou ao cinema.

2. Дайте відповіді на запитання до тексту.

1. Qual é o sobrenome do Alexandre? 2. Qual é a sua nacionalidade? 3. Que idade tem o Alexandre? 4. Onde mora ele? 5. Como é a família do Alexandre? 6. Quantos anos tem o seu pai? 7. Como é o seu pai? 8. Onde trabalha o seu pai? 9. Quantos anos tem a sua mãe? 10. Que Instituto está a concluir o seu irmão mais velho? 11. É casado ou solteiro o seu irmão? 12. Onde trabalha a cunhada do autor? 13. Como é a sua irmã mais nova? 14. Quantos anos tem? 15. Onde estuda ela? 16. Qual é a profissão do seu avô? 17. Quantos irmãos tem o Alexandre? 18. Onde estuda o Alexandre? Ele tem bolsa de estudo? 19. Como é ele? 20. De que cor são os seus olhos? 21. Como gosta de passar tempo o Alexandre? 22. A que horas começam as aulas? 23. E a que horas acabam. 24. Ele falta às aulas? Chega atrasado? 25. Ele assiste a todas as aulas? 26. A que horas acorda o Alexandre? 27. O que faz primeiro? E depois? 28. O que come ele ao pequeno almoço? 29. Quando e onde almoça o Alexandre? 30. O que come ele ao almoço? 31. De que gosta ele quando tem um pouco de tempo livre? 32. A que horas vai para a cama o Alexandre? 33. Estudar bem as línguas estrangeiras significa fazer-se um especialista qualificado e competente?

3. Провідмініайте словосполучення в Presente do Indicativo.

Falar português, não fumar, escrever bem, não viver em Portugal, abrir o livro, não abrir a janela, ter 18 anos, morar em Kyiv, trabalhar na universidade, ensinar o francês, dizer as palavras, ser simpático, começar cedo, acordar às 6.30 da manhã, fazer ginástica, lavar os dentes, tomar o pequeno-almoço, comer pão com manteiga, ir para a universidade, sair de casa, voltar da universidade para casa, descansar um pouco, preparar os trabalhos de casa, ter o tempo livre, ler os livros, estudar línguas estrangeiras, ler muito, passar as férias, ir ao teatro, gostar de estudar.

4. Перекладіть речення, звертаючи увагу на вживання прийменників з дієсловами (não) assistir a, (não, nunca) faltar a, (não, nunca) chegar atrasado (atrasada, atrasados, atrasadas) a, (não, nunca) tratar de, sonhar com, depois de concluir, achar ..., fazer carreira, frequentar a escola, trabalhar como.

1. Os alunos estrangeiros nunca faltam às aulas de russo. 2. Ela não falta às aulas. 3. Quem falta hoje? – Hoje falta o André. Ele está doente. 4. Ele falta muito. 5. O Vladimir assiste a todas as aulas de português. 6. Há muito que ela não assiste às aulas. Como está ela? 7. A Maria nunca chega atrasada às aulas. 8. Ele chega sempre atrasado a todas as aulas. 9. Todos os dias elas chegam atrasadas. 10. Os meus alunos nunca chegam atrasados às aulas de português. 11. Os estudantes tratam de estudar bem para ter bolsa de estudo.

1. Усі дівчата мріють про нові та гарні сукні. 2. Мені подобається сидіти та мріяти тут. 3. Після закінчення навчання я мрію зробити кар'єру журналіста. 4. Я вважаю, що спочатку важливо зробити кар'єру, а потім створити сім'ю. 5. Діти донни Рози щодня ходять до школи. 6. Я хочу працювати викладачем, а моя сестра – лікарем.

5. Перекладіть речення, звертаючи увагу на те, що іменник *casa* у словосполученнях з прийменниками вживається без артикля і часто перекладається як *у себе, до себе*: *a casa* – додому (до себе); *de casa* – з дому (від себе); *em casa* – дома (у себе).

1. No sábado eu vou à casa dos meus amigos. 2. Vais à casa dos amigos. 3. Aonde vais? – Vou a (para) casa? 4. Eu janto em casa.

6. Вивчіть назви професій:

advogado *m* адвокат

agrônomo *m* агроном

arquitecto *m* архітектор

artista *m, f* артист, художник

cabeleireira *f* перукарка

cientista *m, f* вчений

cirurgião *m* хірург

correspondente *m, f* кореспондент

cozinheiro *m* кухар

diplomata *m, f* дипломат **dirigente** *m, f* керівник

doutor *m* доктор (наук)

empregado *m de mesa* офіціант

enfermeira *f* медсестра

engenheiro *m* інженер

escritor *m* письменник

homem de negócios *m* бізнесмен

jornalista *m, f* журналіст

juiz *m* суддя

mecânico *m* механік

médico *m* лікар

militar *m* військовий

modista *f* швачка

motorista *m, f* водій

operário *m* робітник

pediatra *m* педіатр

perito *m* експерт, спеціаліст

pintor *m* художник

secretario *m* секретар

técnico *m* технік

7. Прочитайте, перекажіть тексти та поставте до них запитання.

A filha do senhor Silva chama-se Alice, é secretária, tem 22 anos e é solteira. Trabalha em Lisboa mas mora em Cascais. Levanta-se sempre muito cedo e começa a trabalhar todos os dias às 8 horas. O escritório é longe da estação do comboio e ela apanha sempre o metro para não chegar atrasada. Quando regressa a casa, compra um frango e janta sozinha.

A Fernanda é uma jornalista portuguesa que trabalha na Suécia. É casada com um homem sueco e tem dois filhos: um filho e uma filha. O filho da Fernanda é alto, tem os cabelos pretos e os olhos castanhos. A menina é alta, tem os cabelos louros, tem olhos azuis e é muito magra.

8. Розкрийте дужки, обравши правильну форму дієслова.

Dr. Valter e D. Rosa (ser) casados. Eles (morar) em São Paulo, no bairro Jardim América. Eles (ter) um apartamento muito bom, que (estar localizado) perto dum parque muito bonito. Eles (ter) quatro filhos: três meninos e uma menina. Os meninos chamam-se Romeu, Renato e Roberto e a menina chama-se Gabriela. Romeo (ter) 10 anos de

idade, Renato (ter) 8 anos e Roberto (ter) 6 meses. Gabriela (ter) 7 anos e é muito bonita. Sr. Alfredo (ser) o pai de D. Rosa e a D. Maria (ser) a mãe. Eles (morar) todos juntos. Dr. Valter (trabalhar) no centro da cidade. Ele (ser) médico e (ser) muito famoso porque (ser) um cirurgião muito competente. Ele (trabalhar) também num hospital perto da casa dele. D. Rosa (ser) professora. Ela (trabalhar) numa escola pública, perto da casa dela. Os filhos também (estudar) na mesma escola. Eles (adorar) ir à escola com a mãe.

9. Вивчіть прикметники, що вживають для опису рис обличчя:

afilado <i>adj</i> гострий	fino <i>adj</i> тонкий, гострий, витончений
amendoado <i>adj</i> мигдалеподібний	gigante <i>adj</i> гігантський
amplo <i>adj</i> широкий	grisalho <i>adj</i> сивий
aquilino <i>adj</i> орлиний	grosso <i>adj</i> товстий, великий, густий
arrebicado <i>adj</i> кирпатий (ніс)	largo <i>adj</i> широкий
arrumado <i>adj</i> охайний	liso <i>adj</i> гладкий, рівний
careco <i>adj</i> лисий	moreno <i>adj</i> смуглявий
claro <i>adj</i> світлий	ondulado <i>adj</i> хвилястий
côncavo <i>adj</i> увігнутий	pontudo <i>adj</i> загострений
convexo <i>adj</i> випуклий, виразний	protuberante <i>adj</i> випуклий
corado <i>adj</i> яскравий, кольоровий, рум'яний	ralo <i>adj</i> рідкий
crêspo <i>adj</i> нерівний, кучерявий, зморщений	redondo <i>adj</i> округлий
despenteado <i>adj</i> неохайний	regular <i>adj</i> правильний, охайний
escuro <i>adj</i> темний	reto <i>adj</i> прямий
espesso <i>adj</i> густий	saliente <i>adj</i> виразний
estreito <i>adj</i> вузький	profundo <i>adj</i> глибокий

10. Прочитайте і вивчіть діалоги. Проговоріть їх з товаришами по групі.

I

Carlos: – Qual é o teu nome?

João: – O meu nome é João. E o teu?

Carlos: – O meu nome é Carlos. Qual é o teu sobrenome?

João: – O meu sobrenome é Bernardes. E o teu?

Carlos: – O meu é Oliveira. Por favor, solete o teu sobrenome.

João: – B-e-r-n-a-r-d-e-s.

João: – Qual é o teu apelido?

Carlos: – O meu apelido é Carlinhos. E o teu?

João: – O meu apelido é Joãozinho.

II

Na Delegacia da Polícia

Policia: - A senhora pode descrever o ladrão?

Testemunha: - Posso. Eu o vi de perto. Ele não é loiro. É moreno. O rosto dele é redondo e a testa...

Policia: - Um momento. Vamos fazer o retrato.

Testemunha: - A testa é alta. Os olhos são grandes. Eu pude vê-los muito bem quando ele me empurrou. E as sobrancelhas são bem grossas.

Policia: - E o nariz. É assim?

Testemunha: - É comprido e fino. Tenho certeza.
Policial: - E o queixo?
Testemunha: - Acho que é quadrado.
Policial: - Assim?
Testemunha: - Assim mesmo.
Policial: - E as orelhas? São assim?
Testemunha: - Não sei. Não me lembro, mas o cabelo é crespo.
Policial: - Assim?
Testemunha: - Assim mesmo. Agora, deixe-me ver o retrato. Meu Deus! É este o homem. É ele mesmo, sem tirar nem pôr.

III

O meu tipo ideal

Alexandre e Bárbara conversam na praia. Cada um fala dos seus interesses e Alexandre pergunta:

- Bárbara, qual é a característica que achas mais importante no homem? Qual é o seu tipo ideal: desportista ou intelectual?

- Ah! A primeira qualidade para mim é ter personalidade. O homem dos meus sonhos deve ser inteligente, bom, educado, honesto e trabalhador.

- E as qualidades físicas são importantes para ti?

- Claro! Mas o importante é ser saudável. Eu gosto de rapaz alto, forte, mas não gordo, mais tipo atleta. Gostaria de conhecer um homem de 25 anos, alto, de cabelos pretos e lisos e de olhos azuis. Um pouco de beleza física sempre ajuda. E tu? Qual é o teu tipo ideal?

- Eu também acho muito importante ser inteligente, mas eu sou como o Vinícius de Moraes, “as feias que me perdoem, mas beleza é fundamental.” Eu gosto da mulher magra, de altura meia ou alta, olhos grandes e cabelo comprido. Ela deve gostar das mesmas coisas que eu gosto. Sonho com ela todas as noites.

- Tens razão. Afinidade é muito importante!

- Estou esperando o meu companheiro ideal, mas não estou com pressa, porque tenho que terminar a universidade primeiro.

- Muito bem. Tens a cabeça no lugar. Boa sorte.

IV

Júlio e Jussara estudam na mesma escola. Eles são colegas e estudam juntos. Eles são os primeiros alunos da classe.

Jussara: – Júlio, tu trabalhas?

Júlio: – Sim, eu trabalho à noite. E tu também trabalhas?

Jussara: – Sim, eu trabalho em casa. Eu sou jornalista.

Júlio: – Trabalhas para um jornal?

Jussara: – Não, eu trabalho para uma revista de arte. Eu sou artista também.

Júlio: – Que coincidência. Eu também sou jornalista, mas trabalho para um jornal. És pintora?

Jussara: – Sim, eu sou pintora.

Júlio: – Qual é o seu estilo?

Jussara: – A minha pintura é abstracta. Em que área trabalhas tu?

Júlio: – Eu trabalho na área de ciências e meio-ambiente.

Jussara: – Que interessante? Então somos colegas duas vezes: somos estudantes e jornalistas.

11. Твій сусід вийшов з дому і не повернувся. Щоб відшукати людину, поліцейський просить тебе зробити його фоторобот. Під час виконання завдання скористайся таблицею:

Іменник	Прикметник
testa	lisa, larga, ampla, uma ruga horizontal no meio da testa, uma ruga sobre a sobrancelha, uma ruga vertical no meio da testa, muitas rugas horizontais e verticais
cabelo	liso, crespo, escuro, claro, ondulado, encaracolado, curto, comprido, rabo-de-cavalo, careca
nariz	afilado, de "batatinha", recto (de perfil), arrebicado, assimétrico, aquilino, largo, protuberante
boca	grande, corada
lábios	grossos, finos, lábio inferior for para frente, lábio superior for para a frente
sobrancelhas	espessas, ralas, longas, unidas, curtas, em forma de acento circunflexo, despenteadas, distanciadas, cheias nas extremidades, caídas
olhos	salientes, profundos, amendoados
queixo	largo, estreito, redondo, longo, pontudo, pontudo mas não pronunciado, pequeno e bem-feito, duplo, protuberante
perfil	côncavo, vertical, convexo, misto (apresenta, alternadamente, tanto a forma convexa como a côncava), regular (contorno proporcional)
carácter	simpático, antipático, arrumado, desarrumado, tímido, extrovertido, introvertido, calmo, nervoso

UNIDAD 5

Gramática

1. Presente do Indicativo дієслів індивідуального відмінювання

Numero	Pessoa	Dar <i>давати</i>	Saber <i>знати</i>	Sair <i>виходити</i>	Ouvir <i>слухати</i>	Perder <i>втрачати</i>
Singular	1°	dou	sei	saio	ouço	perco
	2°	dás	sabes	sais	ouves	perdes
	3°	dá	sabe	sai	ouve	perde
Plural	1°	damos	sabemos	saímos	ouvimos	perdemos
	2°	dais	sabeis	saís	ouvis	perdeis
	3°	dão	sabem	saem	ouvem	perdem

Numero	Pessoa	Poder <i>вміти</i>	Querer <i>хотіти</i>	Trazer <i>приносити</i>	Ver <i>бачити</i>	Vir <i>приходити</i>
Singular	1°	posso	quero	trago	vejo	venho
	2°	podes	queres	trazes	vês	vens
	3°	pode	quer	traz	vê	vem
Plural	1°	podemos	queremos	trazemos	vemos	vimos
	2°	podeis	quereis	trazeis	vedes	vindes
	3°	podem	querem	trazem	vêem	vêm

Presente do Indicativo дієслів, які становлять виняток із норми

Numero	Pessoa	Conhecer <i>знати</i>	Pôr <i>класти</i>	Pedir <i>просити</i>	Sentir <i>відчувати</i>	Dormir <i>спати</i>	Passear <i>гуляти</i>
Singular	1°	conheço	ponho	peço	sinto	durmo	passeio
	2°	conheces	pões	pedes	sentes	dormes	passeias
	3°	conhece	põe	pede	sente	dorme	passeia
Plural	1°	conhecemos	ponemos	pedimos	sentimos	dormimos	passeamos
	2°	conheceis	pondeis	pedis	sentis	dormis	passeais
	3°	conhecem	põem	pedem	sentem	dormem	passeiam

За зразком дієслова *pôr* відмінюються утворені від нього дієслова *propor*, *compor*, *dispor*, *expor* та ін. Так само як і дієслова *pedir*, *sair*, відмінюються відповідно дієслова *medir*, *cair* та деякі інші. Аналогічно дієслову *conhecer* відмінюються інші дієслова на *-er*: *descer*, *agradecer*, *envelhecer*, *reconhecer*, *adormecer*, *esquecer*. За зразком дієслова *sentir* відмінюються інші дієслова на *-ir*: *seguir*, *preferir*, *repetir*, *servir*, *sugerir*, *vestir*, *despir* та деякі інші. Аналогічно дієслову *dormir* відмінюються дієслова *dormir*, *cobrir*, *engolir*, *tossir* та інші. Аналогічно дієслову *passear* відмінюються дієслова на *-ear*: *rodear*, *semeear*, *barbear*, *pentear*, *folhear*, *coxear*.

2. Дієслівні конструкції з інфінітивом

Дієслівна конструкція	Граматичне значення	Приклад
<i>ir</i> + inf.	дія, яка має відбутися у найближчому майбутньому	Eu vou almoçar em casa – я буду обідати вдома
<i>acabar de</i> + inf	дія, що закінчилася до моменту мовлення	Acabo de almoçar – я щойно пообідав
<i>estar</i> + a + inf	довготривала, незавершена дія, що збігається з моментом мовлення	Os alunos estão a ler – учні читають (у даний момент)
<i>saber</i> + inf	вміти щось робити	Ele sabe inglês bastante bem – Він знає англійську мову досить добре

3. Неозначені прикметники *todo*, *toda*, *todos*, *todas* та неозначені займенники *todos*, *tudo*

Неозначені прикметники *todo*, *toda* у значенні *увесь* (цілком) вживаються до і після іменника з артиклем:

Eles estudam todo o dia (o dia todo) – Вони вчать весь день.

Ele não assiste às aulas durante toda a semana (a semana toda) – Він не відвідує заняття увесь тиждень.

Неозначені прикметники *todo, toda* у значенні *кожен, всякий* вживаються перед іменником без артикля:

Todo dia ela chega atrasada – Кожен день вона запізнюється.

Toda noite eles vão para a cama depois das 11 horas –

Кожного вечора вони лягають спати після 11-ї години.

Форми множини *todos, todas*, як правило, вживають перед іменником у множині з артиклем:

Todos os alunos já estão na sala de aula. – Усі учні в аудиторії

Неозначений займенник *todo (vse)* заміщує іменники на означення істот і неістот:

Todos gostam dela. – Всі люблять її (Вона всім подобається)

Ela gosta de todos (os legumes). – Вона любить усі (овочі)

Неозначений займенник *tudo (vse)* не змінюється ні в роді, ні в числі і заміщує іменники на означення неістот:

Ele sabe tudo. – Він усе знає.

Неозначений займенник *tudo* поєднується з вказівними займенниками *isto, isso, aquilo*, утворюючи звороти зі значенням *все це, все то*:

Já sabemos tudo isto. – Ми вже знаємо все це.

4. Прийменники *por, sem, de, a*

Прийменник	Означення	Приклади
<i>por</i>	місця дії	<i>Ela anda pelas ruas devagar.</i> – Вона ходить по вулицям повільно
	приблизного часу	<i>Ele regressa para casa por volta das 6 horas da tarde.</i> – Він повертається додому близько 6-ї години вечора
	мети	<i>Lutamos pela paz.</i> – Ми ведемо боротьбу за мир
<i>sem</i>	відсутності чого-небудь	<i>Eles saem sem pedir licença.</i> – Вони йдуть, не спитавши дозволу

Сполучення прийменника *por* з означеним артиклем:

Число	Чоловічий рід	Жіночий рід
Однина	<i>por + o = pelo</i>	<i>por + a = pela</i>
Множина	<i>por + os = pelos</i>	<i>por + as = pelas</i>

Сполучення прийменника *de* з особовими займенниками:

Число	Чоловічий рід	Жіночий рід
Однина	<i>de + ele = dele</i>	<i>de + ela = dela</i>
Множина	<i>de + eles = deles</i>	<i>de + elas = delas</i>

O José fala dele (dela, deles, delas) – Жузе говорить про нього (неї, них)

O José fala dos alunos dele (dela, deles, delas)

– Жузе говорить про його (її, їх) учнів.

Злиття прийменника *a* з вказівними займенниками:

<i>a + aquele = àquele</i>	<i>a + aqueles = àqueles</i>
<i>a + aquela = àquela</i>	<i>a + aquelas = àquelas</i>

5. Арифметичні дії

adição – додавання	$5 + 5 = 10$	cinco mais cinco são dez
subtração – віднімання	$9 - 3 = 6$	nove menos três são seis
multiplicação – множення	$2 \cdot 2 = 4$	dois vezes dois são quatro
divisão – ділення	$8 : 4 = 2$	oito dividido por quatro são dois

6. Дієприкметник (Particípio)

Дієприкметник утворюється шляхом додавання закінчення *-ado* до основи дієслів I дієвідміни (*falar – falado*) та закінчення *-ido* – до основи дієслів II та III дієвідміни (*comer – comido, partir – partido*). У португальській мові є дієслова, які мають дві форми дієприкметника: правильну (на *-ado, -ido*) та неправильну:

aceitar – aceitado – aceito (aceite);	libertar – libertado – liberto;
acender – acendido – aceso;	morrer – morrido – morto;
eleger – elegido – eleito;	ocultar – ocultado – oculto;
entregar – entregado – entregue;	prender – prendido – preso;
expulsar – expulsado – expulso;	salvar – salvado – salvo;
fixar – fixado – fixo;	soltar – soltado – solto;
imprimir – imprimido – impresso;	suspender – suspenso – suspenso.

Деякі португальські дієслова мають тільки неправильну форму дієприслівника:

acender – aceso;	gastar – gasto;	fazer – feito;	vir – vindo;
abrir – aberto;	limpar – limpo;	ver – visto;	dizer – dito;
cobrir – coberto;	pagar – pago;	pôr – posto;	ganhar – ganho.
escrever – escrito;			

Дієприкметник правильної та неправильної форми зазвичай виконує функції прикметника, узгоджуючись з ним у роді та числі:

A roupa lavada está aqui. – Випрана білизна знаходиться тут.

A janela está fechada. – Вікно закрите.

Правильні і неправильні форми дієприслівника, утворені від одного й того ж дієслова вживають по-різному. Правильна форма дієприслівника вживається для утворення пасивного стану і складеного особового присудка з дієсловом *estar*. Правильні і неправильні дієприслівники змінюються в роді і в числі (*fachado, fechada, fechados, fechadas; aceso, acesa, acesos, acesas*). Але для утворення складних граматичних часів використовують лише форму однини чоловічого роду.

7. Вживання дієслів *ser, estar, ter, haver*

Вживання дієслів *ser, estar*

Діє-слово	Граматичне значення	Приклад
ser +	прикметник → постійна якість предмета	Ela é bonita – Вона красива (завжди). Ele é doente – Він хворий (хвора людина)
	іменник → час, ім'я, національність, професію, матеріал і т.д.	Nós somos ucranianos – Ми українці Ela é professora – Вона викладач Agora são 10 horas – Зараз 10 година Aquele rapaz é o Carlos – Той хлопець Карлуш
	займенник → належність чи призначення	Este livro é seu? – Ця книга ваша? O desenho é para ela? – Малюнок для неї ?
	прислівник (іменник з прийменник) → постійне місцезнаходження	Onde é a cantina? – Де знаходиться їдальня? É ali. – Там. A Biblioteca Lênine é no centro da cidade. – Бібліотека Леніна знаходиться в центрі міста
estar +	прикметник → тимчасовий стан або якість	Ela está bonita hoje – Вона сьогодні красива Ele está doente – Він хворий (захворів)
	прислівник (іменник з прийменником) у своєму основному значенні (знаходиться) → тимчасове місцезнаходження	O livro está aqui – Книга лежить тут O livro está na mesa – Книга на столі
	дієприкметник <i>situado</i> (узгоджується з підметом) → постійне місцезнаходження	A Biblioteca Lênine está situada no centro da cidade – Бібліотека Леніна знаходиться в центрі міста
	дієприкметники <i>lavado, atrasado, fechado, aberto, sentado, ocupado</i> і т.д. (узгоджуються з підметом) → тимчасовий стан чи результат дії	Ela está ocupada agora – Вона зараз зайнята. Os livros estão abertos – Книги відкриті
	<i>estar</i> у 3-й особі однини → безособові звороти: <i>está frio, está quente, está calor</i>	Hoje está frio – Сьогодні холодно

Стійкі словосполучення з дієсловами *estar* та *ter*

estar bom (boa)	-	почувати себе добре
estar bem	-	(у когось) справи йдуть добре
estar com frio	ter frio	відчувати холод
estar com calor	ter calor	відчувати спеку
estar com fome	ter fome	відчувати голод
estar com sede	ter sede	відчувати спрагу
estar com sono	ter sono	хотіти спати
estar com vontade de	ter vontade de	мати бажання зробити що-небудь
estar com sorte	ter sorte	мати вдачу
estar com raiva	ter raiva	злитися
estar com certeza	ter certeza	мати впевненість
estar com pressa	ter com pressa	поспішати

У розмовному мовленні Португалії частіше вживається варіант даної структури в поєднанні з прикметником *cheio* (яке узгоджується в роді та числі з

підметом) і може перекладатися українською мовою словом – *дуже*: *estar cheio de frio* (calor, fome, sede, sono, vontade de, sorte, raiva):

Estou cheia de frio – Мені дуже холодно.

Різниця у вживанні дієслова *ter* і *haver*

Дієслово *ter* вживається в усіх шести особах та утворює особову конструкцію з додатком:

Esta sala tem duas janelas. – В цій кімнаті два вікна (Ця кімната має два вікна).

Дієслово *haver* вживається в 3-й особі однини та утворює безособову обставинну конструкцію:

Nesta sala há duas janelas – У цій кімнаті два вікна.

8. Підрядні речення

Підрядне речення причини приєднується до головного за допомогою сполучників *porque, pois, (já) que, visto que, como* (тому що, оскільки, так як) та ін.

Ele não assiste às aulas porque está doente. –

Він не відвідує заняття, тому що хворіє.

Como está doente não assiste às aulas. –

Так як він хворіє, він не відвідує заняття.

Amanhã não vou acordar cedo pois é domingo. –

Завтра я не буду вставати рано, оскільки буде неділя.

До підрядного речення причини ставлять запитання за допомогою питального слова ***porque?*** (чому?):

Por que não vais acordar cedo amanhã? – Чому ти не встаєш завтра рано?

Підрядне додаткове речення починається сполучниками *que (de que), se* (чи), відносними займенниками чи прислівниками *quando, quanto, porque* (тому що) і т.д. Це основна форма вираження непрямої мови.

Eles dizem que o Pedro está doente. – Вони говорять, що Педру хворий.

Não sei se a Maria está em casa. – Я не знаю, чи вдома Марія.

Não sabes quando começa esta aula? – Не знаєш, коли починається цей урок?

Eu não sei quanto isto custa. – Я не знаю, скільки це коштує.

Não sabemos porque não está ele aqui. – Ми не знаємо, чому його тут не має.

9. Pretérito Perfeito simples do Indicativo (минулий закінчений простий час)

У португальській мові минулий закінчений простий час утворюється шляхом додавання до основи дієслова типової дієвідміни закінчень:

Numero	Pessoa	Falar	Aprender	Abrir
Singular	1º	fal -ei	aprend -i	abr -i
	2º	fal -aste	aprend -este	abr -iste
	3º	fal -ou	aprend -eu	abr -iu
Plural	1º	fal -ámos	aprend -emos	abr -imos
	2º	fal -astes	aprend -estes	abr -istes
	3º	fal -aram	aprend -eram	abr -iram

Ця форма вживається для означення дії, завершеної у минулому, а також може супроводжуватися обставинами часу: *ontem*, *anteontem*, *a (na) semana passada*, *o (no) mês passado*, *o (no) ano passado*. Українською мовою зазвичай перекладається дієсловом доконаного виду:

Ele regressou ontem. – Він повернувся вчора.

Ela chegou na semana passada. – Вона приїхала минулого тижня.

O meu amigo trabalhou em Portugal três anos. –

Мій друг пропрацював у Португалії три роки.

У португальській мові *Pretérito Perfeito* часто вживається на відміну від української разом із прислівниками *sempre* і *nunca*:

O José sempre (nunca) estudou bem. – Жузе завжди (ніколи не) вчився гарно.

Pretérito Perfeito simples do Indicativo дієслів індивідуального відмінювання

Numero	Pessoa	Estar	Ter	Fazer	Poder	Saber	Querer
Singular	1°	estive	tive	fiz	pude	soube	quis
	2°	estiveste	tiveste	fizeste	pudeste	soubeste	quiseste
	3°	esteve	teve	fez	pôde	soube	quis
Plural	1°	estivemos	tivemos	fizemos	podemos	soubemos	quisemos
	2°	estivestes	tivestes	fizestes	pudestes	soubestes	quisestes
	3°	estiveram	tiveram	fizeram	puderam	souberam	quiseram

Numero	Pessoa	Sair	Trazer	Ver	Vir	Pôr	Dar	Dizer	Ser, ir
Singular	1°	saí	trouxe	vi	vim	pus	dei	disse	fui
	2°	saíste	trouxeste	viste	vieste	puseste	deste	disseste	foste
	3°	saiu	trouxe	viu	veio	pôs	deu	disse	foi
Plural	1°	saímos	trouxemos	vimos	viemos	pusemos	demos	dissemos	fomos
	2°	saístes	trouxestes	vistes	viestes	pusestes	destes	dissestes	fostes
	3°	saíram	trouxeram	viram	vieram	puseram	deram	disseram	foram

10. Неозначений прикметник і неозначений займенник *cada*

Неозначений прикметник *cada* (кожний, кожна, кожне) не змінюється в роді та поєднується із іменником в однині:

Cada aluno – кожен учень; *cada aluna* – кожна учениця.

Неозначений займенник *cada um (uma)* (кожний, кожна, кожне) заміщує іменники на позначення істот і неістот; *cada qual* – заміщує лише іменники, на позначення істот:

Conheço cada um deles – я знаю кожного з них.

É bonita cada uma destas flores – кожна з цих квіток красива.

11. Заміщення означеним артиклем іменника, що повторюється

Щоб уникнути повторення одного й того ж іменника з подальшим прийменником *de* в рамках одного речення, усі іменники (за винятком першого) заміщують відповідним означеним артиклем або його зливою формою з прийменником, який передує іменнику:

A janela do quarto e a (janela) da cozinha dão para a rua. –

Вікна кімнати та кухні виходять на вулицю.

Na nossa sala de aula há 4 mesas e na (sala de aula) deles há 6. –

У нашій аудиторії чотири столи, а в їх шість.

12. Видільна конструкція *é que*

Для емпатичного виділення членів речення у португальській мові широко застосовують конструкцію *é que*. Ця конструкція вживається в граматично незмінній формі і стоїть за словом, яке потрібно виділити. Українською мовою може перекладатися як *це, дійсно, саме, же*:

Ele é que está com sono. – Це він хоче спати.

Конструкція *é que* часто вживається у розмовному мовленні у питальних реченнях після питального слова. У цьому випадку питання зберігає прямий порядок слів:

O que é que tu queres? – Чого ж ти хочеш?

Конструкція *é que* може стояти на початку речення, означаючи *справа в тому, що*:

Não vou com vocês. É que tenho pouco tempo. –

Я не піду з Вами. Справа в тому, що у мене мало часу.

13. Неозначені займенники та прикметники

Неозначені займенники заміщують іменники, які мають неозначений характер.

Займенник *alguém* (*хто-небудь, хтось*) не змінюється ні в роді, ні в числі та заміщує лише іменники на позначення істот:

Alguém saiu da sala de aula. – Хтось вийшов з аудиторії.

Займенник *ninguém* (*ніхто*) є заперечний, не змінюється ні в роді, ні в числі і заміщує лише іменники на позначення істот:

Porque é que ninguém entra? – Чому ніхто не входить?

Займенник *nada* – (*ніщо, нічого*) є заперечний і також не змінюється ні в роді ні в числі і заміщує лише іменники на означення неістот:

Nada bebes? Porquê? – Ти нічого не п'єш? Чому?

Займенники *ninguém* і *nada* вживаються без заперечення *não*, коли вони стоять перед дієсловом, та з запереченням *não*, коли стоять після дієслова:

Ninguém diz isso. – Ніхто цього не каже.

Não digo isto a ninguém. – Я нікому не скажу цього.

Nada disse e saiu. – Нічого не сказав і вийшов.

Ele não sabe nada hoje. – Він сьогодні нічого не знає.

Займенник *algo* (*щось, дещо, що-небудь*) не змінюється ні в роді, ні в числі:

Comeste algo? – Ти щось їв?

Неозначений займенник *algum, -a, -ns, -as* (*який-небудь, деякий, якийсь-там, кілька*) зазвичай вживається перед іменником:

O senhor tem alguns amigos aqui. – У Вас є тут які-небудь друзі?

Sim, tenho aqui alguns amigos. – Так, в мене є тут кілька друзів.

Словосполучення *alguma coisa* перекладається, як *що-небудь*:

Comeste alguma coisa? – Tu їв що-небудь?

Неозначений прикметник *algum* може стояти після іменника і в заперечному реченні перекладатися *ніякий*:

Aqui não tenho amigo algum. – Я тут не маю (ніяких) друзів.

Não tenho dinheiro algum. – У мене взагалі немає грошей.

Неозначений займенник *algum, -a, -ns, -as* (який-небудь, деякий) заміщує іменники на позначення істот і неістот:

Ele tem aqui alguns livros em português. –

У нього є тут кілька книг португальською мовою.

Alguns são brasileiros, outros portugueses. –

Одні (деякі) бразильські, інші португальські.

Неозначений займенник *nenhum, -a, -ns, -as* – *ніякий* вживається в заперечному реченні перед іменником і після нього:

Agora não tenho nenhum jornal português. –

Зараз я не маю ніякої (ні одної) португальської газети.

Словосполучення *nenhuma coisa* має значення *нічого, ніщо*:

Ele não sabe (nenhuma) coisa nenhuma? – Він нічого не знає?

Неозначений займенник *nenhum, -a, -ns, -as* – *ніхто* заміщує тільки іменники на позначення істот:

- Tens irmãos? – В тебе є брати?

– Não tenho nenhum. – Немає ні одного.

14. Прислівники заперечення

До прислівників заперечення належать прислівники часу *nunca* (*ніколи*) і *jamaís* (абсолютно *ніколи*). Якщо перед дієсловом вживаються заперечні прислівники, то заперечна частка *não* не вживається:

Ele nunca esteve no Rio de Janeiro. – Він ніколи не був у Ріо-де-Жанейро.

Ela não esteve nunca em Lisboa. – Вона ніколи не була в Лісабоні.

Jamais fumei. – Я ніколи не палив.

Não fumei jamais. – Я ніколи не палив.

Заперечення *nem* (*не*) вживається здебільшого в заперечному реченні разом з *não* (*nunca*) і надає запереченню посиленого значення:

Ele nunca (não) faltava às aulas nem chegava atrasado. –

Він ніколи не пропускав занять і не запізнювався.

Заперечення *nem* може також самостійно утворювати заперечне речення, набуваючи значення *навіть не*:

O Pedro estava cheio de sono. Nem quis comer. –

Педру дуже хотів спати, він навіть не захотів їсти.

Заперечення *nem* може знаходитися не лише перед присудком, а й перед іншими членами речення, як і українські частки *не* або *ні*:

Nem todos gostaram do último filme. – Не всім сподобався останній фільм.

O velho não sabia ler nem escrever. – Старий не вмів ні читати, ні писати.

15. Pretérito Imperfeito do Indicativo

(минулий незакінчений час дійсного способу)

Pretérito Imperfeito do Indicativo утворюється шляхом додавання до основи дієслова типової дієвідміни відповідних закінчень. Дієслова II та III дієвідміни мають однакові закінчення.

Numero	Pessoa	Falar	Aprender	Abrir
Singular	1°	fal -ava	aprend -ia	abr -ia
	2°	fal -avas	aprend -ias	abr -ias
	3°	fal -ava	aprend -ia	abr -ia
Plural	1°	fal -ávamos	aprend -íamos	abr -íamos
	2°	fal -áveis	aprend -íeis	abr -íeis
	3°	fal -avam	aprend -iam	abr -iam

Pretérito Imperfeito do Indicativo дієслів індивідуального відмінювання

Numero	Pessoa	Pôr	Ser	Ter	Ir	Vir	Sair
Singular	1°	punha	era	tinha	ia	vinha	saía
	2°	punhas	eras	tinhas	ias	vinhas	saías
	3°	punha	era	tinha	ia	vinha	saía
Plural	1°	púnhamos	éramos	tínhamos	íamos	vínhamos	saíamos
	2°	púnheis	éreis	tínheis	íeis	vínheis	saíeis
	3°	punham	eram	tinham	iam	vinham	saíam

Pretérito Imperfeito вживають для позначення незавершеної дії в минулому і перекладають українською мовою дієсловом недоконаного виду; використовують в описах для означення:

Незавершеної дії чи стану в минулому, початок та кінець якого не вказується:

Ele trabalhava de dia e estudava de noite. – Він працював вдень та вчився вночі.

Повторюваної дії, звичної дії, яка відбувалася у минулому:

Ela acordava às seis da manhã e às nove estava no instituto. –

Vona vstavala o шостій ранку і о дев'ятій була в інституті.

Antes eles liam mais. – Раніше вони читали більше.

Паралельно з довготривалою незавершеною дією може відбуватися також інша дія, яка зазвичай вводиться сполучниками *quando* і *enquanto*:

Ela atravessava a rua com muito cuidado quando ia para a escola. –

Vona обережно переходила вулицю, коли йшла в школу.

Enquanto a mãe punha a mesa, as crianças brincavam no quintal. –

Поки мати накривала на стіл, діти гралися в дворі.

У момент перебігу тривалої незавершеної дії може проходити інша, одноразова закінчена дія, яка зазвичай має форму Pretérito Perfeito:

Ele entrou quando todos já estavam à mesa. –

Він увійшов, коли всі уже сиділи за столом.

Для вираження тривалої незавершеної дії, в один із моментів якої виконується інша, закінчена дія, часто вживають конструкцію **estar + a + inf** з дієсловом *estar* у Pretérito Imperfeito:

Ele entrou quando todos já estavam a almoçar. – Він зайшов, коли всі вже обідали.

Pretérito Imperfeito від дієслів *querer, desejar, poder, gostar* вживають також для вираження модальних значень побажання, ввічливого звертання:

Eu queria falar com ela. – Я б хотів з нею поговорити.

Podia falar com o senhor? – Могла б я поговорити з паном?

Eu gostava de ir ao teatro hoje. – Мені б хотілося піти у театр сьогодні.

У розмовному мовленні Pretérito Imperfeito часто використовують у підрядному реченні для узгодження часів головного та підрядних речень. Якщо в головному реченні вживається Pretérito Perfeito а дія підрядного стосується теперішнього чи майбутньому часу, то в підрядному реченні використовують Pretérito Imperfeito. Українською мовою у цьому випадку Pretérito Imperfeito перекладають дієсловом в теперішньому чи майбутньому часі:

Ele disse que partia. – Він сказав, що від'їжджає.

Ela disse que vinha cedo. – Вона каже, що прийде рано.

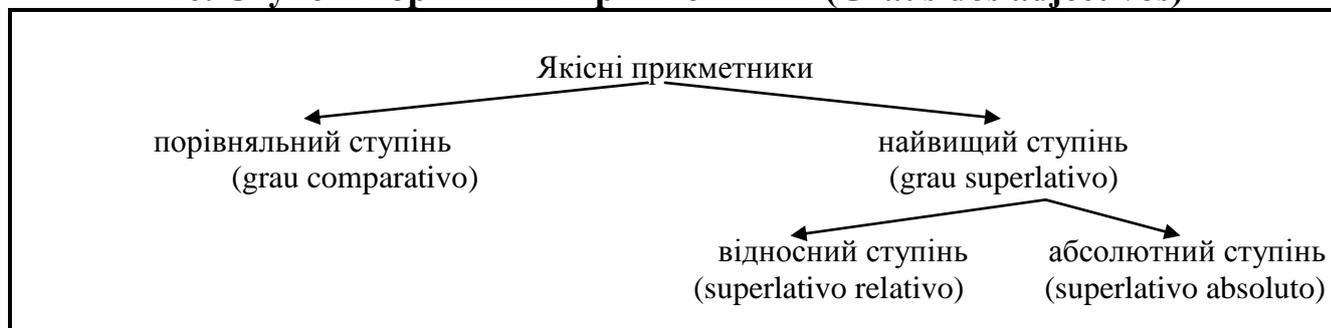
Якщо дія, яка має відбутися, в підрядному реченні повинна бути виражена конструкцією **ir + inf**, а дієслово у головному реченні стоїть в **Pretérito Perfeito**, то дієслово *ir* вживають у Pretérito Imperfeito.

Ele diz que vai partir. – Він каже, що поїде.

Ele disse que ia partir. – Він сказав, що поїде.

Вживання Pretérito Imperfeito нерідко супроводжується прислівниками часу: *antigamente* – в давнину; *dantes* – колись; *em tempos* – раніше.

16. Ступені порівняння прикметників (Graus dos adjetivos)

порівняльний ступінь	Ступінь якості	Утворення	Приклади
	однаковий	прислівник <i>tão</i> сполучник <i>como</i> (<i>quanto</i>)	O José é tão alto como Pedro. – Жузе такий же високий, як і Педру. A Maria é tão alta quanto Pedro. – Марія така ж висока, як і Педру
	більш високий	прислівник <i>mais</i> сполучник <i>que (do que)</i>	O José é mais alto que o Pedro. – Жузе вищий за Педру. A Maria é mais alta do que o Pedro. – Марія вища за Педру
	менш високий	прислівник <i>menos</i> сполучник <i>que (do que)</i>	O José é menos alto que o Pedro. – Жузе нижчий за Педру. A Maria é menos alta do que o Pedro. – Марія нижча за Педру

найвищий ступінь	Ступінь якості	Утворення	Приклади
	відносний найвищий (найнижчий) ступінь якості під час порівняння подібного	прикметник у порівняльному ступені + означений артикуль <i>o, a, os, as</i> + прийменник <i>de</i>	O José é o mais alto dos alunos. – Жузе найвищий з учнів. A Maria é a mais hábil das alunas. – Марія найспритніша з учениць
	абсолютний дуже високий ступінь якості без порівняння з подібним	прислівники <i>muito</i> , (дуже), <i>extremamente</i> (надзвичайно) <i>bem</i> (дуже) та ін. основа прикметника + суфікси <i>-íssimo</i> , <i>-imo, -rimo</i>	Ele é muito inteligente. – Він дуже кмітливий. As ruas de Alfama são extremamente estreitas – Вулиці Альфами надзвичайно вузькі Ela é lindíssima. – Вона найкрасивіша. Esta lição é facilíssima. – Цей урок найлегший. Aquele povo é paupérrimo. – Той народ найбідніший

Неправильні ступені порівняння прикметників

Adjectivo	Comparativo de igualdade	Comparativo de superioridade, inferioridade	Superlativo Relativo	Superlativo Absoluto
pequeno	tão pequeno como (quanto)	(menor) mais pequeno; menos pequeno	o mais pequeno (o menor)	pequeníssimo, mínimo
grande	tão grande como (quanto)	(maior) mais grande; menos grande	o maior	grandíssimo, máximo
bom, boa	tão bom, boa como (quanto)	(melhor) mais bom, boa; menos bom, boa	o (a) melhor	boníssimo, ótimo
mau, má	tão mau (má) como (quanto)	(pior) mais mau, má; menos mau, má	o (a) pior	péssimo

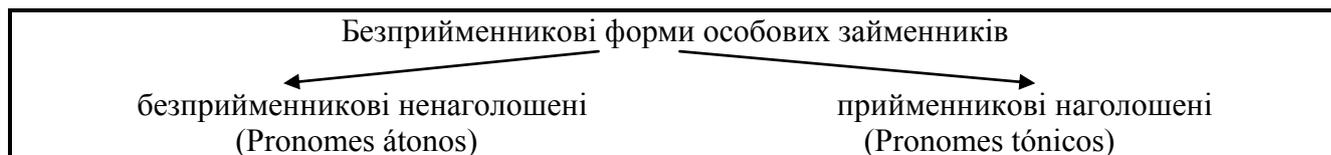
17. Займенникові дієслова (Verbos pronominais)

Інфінітив займенникових дієслів включає в себе займенник *-se*, який при їх відмінюванні змінюється в залежності від особи, і приєднується до дієслова за допомогою дефіса.

Займенникові дієслова	
зворотні дія, направлена на її виконавця <i>Levantei-me cedo.</i> – Я встав рано.	взаємно зворотні дія, що виконується кількома виконавцями, кожний з яких є одночасно об'єктом цієї дії (вживаються лише у множині) <i>Havia muito tempo que eles não se viam.</i> – Вони вже довго не бачились.

Numero	Pessoa	Presente	Pretérito Perfeito	Pretérito Imperfeito
Singular	1°	levanto -me	levantei -me	levantava -me
	2°	levantas -te	levantaste -te	levantavas -te
	3°	levanta -se	levantou -se	levantava -se
Plural	1°	levantamo -nos	levantámo -nos	levantávamo -nos
	2°	levantais -vos	levantastes -vos	levantáveis -vos
	3°	levantam -se	levantaram -se	levantavam -se

18. Безприйменникові форми особових займенників

Безприйменникові ненаголошені займенники у реченні виконують роль прямого чи непрямого додатка:

Відмінок	Питання	Додаток	Особа	Безприйменникові ненаголошені форми особових займенників
Acus. (Знахідний) Dat. (Давальний)	(кого?, що?) (кому?, чому?)	прямий, непрямий	1-ша однини	me - мене, мені
Acus. (Знахідний) Dat. (Давальний)	(кого?, що?) (кому?, чому?)	прямий, непрямий	2-га однини	te - тебе, тобі
Dat. (Давальний)	(кому?, чому?)	непрямий	3-тя однини	lhe - йому, їй, Вам se - собі
Acus. (Знахідний) Dat. (Давальний)	(кого?, що?) (кому?, чому?)	прямий, непрямий	1-ша множини	nos - нас, нам
Acus. (Знахідний) Dat. (Давальний)	(кого?, що?) (кому?, чому?)	прямий, непрямий	2-га множини	vos – вас, вам
Dat. (Давальний)	(кому?, чому?)	непрямий	3-тя множини	lhes - їм, Вам se - собі

Ele convidou-me ontem. – Він запросив мене вчора.

Dá-me um jornal, por favor. – Дай мені, будь ласка, газету.

Dá-lhe um jornal, por favor. – Дай йому, будь ласка, газету.

Primeiro ele lava-se, depois toma o pequeno-almoço. –

Спочатку він умивається, потім снідає.

Вживання зворотних та безприйменникових займенників перед дієсловом:

Особливості вживання зворотних та безприйменникових займенників	Приклад
У заперечних реченнях за наявності <i>não, nem, nada, ninguém, nenhum, nunca, jamais</i>	<i>Elas não me convidaram.</i> – Вони мене не запросили. <i>Nunca me senti só.</i> – Я ніколи не почував себе самотнім. <i>Ninguém lhe escrevia.</i> – Ніхто їй не писав
У питальних реченнях з питальним словом	<i>Como se chama o senhor?</i> – Як Ваше ім'я?
У підрядних реченнях	<i>Sei que elas te disseram tudo.</i> – Я знаю, що вони тобі все розповіли
Якщо речення починається з неозначених займенників <i>algum, alguém, tudo</i> та ін.	<i>Alguém me chamou quando eu atravessava a rua.</i> – Хтось мене покликав, коли я переходив вулицю. <i>Tudo lhe dei.</i> – Я все їй віддав
У реченні після прислівників <i>sempre, já, também, apenas, só</i> та ін.	<i>Já lhe escrevi.</i> – Я йому (їй) вже написав. <i>Eu sempre te disse isso.</i> – Я завжди тобі це кажу. <i>Eu também me levanto cedo.</i> – Я також встаю рано

19. Прислівники з суфіксом –mente

Утворення прислівників з суфіксом –mente	Приклад
прикметник, що закінчується на приголосний чи голосний -e	semanal (щотижневий) – semanalmente (щотижнево) frequente (частий) – frequentemente (часто)
форма прикметника жіночого роду, що закінчується на -o	diário (щоденний) – diariamente (щоденно)

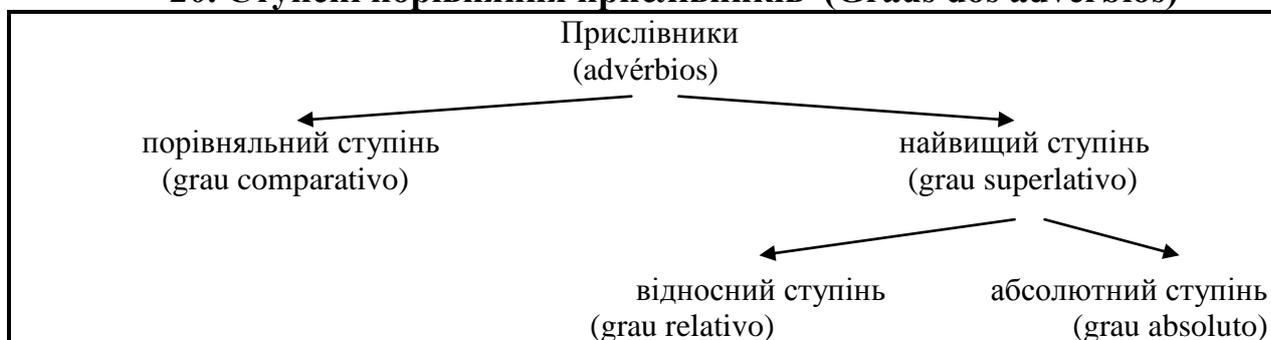
У разі необхідності вживання двох чи більше прислівників у складі одного речення суфікс **-mente** приєднується тільки до останнього прикметника. При цьому попередні прикметники, які закінчуються на приголосний чи голосний **-e**, не змінюються, а прикметники на **-o** вживаються у формі жіночого роду:

As crianças falavam alta e alegremente. – Діти розмовляли голосно і весело.

Ele resolveu rápida, audaz e habilmente esse problema. –

Він швидко, сміливо та спритно вирішив цю проблему.

20. Ступені порівняння прислівників (Graus dos advérbios)

	Ступінь якості	Утворення	Приклади
порівняльний	однаковий	прислівник <i>tão</i> сполучник <i>como (quanto)</i>	Ela compreende tudo tão facilmente como ele. – Вона все розуміє так легко, як і він
	більш високий	прислівник <i>mais</i> сполучник <i>que (do que)</i>	Ele fala mais rapidamente (do) que eu. – Він говорить швидше, ніж я
	менш високий	прислівник <i>menos</i> сполучник <i>que (do que)</i>	Ela acorda menos cedo (do) que eu. – Вона встає пізніше, ніж я
найвищий ступінь	відносний	означений артикль чол. роду однини + форма у порівняльному ступені + прикметник <i>possível</i> (o mais rapidamente possível, o menos tarde possível, o mais cedo possível)	A senhora deve responder-lhe o mais depressa possível. – Ви повинні відповісти йому якомога швидше (якнайшвидше)
	абсолютний	прислівники <i>muito, extremamente, bem</i> форма абсолютного найвищого ступеня прикметника жін. роду + суфікс <i>-mente</i> (вживається рідко)	Ela lê muito devagar. – Вона читає дуже повільно (amável – amabilíssimo – amabilíssimamente) Ele convidou amabilíssimamente a todos. – Він запросив усіх якомога люб’язніше.

Неправильні ступені порівняння прислівників

Advérbio	Comparativo	Superlativo relativo	Superlativo absoluto
bem	melhor, tão bem como	o melhor	optimamente
mal	pior, tão mal como	o pior	pessimamente
muito	mais, tanto, quanto	o mais	muitíssimamente
pouco	menos, tão pouco como	o menos	pouquíssimamente

Agora ela escreve melhor (pior, mais, menos). –

Тепер вона пише краще (гірше, більше, менше).

Ele trabalha tão bem como (tão mal como, tanto quanto, tão pouco como) tu. –

Він працює також гарно (також погано, також мало), як (стільки, скільки) ти.

Ela faz o melhor (pior, mais, menos) possível. –

Вона робить якнайкраще (гірше, більше, менше).

Eles estudam optimamente (pessimamente, muitíssimamente, pouquíssimamente). –

Вони вчатьсь дуже (надзвичайно) добре (погано, багато, мало.)

21. Кількісні числівники (200 - 1000)

200 duzentos, -as	500 quinhentos, -as	800 oitocentos, -as
300 trezentos, -as	600 seiscentos, -as	900 novecentos, -as
400 quatrocentos, -as	700 setecentos, -as	1000 mil

duzentos homens – двісті чоловіків; duzentas mulheres – двісті жінок

Числівник *mil* (тисяча) не змінюється у роді і не має форми множини:

Três mil escudos – Три тисячі ескудо.

Quinhentos mil trabalhadores – П'ятсот тисяч робітників.

Duas mil pessoas – Дві тисячі чоловік.

Em mil novecentos oitenta e sete – У 1987 році.

No ano de mil e novecentos – У 1900 році.

22. Умовне підрядне речення

Умовне підрядне речення приєднується до головного сполучником *-se* (якщо):

Se acordo cedo, tenho sono depois. –

Якщо я рано встаю, мені хочеться спати потім.

Se ela vinha a Moscovo, sempre me telefonava. –

Якщо вона приїжджала в Москву, вона завжди мені телефонувала.

Se me dá licença, eu digo. – Якщо ви дозволите, я скажу.

Exercícios de gramática

1. Провідмініайте подані словосполучення в *Presente do Indicativo, Pretérito Perfeito* та *Pretérito Imperfeito*:

(não) conhecer o José, dar bom dia, (não) dizer a verdade, ler muito, pedir licença, pôr a mesa, saber português, sair do instituto.

2. *Rozkryjте дужки, обравши правильну форму дієслова.*

1. Eles (dar) boa noite antes de ir ara a cama.
2. Nós (ler) o jornal “Avante!”.
3. Eu (conhecer) muito bem teu irmão.
4. Vocês (saber) todas as palavras novas?
5. Ele não (dizer) nada.
6. Ela não (saber) nada.
7. Nós (sair) do instituto às 4 horas da tarde.
8. Eu (pedir) um favor .
9. Os alunos (entrar) na sala de aula e (pôr) os livros em cima das carteiras.

3. *Перекладіть речення, звертаючи увагу на вживання:*

• *дієслівних конструкцій з інфінітивом*

1. A Dorinha anda na segunda classe, já sabe ler, fazer contas e resolver problemas de matemática.
2. Já sabemos todas as palavras novas.
3. Já sei que amanhã não há aulas.
4. Ela está a estudar português agora.
5. Estou a trabalhar neste momento.
6. Agora estou a aprender as palavras novas.
7. Estou a falar com o meu amigo.
8. O que estás a fazer?
9. De que estão a falar?
10. O que está o senhor a desenhar?
11. Agora vou estudar a lição de português.
12. No sábado vamos ver um filme brasileiro.
13. No Inverno, eles vão patinar aos domingos.
14. Ela vai estudar agora.
15. Tu vais ler o jornal “Avante!” ou “O Diário”?
16. Vocês vão jantar em casa ou na cantina?
17. O que vai fazer o senhor no domingo?

• *неозначених прикметників та займенників*

1. Está calor, todas as janelas estão abertas.
2. Todos sabem a fábula “A Raposa e as Uvas”.
3. Eu já li todo o livro.
4. Ele sabe tudo, é muito inteligente.
5. Toca a campainha e todos os alunos entram na sala de aula.
6. Todo dia à noite ele vê televisão.
7. Toda manhã eles acordam às 7 horas.
8. Vocês têm alguma revista portuguesa? – Não, não tenho nenhuma.
9. Há alguns mapas nesta sala? – Nesta sala não há nenhuns mapas.
10. Não tenho dinheiro algum.
11. Aqui não há livro algum.
12. Nesta biblioteca não há nenhuma revista brasileira, mas há algumas alemãs.
13. Neste escritório trabalham alguns engenheiros estrangeiros.
14. Você escreve alguma coisa durante o trabalho?
15. O Sr. compreende alguma coisa em português ou não?
16. Ele não compreendeu coisa nenhuma.
17. Tens alguma coisa interessante? – Não tenho nada de interessante.

• *прийменників*

1. Todos os povos lutam pela paz.
2. Agora vamos pela rua Kosior.
3. Ele nunca entra sem pedir licença.
4. Nós regressamos para casa por volta das 5 horas da tarde.
5. Eles não saem de casa sem tomar o pequeno-almoço.
6. Ele não entra no instituto sem dar o “Bom dia!” a todos.

• *Pretérito Perfeito ma Pretérito Imperfeito*

1. O meu irmão veio à meia-noite e meia.
2. Eu já estive no Rio de Janeiro.
3. Regressei na semana passada.
4. No domingo fiquei em casa todo o dia.
5. Anteontem, à noite, andei pelas ruas de Moscovo.
6. No mês passado li muito em português.
7. Não resolvi um problema de matemática.
8. Eu ainda não estive em Portugal.
9. Eu não tive irmãos.
10. Eu tive muita vontade de comprar aquele livro.
11. Eu já fui intérprete.
12. Ele sempre foi alegre.
13. Eles foram sempre muito amáveis.
14. Eu digo toda a verdade.
15. Ontem saí do Instituto às 6 horas.
16. Eu entrei e dei “bom dia” a todos.
17. Eu quis entrar mas não entrei.
18. Hoje não fiz a barba, não tive

tempo. 19. Porque vieste atrasado? 20. Hoje saíste de casa muito tarde? 21. Pensei que a Maria estava ocupada. 22. Antigamente os russos usavam barba e bigode. 23. Todos os dias ela saía de casa às 8 horas. 24. Ele acordava cedo mas não se levantava logo. Fazia planos para o dia. 25. Em tempos a bica custava 3 escudos. Agora custa 80 escudos. 26. Eu andava pelas ruas e apreciava as casas antigas de Lisboa. 27. Eu abria a porta quando o telefone tocou. 28. Gostava de ir amanhã ao teatro. 29. Na rua onde morávamos havia muitas pessoas. 30. Ela não estava em casa quando telefonei. 31. Onde estava o livro? 32. Enquanto o João almoçava, eu telefonava ao aeroporto. 33. Quando sai de casa, chovia. 34. Se ele me chamava, eu sempre falava com ele. 35. A Maria escreveu-me que descansava na praia. 36. Queria pedir-lhe um favor. 37. No ano passado eu não sabia falar português. 38. Antes, eu gostava de passear. 39. Eu gostava da Maria porque ela era muito bondosa. 40. Eu estava sempre pronto a defender os companheiros mais fracos. 41. Enquanto eu resolvia os problemas de matemática ela lia um livro. 42. Eu perguntei se o Miguei estava em casa.

- *дієслив ser ma estar*

1. Estás alegre hoje! 2. O céu está escuro. 3. Estás alta! 4. O céu é azul. 5. Ela é alta. 6. Esta mesa é de madeira. 7. Ele é do Porto. 8. A porta da sala de aula está fechada mas a janela está aberta. 9. Amanhã é domingo, não temos aulas. 10. O livro que está aqui é a última novela de Fernando Namora. 11. Esta é a sala de aula onde estudamos. 12. Como é a sala de aula onde estudas? 13. A caneta que está em cima da mesa é vermelha. 14. Eu estou atrasada. 15. O aluno está sentado. 16. Tu estás cheio de sede. 17. O desenho já está acabado.

- *Presente de Indicativo*

1. Amanhã trago a última novela de Jorge Amado. 2. Há muito tempo que ele diz isto. 3. Não quero dizer isto agora. 4. Ele vem ao Instituto às nove e meia. 5. Eu não vejo bem. 6. Ela sente muito frio aqui. 7. Eu não posso perder tempo. 8. Ele nunca perde tempo. 9. Elas trazem as revistas amanhã. 10. À noite eles ouvem música. 11. Depois das aulas sentimos muita fome. 12. Eles querem ler. 13. Elas não podem vir amanhã. 14. Perdemos o sono. 15. À noite eles vêem televisão. 16. Vimos para a universidade bastante cedo. 17. Sentes calor gora? 18. Vens amanhã a minha casa? 19. O pai dele lê o jornal e o avô vê televisão. 20. Ela não fala com a boca cheia de comida. 21. Porque estão vocês a falar? 22. Porque não está a ouvir? 23. Porque não jantas no instituto? 24. Porque não comes a sopa? 25. Porque regressa o colega tarde a casa? 26. Quem sabe quando fecha a cantina? 27. Não sabes se ele vai ao cinema hoje? 28. O aluno diz que gosta de ler? 29. Quem sabe que horas são? 30. Quem pode dizer quantos alunos estudam português aqui? 31. Porque não dizes que estás com frio? 32. Não sabes quando ela parte? 33. De que cor é a caneta dela? 34. Esta novela é dele?

- *ступенів порівняння прикметників*

1. Esta revista é menos interessante do que aquela. 2. Esta tradução é difícilima. 3. O seu trabalho é péssimo. 4. Eu moro perto dum jardim formosíssimo. 5. Que edificios altíssimos há na nossa capital? 6. Este rapaz é muito inteligente mas é um péssimo amigo. 7. Eles não têm mínimo interesse pelos estudos.

- *заперечення не*

1. Nem eu, nem Vitáli visitámos hoje este museu. 2. A Maria não era gorda nem magra. 3. O Pedro não é alto nem baixo. 4. Nem todos gostam dela. 5. O rapaz saiu e nem disse nada. 6. Afinal, não compraste nada, nem o fato, nem o casaco.

- *займенникових дієслів*

1. Encontrei-me com ele ontem. 2. Hoje levantei-me muito cedo. 3. Sentei-me à mesa e comecei a trabalhar. 4. Penteio-me de manhã. 5. Vestia-me depressa e saía sem tomar o pequeno-almoço. 6. Preparo-me para os exames. 7. Defendia-me como podia. 8. Vou-me embora, já está tarde. 9. Lavo-me com água fria. 10. Vestia-me bem naquele tempo. 10. Apenas me levanto, abro a janela. 11. Sentei-me quando ela se sentou. 12. Eu já ia embora quando ela telefonou. 13. Naquele tempo ela já se destacava entre os companheiros. 14. Quando me encostei à parede, senti frio. 15. Eu passeio quando me sinto bem. 16. Ela também se deita tarde. 17. Já me servi da salada. É muito boa. 18. Vocês se levantam quando entra o professor? 19. Porque não te preparaste para o exame? 20. Tu te lavas com água fria ou quente?

- *прислівників*

1. Devemos estudar o melhor possível. Vocês devem aprender o mais possível. 2. À noite devemos comer o menos possível. 3. Eles cantaram o pior possível. 4. No domingo comemos optimamente. 5. Eles cantavam alegremente. 6. Ele disse tudo lentamente. 7. Ele convidou-nos amavelmente a todos.

- *умовного підрядного речення*

1. Se não tenho tempo não faço ginástica de manhã. 2. Se está muito frio, as crianças ficam em casa. 3. Se estão com muito calor, podemos abrir a janela. 4. Se não te sentes bem, vai ao médico. 5. Se me levanto cedo, sinto-me melhor. 6. Se ela saía de casa tarde, chegava sempre atrasada. 7. Se o pai regressava cedo, iam todos ao cinema. 8. Se a professora explicava a lição, ninguém falava. 9. Se ficávamos com fome, íamos à cantina. 10. Devemos olhar para todos os lados, se atravessamos uma rua de grande movimento. 11. Se vocês assistem a todas as aulas, vão passar bem o exame.

4. *Замість пропусків вставте неозначені прикметники або займенники **todo, toda, todos, todas, tudo.***

1. Eles trabalham ___ o dia ___. 2. Nós estudamos ___ a semana ___. 3. Ele medita e fuma ___ o dia ___. 4. O José faz a barba ___ manhã. 5. Já li ___ isso. 6. ___ Os dias de manhã eles tomam café com leite. 7. ___ sabem esta história.

5. *Замість пропусків вставте злиті форми прийменника **de** з особовими займенниками.*

1. O José fala da irmã. O José fala ___. 2. A Alina gosta das suas alunas. A Alina gosta ___. 3. Este lápis é do José. Este é ___. 4. Os desenhos dos alunos estão aqui. Os desenhos ___ estão aqui. 5. Onde está o caderno ___.

6. Розв'яжіть математичні задачі португальською мовою:

$9 + 9 =$	$54 - 21 =$	$3 \cdot 2 =$	$10 : 5 =$
$8 + 43 =$	$98 - 6 =$	$4 \cdot 5 =$	$16 : 4 =$
$54 + 42 =$	$12 - 2 =$	$8 \cdot 2 =$	$20 : 5 =$
$87 + 21 =$	$43 - 32 =$	$45 \cdot 2 =$	$40 : 10 =$

7. Розкрийте дужки, поставивши дієслова **ser**, **estar** у потрібній формі.

1. Estes alunos (ser) alemães. 2. Eu (ser) homem. 3. Isto (ser) uma caneta. 4. Tu (ser) baixa. 5. Nós (ser) estrangeiros. 6. Vós (ser) inteligentes. 7. O Outono (ser) uma estação do ano muito triste. 8. Os alunos (estar) na sala de aula. 9. Nós (estar) na universidade. 10. Ela (estar) em casa no domingo. 11. As alunas (estar) aqui e a professora (estar) lá. 12. Há dois anos que tu (estar) em Moscovo. 13. A roupa já (estar) na mala. 14. Depois das aulas eu (estar) na biblioteca. 15. Ela (estar) muito triste hoje. 16. Eu (estar) com sono. 17. Ela (estar) cheia de calor. 18. Eu (estar) cheia de frio.

8. Вставте дієслова **ser** чи **estar** у потрібній формі.

1. O povo brasileiro ___ bonito. A Alina ___ muito bonita hoje. 2. Hoje ___ frio. O nosso Inverno ___ muito frio. A neve ___ fria. 3. Agora as suas mãos ___ quentes. Hoje ___ quente. 4. Ele ___ um menino inteligente. Nós ___ atrasados, já são nove e quarenta. O meu relógio ___ atrasado. 5. A Maria ___ triste por natureza. Eu ___ triste hoje. 6. Ela ___ uma boa pessoa. Ela já ___ boa. 7. O Pedro ___ doente e não assiste às aulas. O João ___ doente, não vai poder trabalhar mais.

9. Замість пропусків поставте підрядні сполучники причини або сполучники підрядного додаткового речення.

1. Estamos cheios de frio ___ está muito frio nesta sala de aula. 2. Aprendo português ___ gosto desta língua. 3. ___ está muito calor agora, não vou sair de casa. 4. Ela chega atrasada às aulas ___ acordam tarde. 5. ___ as aulas acabam a uma ou às duas da tarde, eu almoço no instituto. 6. ___ já vi os últimos filmes, no sábado vou ao teatro. 7. Esta muito quente aqui ___ as janelas e a porta estão fechadas. 8. O menino diz ___ anos ele tem. 9. Acho ___ ela estuda. 10. Eles dizem ___ não estão com sono. 11. Eu não sei ___ ela está em casa. 12. Não sabemos que ___ ele está no Instituto. 13. Eu não sei ___ eles vem. 14. Ele não diz ___ custa livro. 15. Eles não dizem ___ estão com fome ou não. 16. Eu não sei ___ acaba esta aula. 17. Ele não quer dizer ___ não assiste às aulas. 18. Ela não sabe ___ livros tem. 19. Acho ___ vocês estão com fome.

10. Поставте дієслова в дужках в потрібному часі та особі.

1. Eu já (ser) estudante. Agora (ser) professora. 2. Eu não pedir o que não podem dar. 3. Vocês, às vezes, (pedir) licença para sair. 4. Às vezes quando eu tenho tempo, eu (ouvir) a música pela rádio. 5. Eu não (ouvir) o que diz o Sr. 6. Ontem eu não (ir) ao instituto. 7. No ano passado eu (ir) ao Mar Negro e passei lá um mês. 8. O Boris (ler) "O Expresso" e eu (ler) um outro jornal. 9. Quem não (poder) fazer o exercício? Eu não (poder). 10. Ela (pôr) a mesa e (esperar) os seus pais que (voltar) tarde. 11. Nós (pôr) os

nossos documentos naquela mesa. 12. O que ele (dizer) ao professor? Ele (dizer) tudo. 13. Hoje de manhã eu não (ter) fome e por isso (tomar) só um copo de leite. 14. No ano passado nós (estar) em São Petersburgo. 15. Ontem ele (querer) visitar o seu pai, mas não (vir) porque não (ter) tempo. 16. Este Inverno não (ser) frio. O Inverno do ano passado é que (ser) frio. 17. (Estar, eu) cheio de sono porque ontem não (ter) tempo para dormir. 18. (Ter, tu) muito trabalho ontem? – (Ter), sim, e agora (ter) também. 19. Porque não (estar, tu) no Instituto ontem? – (Estar) doente e ainda não (estar) bom. 20. Ainda não (ver) os meus amigos. 21. É o barbeiro que (barbear) bem? 22. Este cabeleireiro (pentear) senhoras e homens. 23. No parque (passear) rapazes e raparigas. 24. Os camponeses (semear) na Primavera. 25. Eu (folhear) uma revista de modas. 26. Quando acaba a aula as crianças (rodear) o novo aluno. 27. O rapaz (coxear) um pouco.

11. Дайте відповіді на запитання.

1. O Sr. Voltou a casa cedo? 2. A que horas você vem todos os dias às aulas? 3. Onde pôs ele a pasta ontem? 4. O que Sr. pôde ler ontem? 5. Quem não pôde responder às perguntas? 6. O que fizeste na semana passada? 7. Que jornal o Sr. leu de manhã? 8. O que trouxe o Sr. para casa hoje? 9. Quem trouxe os jornais à sua casa de amanhã? 10. O que disse o Sr. aos seus colegas hoje durante o almoço? 11. Quem deu este livro ao Sr.? 12. Por que você não quis comprar o manual de francês? 13. Onde estiveste ontem à noite? 14. O Sr. já esteve no Brasil? 15. Tiveste bons companheiros na escola? 16. Sempre foste magro?

*12. Замість пропусків вставте **algum -a, -ns, -as** чи **nenhum -a, -ns, -as**.*

1. Sobre a mesa não há ___ revista espanhola mas há ___ portuguesas. 2. ___ Funcionários do nosso escritório falam português. 3. Neste bairro não há ___ teatro, mas há dois cinemas. 3. Há ___ jornal angolano na biblioteca do Instituto? 4. Tens ___ problemas? – Não tenho ___.

13. Розкрийте дужки, поставивши дієслово у потрібній особі часів Pretérito Imperfeito, Pretérito Perfeito, Presente.

1. Já (estar) na sala de aula quando a professora entrou. 2. Dantes ele (usar) barba e bigode. Agora não (usar). 3. Em tempos ela (saber) falar russo. Agora já não (saber). 4. A senhora (quer) ir ao teatro ou ao cinema. 5. (Poder) dizer-me as horas, por favor? 6. Eu ainda não estive no Brasil. 7. A mãe pôe a mesa e todos (sentar-se para almoçar). 8. Aos domingos a família (reunir-se) na sala de estar. 9. Eu (cortar-se) no dedo. 10. Ela (sentir-se bem aqui). 11. Os estudantes (levantar-se) cedo todos os dias. 12. Ele (deitar-se tarde).

14. Перекладіть речення.

1. A Sra. sempre foi boa aluna? 2. O que disseste quando entraste? 3. A quem deste o teu livro? 4. Eu li este artigo à noite. 5. Ela fez este trabalho devagar. 6. Quando recebeu você uma carta aos seus pais ou dos seus parentes? 7. Tivemos bastante tempo e pudemos conversar sobre muitos problemas. 8. Soube o que o Sr. diz aos seus avós.

9. Até posso dizer que ele não é inteligente. 10. O meu amigo é doente e coxeia um pouco. 11. Cada aluno deve estudar bem. 12. Cada pessoa deve lutar pela paz. 13. Eu gosto de cada um deles. 14. Cada uma destas novelas é interessante. 15. Cada um pode comer aqui. 16. Em cada ditado ele faz erros. 17. Depois de nosso encontro na semana passada não estive lá. 18. Não vi este filme jamais. 19. Ele não esteve nunca na biblioteca da nossa universidade. 20. Vamos àquela casa. 21. O teu relógio tem dois ponteiros. Quantos ponteiros tem o dele? 22. O relógio do instituto está certo e o da professora atrasa. 23. O meu caderno e o dele estão aqui. 24. A minha caneta e a dela estão aqui. 25. No meu livro e no dele faltam umas páginas. 26. Convido-as à minha casa. 27. Acompanho-os à escola. 28. Ele não pode escrevê-la hoje. 29. A Maria não nos deu este livro. 30. O senhor dá o livro ao José? 31. O senhor pode explicar-me esta regra? 32. Não me deseja feliz Ano Novo? 33. O senhor vai escrever-me muitas cartas? 34. Uma rapariga te espera. 35. Muitos vizinhos nos convidaram. 36. Quem me chamou? 37. Por isso lhes levámos estes papéis. 38. Quem lhe disse isso? 39. Então, vais lhe dizer tudo?

15. Складіть речення, вживаючи ступені порівняння прикметників:

eu, tu	ser	jovem, velho	da família
nós		grande, pequeno	da redacção
nossos amigos		forte, fraco	do escritório
seus colegas		inteligente, estúpido	do instituto
suas crianças		enérgico, preguiçoso	de todos (todas)
ela, ela, eles, elas		simpático, feio	dos meus (teus, seus) amigos

16. Перекладіть речення португальською.

1. Моя сестра вчилася в університеті п'ять років. 2. Минулого тижня я з подругами ходила до театру. 3. Марія ніколи не вивчала португальську мову. 4. Учора ми вечеряли у батьків моєї дружини. 5. Минулого місяця мої брати вирушили до Америки. 6. Ми прожили на тій вулиці три роки. 7. В суботу я бачила твою колегу. 8. О сьомій годині ми вийшли з університету. 9. Учора я накривала на стіл. 10. Що ти хотів зробити минулого тижня? 11. Ти знав це чи ні? 12. Коли ти про це дізнався? 13. Минулого місяця в мене зовсім не було вільного часу, тому я не ходив до університету. 14. Вчора він був студентом нашого університету, а зараз він відомий журналіст бразильського журналу. 15. Кожна з твоїх сестер одружена. 16. Твій чоловік інженер, а її – хірург. 17. У моєму і його диктанті відсутні кілька слів. 18. Сьогодні ми не йдемо до театру, справа в тому, що в нас немає грошей. 19. Де ти гуляєш по вівторках? 20. Чому ніхто не відвідує лекцію того професора? 21. Він нічого не знає і не хоче знати. 22. Хтось прийде до нас сьогодні? 23. Хтось буде снідати у цій їдальні? 24. У тебе є друзі? – Немає жодного. 25. Хочеш щось спитати у мене? 26. Я ніколи не пив пиво і не збираюся цього робити. 27. Ти знаєш хто живе у тому будинку? 28. Моя сестра перукар, вона робить жіночі зачіски.

1. Ми щойно повернулися з університету. 2. Я збираюся йти до школи. 3. Моїй молодшій сестрі чотири роки але вона вже вміє читати і писати. 4. Пів на восьму. Ми снідаємо. 5. Що ти знаєш про наш університет? 6. Усі студенти вчать

португальську. 7. Ми ніколи не запізнюємося на заняття. 8. Вони снідають близько сьомої ранку. 9. Мені подобається хліб з сиром але без масла. 10. Іноді я гуляю вулицями вночі. 11. Я не хочу говорити про твоїх батьків. Я не хочу говорити про них. 12. Сказане слово – це не зроблена справа. 13. Сьогодні холодно, але ми вдома. 14. Він не має бажання ходити ні в кіно, ні в театр. 15. Він не піде завтра до театру, тому що він хворий. 16. Завтра я не буду вставати о шостій ранку, оскільки починаються канікули. 17. Я не знаю, чи зробив він домашнє завдання. 18. Ми не знаємо, коли починається цей фільм. 19. Чи знаєте Ви, де знаходиться бібліотека. 20. Моя мати зайнята зараз, а батько зайнятий постійно.

1. Він пив чай, якщо не було кави. 2. Вони ніколи не запізнювалися на заняття, коли вставали рано. 3. Якщо ти встаєш пізно, ти завжди будеш запізнюватися. 4. Ми закінчили навчання у 2006 році. 5. Я переїхав у Португалію у 1997 році. 6. В нашому університеті навчаються 786 студентів. 7. Моя подруга придбала сукню, яка коштує 945 євро. 8. Я прийду до тебе якомога раніше. 9. Наречена Педру симпатичніша за Марію та Катерину, вона найкрасивіша дівчина нашого району. 10. Її донька рахує краще, ніж моя. 11. Наш секретар ще вчора написав вам листа. 12. Він приніс їм 455 книжок та 670 зошитів. 13. Не всі учні нашої групи виконали це завдання. 14. Наше місто – одна з найкрасивіших столиць світу. 15. Наші сусіди не злі і не добрі, я з ними ніколи не спілкуюсь. 16. Вона каже, що вивчить всі уроки ще до сьомої години вечора. 17. Якщо я не снідаю вранці, відчуваю себе недобре весь день.

Texto

1. Вивчіть нові слова та фрази:

ameno *adj* сприятливий, слухний

areia *f* пісок

árido *adj* неродючий

arrefecimento *m* охолодження

árvore *f* дерево

bronzear-se *vi* засмагати

calçado *m* взуття

campanha-branca *f* пролісок

campo *m* поле

camponês *m* селянин

clima *m* клімат

condição *f* умова

confundir-se *vt* плутати

constipação *f* застуда

costa *f* берег

devido (a) *adv* завдяки (чомусь)

escorregar *vi* підсковзнутися

evitar *vt* уникати

florescer *vi* розквітати

floresta *f* ліс

fogo *m* вогонь

nadar *vi* плавати

nascer *vt* народжуватися

natureza *f* природа

neblina *f* туман

nu *adj* голий

nublado *adj* хмарний

tempo *m* погода

pardal *m* горобець

pássaro *m* птах

patinar *vi* кататися на ковзанах

perigo *m* небезпека

pingar *vt* закапувати, забризкувати, *vi* капати

planeta *m* планета

planície *f* рівнина

poça *f* калюжа

precipitação *f* опади

proteger *vt* захищати

relativamente *adv* відносно

refrescar *vt* освіжати

rigoroso *adj* суворий

roupa *f* одяг

gelado *m* морозиво
gelo *m* лід
gorro *m* шапка
ilha *m* острів
influência *f* вплив
jogar *vi* грати
latitude *f* широта (географ.)
maduro *adj* стиглий
mediterrânico *adj* середземноморський
moderado, temperado *adj* помірний
molhar *vi* намочити
montanha *f* гора

saltitar *vi* стрибати
saudável *adj* здоровий
semear *vt* сіяти
sobretudo *m* пальто
sol *m* сонце
soprar *vi* дути
surgir *vt* виникати
tender (a) намагатися (щось робити)
turista *f, m* турист, туристка
ventar *vi* дути (про вітер)
vento *m* вітер
vindima *f* збір винограду

ficar à sombra das árvores знаходитися в тіні дерев

dão piruetas no ar кружляти в повітрі

Como está o tempo? – Яка зараз погода?

Está frio. Холодно.

Está quente. Спекотно.

Está fresco. Прохолодно.

Está bom lá fora. Гарна погода.

Está a ficar frio. Стає холодно.

Está sol. Сонячно.

Está ventoso. Вітряно.

Está a chover. Іде дощ.

Está a nevar. Іде сніг.

sul *m* південь
norte *m* північ
oeste *m* захід
leste, este *m* схід

meridional *adj* південний
setentrional *adj* північний
ocidental *adj* західний
oriental *adj* східний

2. Прочитайте та перекладіть текст.

AS ESTAÇÕES DO ANO

No ano há quatro estações: a Primavera, o Verão, o Outono e o Inverno. Durante o Verão está sempre muito calor e costuma-se aproveitar as férias grandes para nos zonzear-mos e irmos á praia. Às vezes a areia está tão quente devido ao sol que nem conseguimos pôr os pés nela. Gostamos muito de comer frutos que nos refrescam bastante. Os frutos estão maduros. No Verão, o sol nasce cedo. O Verão é muito bom para descansar-mos, passear-mos e comer gelados.

Quando estamos na Primavera começamos a usar menos roupa. Na Primavera surgem as campainhas-brancas, começam a nascer as flores e florescer as árvores. A Primavera é a estação das flores. Esta altura do ano o tempo é muito agradável. Começa-mos a vestir menos roupa e saímos mais á rua mesmo depois de jantar para dar-mos um passeio a pé. Na Primavera o céu está azul, o sol brilha, está bom tempo. Ouvimos o canto dos passarinhos. Os camponeses semeiam no campo.

O Outono é a estação do ano onde as folhas das árvores caem muito e eles ficam nuas. Começa a chover, ventar e a estar frio. Gostamos muito de estar em casa e beber coisas quentinhas que nos ajudam a não ter frio! No Outono o céu está cinzento. Começam as vindimas. Os pardais castanhos confundem-se com as folhas de cor castanha, amarelas e vermelhas. O vento leva as folhas que dão piruetas no ar. Chegam as primeiras chuvas e as crianças gostam de saltitar nas poças de água. Chegamos a casa todos molhados e ficamos constipados.

Que tempo está no Inverno? No Inverno neva muito. Neva porque está muito frio e a água cai sob a forma de gelo. No Inverno, o sol nasce tarde. Usamos muita roupa porque está frio. Vestimos sobretudo, gorro que nos ajudam a proteger do frio. Temos que andar sempre com calçado e roupa quentinha porque faz muito frio e muito vento.

Embora cada um de nós goste mais de umas estações do que outras todas são precisas para o nosso planeta continuar saudável. Não existe mau clima, todo clima é bom.

3. Дайте відповіді на запитання.

1. Quantas estações há num ano? 2. Quais são as quatro estações? 3. Como está o céu na Primavera? No Verão? No Outono? 4. Que tempo está no Verão? 5. Quando nasce o sol no Verão? E no Inverno? 6. Que tempo está no Outono? 7. Que tempo está no Inverno? 8. De que estação gostas? 9. Qual a estação do ano que vem a seguir ao Inverno? 10. Qual o clima que caracteriza o Verão?

4. Перекладіть вірші українською мовою та вивчіть їх напам'ять.

Primavera

Na tépida brilhante Primavera
Dentro de mim rebatem bem os sinos
Acordando desejos intestinos
No decorrer do tempo à minha espera...

O sazonal fermento sempre opera
Incutindo no corpo desatinos
Que toldam nos momentos vespertinos
A primaveril dócil atmosfera...

As flores aromáticas abertas
Temperam no meu ser horas incertas
Por falta de lascivas emoções.

Como a seiva das plantas verdejantes
Os odores suaves penetrantes
Nutrem as minhas íntimas paixões...

Abel Pereira

Noite de Abril

Hoje, noite de Abril, sem lua,
A minha rua
É outra rua.

Talvez por ser mais que nenhuma escura
E bailar o vento leste
A noite de hoje veste
As coisas conhecidas de aventura.

Uma rua nova destruiu a rua do costume.
Como se sempre nela houvesse este perfume
De vento leste e Primavera,
A sombra dos muros espera

Alguém que ela conhece.
E às vezes, o silêncio estremece
Como se fosse a hora de passar alguém
Que só hoje não vem.
Sophia de Mello Breyner Andresen

5. Прочитайте та перекладіть тексти.

Tempo e Clima de Portugal

Portugal é um país de grande diversidade regional, com altas montanhas e florestas verdejantes a norte e centro, contrastando com as planícies áridas do sul. Em geral, o clima tende a ser temperado durante todo o ano, com verões longos e quentes, primaveras e Outonos amenos e invernos relativamente suaves, embora as temperaturas e condições climáticas sejam marcadas por fortes diferenças locais.

Nas latitudes mais a sul, Portugal tem um clima mediterrânico. Os meses de Verão trazem excelentes dias de praia e muitas horas de sol, com temperaturas médias de 28 °C em Lisboa, mas subindo por vezes bem acima dos 30 °C. As temperaturas mais

elevadas são registadas nas regiões do interior, nomeadamente no Alentejo, no Centro e no Nordeste do país, onde o arrefecimento provocado pelos ventos que sopram do mar não se faz sentir como no Algarve ou na costa ocidental. As temperaturas do mar são consideravelmente mais elevadas no Algarve do que na costa ocidental.

Em Portugal, o Inverno é ameno quando comparado com o do Norte da Europa. As temperaturas médias atingem os 10 °C no Porto e os 12 °C em Lisboa, raramente descendo a valores negativos nas zonas costeiras. No Algarve, o Inverno é especialmente moderado, com temperaturas médias de cerca de 15 °C e precipitação consideravelmente mais escassa do que no Norte. Em Portugal, a maior parte da precipitação regista-se entre Novembro e Março, sempre de forma mais intensa no verdejante e montanhoso Norte do país. A neve é rara, com excepção das zonas montanhosas do Nordeste e da Serra da Estrela, a mais elevada do país, onde está localizada a única estância de esqui. A Primavera e o Outono trazem temperaturas amenas, perfeitas para visitar as cidades ou passear pelo interior, apreciando os campos floridos entre Abril e Maio ou as vindimas em Setembro. As chuvas intermitentes que podem ocorrer nesses meses são geralmente de curta duração.

Qualquer altura do ano é excelente para visitar a Madeira. Esta ilha subtropical beneficia de um permanente clima ameno, com temperaturas médias que rondam os 25 °C no Verão e apenas quatro ou cinco graus mais abaixo no Inverno, estação em que as chuvas também se tornam mais intensas nas zonas montanhosas. As temperaturas do mar são sempre convidativas, fazendo da Madeira um destino perfeito para férias durante todo o ano.

Devido à sua latitude, os Açores beneficiam de um clima ameno durante todo o ano. No Inverno, as temperaturas raramente descem abaixo dos 16 °C ao nível do mar, e os meses de Verão são quentes e húmidos, com uma temperatura média de 25 °C. As chuvas podem ocorrer durante todo o ano, mas caem com mais intensidade durante o Inverno.

Clima da Ucrânia

Clima da Ucrânia é temperado continental sob a influência do anticiclone da Sibéria. Embora se encontre um clima mais mediterrânico na costa sul da Crimeia. A precipitação está distribuída desproporcionadamente: é maior no oeste e no norte e menor no sul e no leste. O inverno é rigoroso e nevado ao norte e ao leste da Ucrânia; dura aproximadamente 4 meses. As temperaturas são mais suaves nas zonas que beiram o mar Negro (sul da Ucrânia). O verão é longo e quente, com pancadas de chuva violentas de vez em quando. O clima é temperado e ensolarado, na primavera e no Outono.

6. Заповніть подану таблицю “Clima de Portugal”:

Estação	Sul	Norte	Oeste	Leste
Primavera				
Verão				
Outono				
Inverno				

7. Прочитайте і вивчіть діалоги. Проговоріть їх з товаришами по групі.

Primavera

- Gostas da Primavera?
- Adoro a Primavera.
- Por quê?
- Porque sempre está bom tempo.
- Mas chove muito.
- Mas também há sol. As plantas florescem e os pássaros cantam.
- Está certo.

Verão

- Gostas do Verão?
- Adoro o Verão.
- Por quê?
- Porque os dias são longos e as noites são curtas.
- Mas está calor.
- Mas também é possível nadar no rio e ficar à sombra das árvores.
- É, sim.

Outono

- Gostas do Verão?
- Adoro o Verão.
- Por quê?
- Porque de dia está calor e de noite está fresco.
- Mas caem as folhas das árvores.
- Mas com folhas também caem as maçãs encarnadas e as peras amarelas.
- Isso é verdade.

Inverno

- Com que então, gostas do Inverno?
- Adoro o Inverno.
- Mas por quê?
- Porque neva muito.
- Mas também está mau tempo, está frio e venta muito.
- Mas é também possível correr e jogar na neve e patinar no gelo.
- Pois quê!

8. Розкрийте дужки, поставивши дієслова у необхідні часові форми.

No Verão passado, durante as férias, nós (levantar-se) mais tarde. (Tomar) o pequeno-almoço às 10 horas ou mais tarde. À hora do pequeno-almoço eu (gostar) de comer um ovo quente, uma sandes e (beber) café com leite. Depois nós todos (ir) para a praia. Eu não (gostar) de água fria e não (tomar) banhos de mar. Eu (ficar) deitada na areia e (tomar) banhos de sol. Às vezes eu (ir) nadar na piscina e o meu irmão (jogar) futebol. Nós (almoçar) em casa. (Comer) uma sopa, (ser), frequentemente, caldo verde. Nós todos gostámos desta sopa. Depois (comer) um prato de carne ou de peixe e uma salada qualquer. Na mesa sempre (haver) muitas frutas: laranjas, uvas, peras, maçãs. Cada um (comer) o que (querer). Para o lanche nós (ter) sempre um bolo ou uma torta. À noite, toda a família (sair) para jantar fora. (Encomendar, nós) sardinhas assadas ou frango assado. O pai (gostar) de bolinhos de batalhão com cerveja. No fim da refeição o pai (tomar) um cálice de vinho do Porto. (Ser) bons tempos.

9. Перекладіть речення португальською мовою.

1. Ми довго не відвідували його, оскільки він хворів на застуду.
2. Минулого літа ми кожен день засмагали на пляжі, купались в річці, ходили в ліс та збирали квіти.
3. Її дітям ніколи не подобалося стрибати по калюжах та бігати по вулицях.
4. В нашому лісі часто зустрічаються горобці та ластівки.
5. Уздовж узбережжя Чорного моря зими теплі, а в центрі країни – холодні.
6. Літа жаркі лише на півдні країни.
7. Він завжди одягав шапку, пальто та зимове взуття, коли виходив прогулятися пішки.
8. Узимку теплі напої та теплий одяг захищають нас від холоду та застуди.
9. Узимку легко підсковзнутися на льоду, а восени – на листі, що опало з дерев.
10. У яку пору року можна почути пташиний спів?
11. Іноді подібні за кольором речі плутаються між собою.
12. Мій дідусь ніколи не хворів на застуду, він завжди почувався здоровим.

UNIDAD 6

Gramática

1. Modo Imperativo afirmativo (ствердна форма наказового способу)

Наказовий спосіб виражає *наказ, прохання, побажання*. Утворюється шляхом додавання до основи дієслова типової дієвідміни зазначених нижче закінчень:

Numero	Pessoa	Falar	Aprender	Abrir
Singular	1°	-	-	-
	2°	fal -a	aprend -e	abr -e
	3°	fal -e	aprend -a	abr -a
Plural	1°	fal -emos	aprend -amos	abr -amos
	2°	fal -ai	aprend -ei	abr -i
	3°	fal -em	aprend -am	abr -am

Дієслова, що відхиляються від норми, які закінчуються на *-çar (almoçar)*, *-gar (chegar)*, *-car (ficar)*, в Imperativo відмінюються, як типові дієслова I дієвідміни. Але необхідно пам'ятати, що перед *e* у дієслів на *-çar* змінюється *ç* на *s*, а у дієслів на *-gar*, *-car* замість *g*, *s* з'являються буквосполучення *gue, que*: (almoce, almoceamos, almoceamos, chegue, chegamos, cheguem; fique, ficamos, fiquem). У займенникових дієсловах придієслівні займенники в Imperativo afirmativo знаходяться після дієслова, приєднуючись до нього дефісом, при цьому в першій особі однини перед займенником *nos* випадає кінцеве *s*:

Numero	Pessoa	Sentar-se	Defender-se	Decidir-se
Singular	1°	-	-	-
	2°	senta-te	defende-te	decide-te
	3°	sente-se	defenda-se	decida-se
Plural	1°	sentemo-nos	defendamo-nos	decidamo-nos
	2°	sentai-vos	defendei-vos	decidi-vos
	3°	sentem-se	defendam-se	decidam-se

Особові займенники в Imperativo зазвичай опускаються, але їх вживання можливе. У таких випадках вони виконують емоційно видільну функцію і ставляться після дієслова: *Entra tu primeiro!* – *Заходь ти перший!*

Imperativo afirmativo дієслів індивідуального відмінювання та дієслів, що відхиляються від норми

Numero	Pessoa	Dar	Dizer	Estar	Fazer	Haver	Ir
Singular	1°	-	-	-	-	-	-
	2°	dá	diz	está	faz	há	vai
	3°	dê	diga	esteja	faça	haja	vá
Plural	1°	dêmos	digamos	estejamos	façamos	hajamos	vamos
	2°	dai	dizei	estai	fazei	havei	ide
	3°	dêem	digam	estejam	façam	hajam	vão

Numero	Pessoa	Ler	Ser	Ter	Sair	Trazer	Ver	Vir
Singular	1°	-	-	-	-	-	-	-
	2°	lê	sê	tem	sai	traz	vê	vem
	3°	leia	seja	tenha	saia	traga	veja	venha
Plural	1°	leiamos	sejamos	tenhamos	saiamos	tragamos	vejamos	venhamos
	2°	lede	sede	tende	saí	trazei	vede	vinde
	3°	leiam	sejam	tenham	saiam	tragam	vejam	venham

Numero	Pessoa	Ouvir	Pedir	Perder	Pôr	Querer	Saber
Singular	1°	-	-	-	-	-	-
	2°	ouve	pede	perde	põe	quer	sabe
	3°	ouça	peça	perca	ponha	queira	saiba
Plural	1°	ouçamos	peçamos	percamos	ponhamos	queiramos	saibamos
	2°	ouvi	pedi	perdei	ponde	querei	sabei
	3°	ouçam	peçam	percam	ponham	queiram	saibam

2. Modo Imperativo negativo (Заперечна форма наказового способу)

Заперечна форма наказового способу дієслів типової дієвідміни утворюється шляхом додавання до основи дієслова відповідних закінчень:

Numero	Pessoa	Falar	Aprender	Abrir
Singular	1°	-	-	-
	2°	não fal -es	não aprend -as	não abr -as
	3°	não fal -e	não aprend -a	não abr -a
Plural	1°	não fal -emos	não aprend -amos	não abr -amos
	2°	não fal -eis	não aprend -ais	não abr -ais
	3°	não fal -em	não aprend -am	não abr -am

У займенникових дієсловах придієслівні займенники в Imperativo negativo знаходяться між запереченням та дієслівною формою:

Numero	Pessoa	Sentar-se	Defender-se	Decidir-se
Singular	1°	-	-	-
	2°	não te sentes	não te defendas	não te decidas
	3°	não se sente	não se defenda	não se decida
Plural	1°	não nos sentemos	não nos defendamos	não nos decidamos
	2°	não vos senteis	não vos defendais	não vos decidais
	3°	não se sentem	não se defendam	não se decidam

Imperativo negativo

дієслів індивідуального відмінювання та дієслів, що відхиляються від норми

Numero	Pessoa	Dar	Dizer	Estar	Fazer	Haver	Ir	Ler
Singular	1°	-	-	-	-	-	-	-
	2°	dês	digas	estejas	faças	hajas	vás	leias
	3°	dê	diga	esteja	faça	haja	vá	leia
Plural	1°	demos	digamos	estejamos	façamos	hajamos	vamos	leiamos
	2°	deis	digais	estejais	façais	hajais	vades	leiais
	3°	dêem	digam	estejam	façam	hajam	vão	leiam

Numero	Pessoa	Ouvir	Pedir	Perder	Pôr	Querer	Saber
Singular	1º	-	-	-	-	-	-
	2º	ouças	peças	percas	ponhas	queiras	saibas
	3º	ouça	peça	perca	ponha	queira	saiba
Plural	1º	ouçamos	peçamos	percamos	ponhamos	queiramos	saibamos
	2º	ouçais	peçais	percais	ponhais	queirais	saibais
	3º	ouçam	peçam	percam	ponham	queiram	saibam

Numero	Pessoa	Ser	Ver	Vir	Sair	Trazer	Ter
Singular	1º	-	-	-	-	-	-
	2º	sejas	vejas	venhas	saias	tragas	tenhas
	3º	seja	veja	venha	saia	traga	tenha
Plural	1º	sejamos	vejamos	venhamos	saiamos	tragamos	tenhamos
	2º	sejais	vejais	venhais	saias	tragais	tenhais
	3º	sejam	vejam	venham	saiam	tragam	tenham

3. Прислівникові об'єктні форми особових займенників (Pronomes tónicos)

Об'єктні особові займенники, які вживаються з прислівниками, зазвичай виконують в реченні роль непрямого додатка та стоять після дієслова:

Особа	Прислівники	Однина	Множина
1-ша	de, a	... mim	... nós
2-га	para, em	... ti	... vós
3-тя	sobre, por, sem, com	... ele	... eles
		... ela	... elas
		... si	... si
		... você	... vocês

- *De quem falaram vocês? De mim?* – Про кого Ви говорите?

– *Falámos...* (de ti, de si, dele, dela, de você, de nós, de vós, deles, delas, de si, de vocês).

– *Mi говорили ...* (про тебе, про нього, про неї, про тебе, про себе, про Вас, про них).

Прислівникові форми особових займенників можуть дублювати безприслівникові, коли необхідно уточнити або виділити особу, якої стосується висловлювання:

Dá-lhe a ela esta revista. – Дай їй (а не йому) цей журнал.

Convidaram-me a mim também. – Мене також запросили.

Займенники *mim, ti, si, nós, vós* зливаються з прислівником *com*, утворюють форми:

com + mim = comigo (зі мною)

com + nós = conosco (з нами)

com + ti = contigo (з тобою)

com + vós = convosco (з вами)

com + si = consigo (з Вами, з собою)

com + si = consigo (з Вами, з собою)

4. Злиття прийменника *em* з особовими займенниками

<i>em + ele = nele</i>	<i>em + eles = neles</i>
<i>em + ela = nela</i>	<i>em + elas = nelas</i>

Não penso mais nele. – Я не думаю більше про нього.

5. Дієслово індивідуальної дієвідміни *haver*

У сучасній португальській мові дієслово *haver* використовують як допоміжне для утворення складних часів. Самостійно в значенні *є, знаходиться* вживається тільки форма 3-ї особи однини у теперішньому, минулому та майбутньому часах. За допомогою цих форм утворюється ряд конструкцій.

Перифразова конструкція *haver de + infinitivo* означає дію, яка має відбутися у майбутньому щодо моменту мовлення або іншому моменту в минулому та має модальне значення потреби, необхідності. До односкладових форм дієслова *haver* прийменник *de* приєднується за допомогою дефіса:

Hei-de acabar este trabalho. –

Я обов'язково закінчу (я повинна закінчити) цю роботу.

Дієслово *haver* в *Indicativo*

Numero	Pessoa	Presente	Pretérito Perfeito	Pretérito Imperfeito
Singular	1º	heí	houve	havia
	2º	hás	houveste	havas
	3º	há	houve	havia
Plural	1º	havemos	houvemos	havíamos
	2º	haveis	houvestes	havíeis
	3º	hão	houveram	havam

6. Дієслівні конструкції з інфінітивом

Конструкція	Значення	Приклад
(não) deixar + inf.	дозвіл або заборону дії; дозвіл на реалізацію дії	O motorista parou o carro e deixou-nos passar. – Водій зупинив машину та дав нам можливість перейти вулицю. Deixem passar, por favor. – Дозвольте пройти, будь ласка
deixar de + inf.	заборона чи припинення дії	Deixem discutir. – Припиніть дискутувати. As crianças deixaram de brincar. – Діти припинили гратися
não deixar de + inf.	обов'язковість виконання чи продовження дії	Não deixes de me telefonar. – Обов'язково зателефонуйте мені. Porque não deixam vocês de fumar? – Чому ви не припините палити?
ter que + inf.	модальне значення необхідності, обумовленої внутрішнім спонуканням	Tenho que levantar-me mais cedo amanhã. – Завтра мені потрібно встати раніше
ter de + inf.	модальне значення необхідності, обумовленої зовнішніми обставинами	Todos os povos têm de lutar pela paz. – Всі народи повинні боротися за мир
fazer + inf.	примушення до дії	Esta história fê-la rir. – Ця історія примусила її розсміятися

7. Суфікси збільшення –ão та зменшення –inho (-inha)

До найбільш вживаних суфіксів іменників та прикметників належать суфікси збільшення –ão та зменшення –inho (-inha).

Суфікси –ão та –inho (-inha) приєднуються до основи слова, якщо воно закінчується на випадний голосний. При цьому іменники можуть змінювати рід, а прикметники перетворюватися на іменники чоловічого роду:

a fac-a → *o facão* ; *a vel-a* → *a velinha*;
bonito → *o bonito*; *velho* → *o velhinho*.

Суфікси –ão та –inho (-inha) приєднуються безпосередньо до слова, якщо воно закінчується на приголосний:

a mulher → *o mulherão* ; *a flor* → *a florinha*.

В іменниках, що закінчуються на –z відбувається заміна –z на –g:

o rapaz → *o rapagão*.

У множині іменники із суфіксом збільшення –ão мають закінчення –ões:

o rapagão → *os rapagões*.

8. Futuro Simples do Indicativo (майбутній простий час)

Futuro Simples do Indicativo утворюється шляхом додавання до інфінітиву дієслів типової, а також індивідуальної дієвідміни відповідних закінчень:

Numero	Pessoa	Falar	Aprender	Partir	Pôr
Singular	1°	falar -ei	aprender -ei	partir -ei	pôr -ei
	2°	falar -ás	aprender -ás	partir -ás	pôr -ás
	3°	falar -á	aprender -á	partir -á	pôr -á
Plural	1°	falar -emos	aprender -emos	partir -emos	pôr -emos
	2°	falar -eis	aprender -eis	partir -eis	pôr -eis
	3°	falar -ão	aprender -ão	partir -ão	pôr -ão

Від дієслів *dizer*, *fazer*, *trazer* Futuro Simples do Indicativo утворюється за допомогою приєднання даних закінчень до основ *dir-*, *far-*, *trar-*: *direi*, *farei*, *trarei* і т.ін.

Futuro Simples do Indicativo означає майбутню дію щодо моменту мовлення.

Обставини часу, що супроводжують Futuro Simples do Indicativo: *amanhã* – завтра; *depois de amanhã* – післязавтра; *o sábado (a semana, o mês, o ano) que vem* – наступної суботи (тижня, місяця, року); *no (na) próximo(-a) domingo (mês, ano, semana)* – наступної неділі (тижня, місяця, року):

Hoje voltarei mais cedo. – Сьогодні я повернуся раніше.

Futuro simples do Indicativo може вживатися також з модальним відтінком припущення, невпевненості:

Quantos anos terá ela agora? – Скільки їй може бути років зараз?

Estará em casa agora? – Чи вдома вона зараз?

В питальних та окличних реченнях для вираження модального відтінка здивування, припущення тощо вживається граматичний сталий зворот *será que* (невже, хіба, чи), основу якого складає форма майбутнього часу дієслова *ser*:

Será que ela não vem? - Невже вона не прийде?

Será que eles me reconhecerem? – Чи впізнають вони мене?

9. Безприйменникові об'єктні форми особових займенників o, a, os, as (Pronomes átonos)

Займенники 3-ї особи однини і множини o, a, os, as вживаються лише в ролі прямого додатка, до якого вони приєднуються дефісом:

Conheci-o, (-a, -os, -as) em Portugal. –

Я познайомився з ним (з нею, з ними) в Португалії.

Займенники o, a, os, as, які стоять після дієслівних форм, що закінчуються на -r, -s, -z, перетворюються на lo, la, los, las, при цьому закінчення -r, -s, -z опускаються, а голосні, які стоять перед ними мають графічний наголос **á, ê**:

Vou convidá-lo, (-la, -los, -las). – *Я запрошу його (її, їх, вас).*

Queria conhecê-lo (-la, -los, -las). –

Я хотів би познайомитися з ним (з нею, з ними).

Якщо форми дієслова закінчуються на носовий звук -m, -õe, то займенники o, a, os, as перетворюються на no, na, nos, nas:

Conhecera-m-no, (-na, -nos, -nas) em Moscovo. –

Вони познайомилися з ним (з нею, з ними) в Москві.

Portugal expõe-nos os livros nesta sala. – *Португалія експонує їх книги у цій залі.*

У складі одного речення можуть знаходитися один за іншим прямий та непрямий безприйменникові займенники. У цьому випадку вони зливаються, утворюючи такі форми:

me + o (a, os, as) = mo (ma, mos, mas)

te + o (a, os, as) = to (ta, tos, tas)

lhe + o (a, os, as) = lho (lha, lhos, lhas)

nos + o (a, os, as) = no-lo (no-la, no-los, no-las)

vos + o (a, os, as) = vo-lo (vo-la, vo-los, vo-las)

lhes + o (a, os, as) = lho (lha, lhos, lhas)

Trago-lhes o jornal (trago-lho) amanhã. – *Я принесу вам газету (її) завтра.*

10. Місце безприйменникових об'єктних займенників, їх сполучених форм та зворотних займенників разом з формами майбутнього часу

Усі безприйменникові об'єктні форми особових займенників, а також зворотні займенники у сполученні з формами Futuro Simples do Indicativo, які їм передують, стоять між інфінітивом та закінченням:

Escrever-lhe-emos sem falta. – *Ми вам обов'язково напишемо.*

Amanhã levantar-me-ei muito cedo. – *Завтра я прокинуся дуже рано.*

Якщо безприйменникові займенники знаходяться за дієсловами *dizer, fazer, trazer*, то їх вживають між основою *dir-, far-, trar-* та закінченням майбутнього часу:

Dir-te-ei toda a verdade. – *Я скажу тобі всю правду.*

Dir-ta-ei amanhã. – *Я скажу їй тобі завтра.*

11. Condicional Simples (Проста форма умовного способу)

Condicional Simples утворюється шляхом додавання до інфінітиву дієслів типової, а також індивідуальної дієвідміни вказаних закінчень:

Numero	Pessoa	falar	aprender	partir
Singular	1°	falar -ia	aprender - ia	partir - ia
	2°	falar -ias	aprender - ias	partir - ias
	3°	falar -ia	aprender - ia	partir - ia
Plural	1°	falar -íamos	aprender - íamos	partir - íamos
	2°	falar -íeis	aprender - íeis	partir - íeis
	3°	falar -iam	aprender - iam	partir - iam

Від дієслів *dizer, fazer, trazer* проста форма умовного способу утворюється за допомогою тих же закінчень, приєднаних до основ *dir-, far-, trar-: diria, faria, traria*.

Condicional Simples або форма на *-ria* має два основні значення. Це майбутнє в минулому (Futuro do Pretérito), у якому форму на *-ria* розглядають в системі дійсного способу і власне модальне значення.

12. Futuro do Pretérito (Майбутнє в минулому)

Futuro do Pretérito означає майбутню дію щодо дії в минулому. Будучи відносним часом, Futuro do Pretérito вживається в підрядних реченнях. При цьому дієслово-присудок головного речення зазвичай стоїть у формі Pretérito Perfeito чи Pretérito Imperfeito. В українській мові Futuro do Pretérito відповідає майбутній час.

Ele disse que viria amanhã. – Він сказав, що прийде завтра.

13. Модальне значення. Condicional Simples

Condicional Simples у своєму модальному значенні може вживатися в самотійному реченні для вираження побажання, ввічливого прохання чи питання, можливості, припущення, невпевненості:

Gostaria de ir ao teatro hoje. – Мені б хотілося сходити сьогодні в театр.

Gostaria de ir ao cinema conosco? – Ви хотіли б сходити з нами в кіно?

Poderia falar com ela? – Чи міг би я поговорити з нею?

Quem seria? – Хто б це міг бути?

Condicional Simples також вживається для означення приблизного часу та віку в минулому:

Que horas seriam quando ela telefonou? –

Скільки було часу, коли вона зателефонувала?

Seriam umas 5 horas quando saímos do instituto. –

Була приблизно 5-та година, коли ми вийшли з інституту.

Ele teria uns 23 anos quando acabou os estudos. –

Йому було десь 23 роки, коли він закінчив навчання.

Безприйменникові об'єктні форми особових займенників, а також зворотні займенники вживаються, як і в Futuro, між інфінітивом та особовими закінченнями Condicional simples, якщо знаходяться в положенні після дієслова: *sentar-se-ia, vestir-nos-íamos, dar-mo-ia, dar-lhes-iam*.

Якщо безприйменникові займенники розташовані за дієсловами *dizer, fazer, trazer*, то вони стоять між основою *dir-, far-, trar-* та особовими закінченнями *Condicional simples*. При цьому перед займенниками *o, a, os, as* кінцеве *r* опускається: *Dir-me-ia, fá-la-ia, trá-los-iam*

Exercícios de gramática

1. Провідмініайте наступні фрази:

- у **Modo Imperativo Afirmativo** та **Negativo**

cantar uma canção portuguesa, assistir a todas as aulas, almoçar mais cedo, ficar em casa, alugar este apartamento, estudar melhor, falar devagar, aprender todas as palavras novas, escrever no caderno, abrir a janela, permitir-se ficar aqui, resolver os problemas o mais depressa possível, não faltar às aulas, não escrever nos livros, não discutir isto, não almoçar tarde, não ficar triste, não chegar atrasado, sentar-se, não se levantar, corresponder-se com os amigos, não se corresponder com esta pessoa, distrair-se aos sábados, não se distrair nas aulas

- **Futuro do Pretérito**

ficar em casa, escrever cada semana, não partir amanhã, fazer a barba à noite, trazer o dicionário, não dizer nada a ninguém

- **Condicional Simples**

passar a viver aqui, comer um bife com batatas fritas, ir ao teatro hoje, dizer tudo, fazer uma viagem a Portugal, trazer um jornal, sentar-se à mesa, corresponder-se com ela, vestir-se rapidamente

- **Pretérito Perfeito**

voltar na próxima semana, responder a todas as suas perguntas, partir no mês que vem, ir ao teatro no próximo sábado, não dizer toda a verdade, fazer as tarefas de casa dentro de duas horas, trazer tudo amanhã.

2. Розкрийте дужки, ставлячи дієслово у формі:

- **Modo Imperativo Afirmativo** чи **Negativo**

1. Primeiro (lavar, tu) as frutas, depois (cortar, tu) os legumes. 2. (Andar, tu) cá ! 3. (Responder, tu) às minhas perguntas, por favor. 4. (Aprender, tu) a nadar. 5. (Permitir, tu) -me fazer-te uma pergunta. 6. (Transmitir, tu) -lhe tudo. 7. (Abrir, vós) os olhos! 8. Amigos, (contar, nós) -lhe a verdade! 9. (Discutir, nós) o problema mais uma vez. 10. Não (pensar, tu) mais nisso. 11. Não (falar, tu) mais disso. 12. Não (beber, tu) isto. 13. Não (comer, tu) na rua. 14. Não (desistir, tu) desta viagem. 15. Não lhe (permitir, tu) trabalhar aos domingos. 16. Não (meditar, vós), (trabalhar, vós). 17. Não (escrever, vós) nas carteiras. 18. Não lhe (contar, nós) esta história. 19. Não (mexer, nós) nestas coisas.

- **Futuro Simples**

Na próxima semana a Paula (tirar) uns dias de férias. Ela (viajar) com o Ricardo, o namorado dela. Como o tempo está bom, eles (passar) dois ou três dias junto ao mar. (Praticar) surf e (andar) de barco à vela. Nos últimos dias de férias, a Paula (visitar) a

avó porque não a vê há muito tempo. O Ricardo (ficar) em casa porque tem um trabalho muito importante para acabar.

1. Não sei quando (falar, eu) com ele. 2. Não se preocupem, vocês estudam muito, portanto (passar) de ano. 3. Acho que não (ir, ele) ao cinema porque não se sente bem. 4. Nunca mais (comer, nós) naquela cantina. 5 (Pôr, eu) a mesa na cozinha, está bem? 6. O autocarro (partir) dentro de 15 minutos. 7. Tu não (poder) responder bem no exame porque faltaste muito às aulas. 8. (Alugar, nós) um apartamento no centro da cidade. 9. (Ser, tu) um bom intérprete. 10. A que horas (sair, o senhor) de casa amanhã?

• ***Futuro do Pretérito***

1. Os pais disseram que lhe (ir) preparar uma pequena festa no dia do seu aniversário. 2. Ela sabia que (poder) perder o comboio. 3. Ela pensou que daí a pouco (ser) outra etapa, outra corrida para o escritório. 4. Ela sabia que o barquinho (levar) toda aquela gente para a outra banda do Tejo. 5. Ele decidiu que lhes (dizer) tudo. 6. Eles responderam que (trazer) os jornais. 7. Ela disse que (fazer) todo o possível.

3. Дайте відповіді на запитання.

1. Que horas serão agora? 2. Estará calor amanhã? 3. Não assistiu à aula. Estará doente? 4. Onde estarão eles agora? 5. Virá ele depois de amanhã? 6. Será alemão aquele rapaz? 7. Como estarão eles lá, em Angola? 8. Será que estás com sono? 9. Será que na biblioteca há este livro? Será que eu leio muito rápido?

4. Перекладіть слова та назвіть вихідні форми:

o rapagão, o mulherão, o carão, o orelhão, o narigão, o papelão, o facção, o bonitão, compridinho, a roupinha, escurinha, o vestidinho, cheiinho, o fatinho, velinho, carregadinho, o sorrísinho, a velinha.

5. Перекладіть речення українською мовою.

1. Atravessem as ruas com muito cuidado. 2. Entrem, por favor. 3. Ajudem-me! 4. Acendam a luz, por favor. 5. Bebam sumos! 6. Bebam sumos! 7. Resolvam que filme querem ver. 8. Abram os livros. Assistam a todas as conferências. 9. Partam o mais cedo possível. 10. Fiquem nesta sala de aula.

1. Não fume. 2. Não puxe as coisas sem primeiro pedir licença. 3. Não fale com a boca cheia. 4. Não beba café à noite. 5. Não coma depressa. 6. Não mexa nisso! 7. Não abra a janela, estou cheia de frio. 8. Não parta hoje, pode partir depois de amanhã. 9. Não discuta com ela. 10. Não aluguem este apartamento, é muito pequeno. 11. Não falem muito alto nos transportes, é má educação. 12. Não jantem muito tarde. 13. Não mexam nestes papéis. 14. Não acendam a luz, ainda é cedo. 15. Não respondam nesse tom. 16. Não lhe permitam faltar às aulas. 17. Não abram os livros.

1. A Maria não gostou de mim. 2. Alguém passou por perto de ela. 3. O José não pensa em ti. 4. O Pedro fala comigo ou contigo? 5. Ontem, ela foi connosco ao teatro. 6. A Alina ofereceu-me a mim este livro. 7. O Pedro deu-nos a nós um jornal português. 8. A Anita disse-lhes a si toda a verdade.

1. Ele é mau. Não pense nele. 2. A faca está aqui. Pega nela e corta o bolo. 3. São os livros do pai. Não mexas neles. 4. As carteiras são novas. Não escrevam nelas.

5. Que casa linda! Quem mora nela? 6. Estás a pensar nele? 7. O sofá é grande. Quem dorme nele? 8. Estas coisas não são nossas. Não pegues nelas.

1. Na sala já havia rapazes e raparigas quando eu entrei. 2. Naquele ano houve muita fruta. 3. No quarto dele havia poucos móveis e muitos livros. 4. Ontem houve muito trabalho. 5. Há dois anos que eles vivem em Moscovo. 6. Eu moro nesta casa há três anos. 7. Hei-de voltar para cá. 8. Há-de ir a Portugal. 9. Há-de responder a todas as perguntas. 10. Havemos de aperfeiçoar o nosso português.

1. Deixe-me dizer. 2. Deixa-o contar. 3. Deixem-na perguntar. 4. Deixe-nos responder. 5. Deixa-me pensar, por favor. 6. Não as deixem fumar. 7. O professor deixou-te entrar? 8. Os amigos não as deixaram ir embora cedo? 9. Deixaram-no assistir ao filme? 10. Porque é que ela não te deixou ajudá-la? 11. Temos de cumprir todos os deveres? 12. Vocês têm de estudar bem? 13. Tens de frequentar todas as aulas? 14. Agora tenho que trabalhar. 15. Hoje tenho que estar todo o dia em casa porque ela vai-me telefonar. 16. Aquele filme fez-me sofrer. 17. Ninguém o faz comer isto. 18. Deixe de fumar. 19. Não deixe de lhe perguntar quando nos reunimos.

1. Dá-me aquele lápis, por favor. 2. Passa-lhe a caneta, faz favor. 3. Toma, ela dá-te o livro até amanhã. 4. Ele compra-nos os jornais portugueses uma vez por semana. 5. Eu trouxe-lhes umas novelas em português. 6. Conta-nos o texto. 7. Diz-me a verdade. 8. Ele te deu a revista? 9. Quantas vezes ela vos leu o ditado? 10. Quando lhes disseram isso? 11. Encostá-la-ei à janela. 12. Reunir-nos-emos na sala de conferências. 13. Agora repetir-lhes-ei a tarefa de casa. 14. Vocês divertir-se-ão bastante no fim da semana. 15. Ele dirme-à quando parte. 16. Ouvi-la-emos com muita atenção. 17. Fá-la-ei hoje à tarde. 18. Trar-lhos-ei amanhã. 19. Conheço-os desde há muito tempo. 20. Ouvi-o com muita atenção. 21. Li-a ainda no ano passado. 22. Perdeu-as? 23. Tenho-o em casa. 24. Convidei-o para o jantar.

1. Ela disse que iria escrever sem falta. 2. Ela disse que faria ele mesmo o jantar. 3. Ele prometeu que não faltaria mais às aulas. 4. Eu respondi que partiria dentro em pouco. 5. Eu expliquei que não poderia chegar atrasada. 6. Disseste que não virias amanhã? Porquê? 7. Quando soubeste que ele não iria connosco? 8. Ele disse que traria a revista? 9. Perguntaste se ele estaria em casa no domingo? 10. O que foi que ele disse? 11. Ela perguntou se irias ao teatro no sábado? 12. Ela disse que te iria telefonar? A que horas?

6. Перекладіть речення португальською мовою.

1. Одягни теплий одяг та вийди на вулицю. 2. Учні, пишть диктант уважно! 3. Будь ласка, відкрий вікно. 4. Заходьте, сеньйоре докторе. 5. Уяви собі, він не хоче приходити. 6. Зробімо цю роботу вчасно. 7. Давайте працювати швидко. 8. Мамо, йди сюди. 9. Не сідайте за цей стіл, сідайте за той. 10. Не одягай жакет, одягни пальто. 11. Не ходи в парк, уже пізно. 12. Не вставайте рано. 13. Не роби всі вправи, а тільки чотири. 14. Не розмовляйте українською, розмовляйте португальською. 15. Не сиди вдома, вийди на вулицю. 16. Через тиждень ми починаємо вивчати дев'ятий урок. 17. Після занять я ще на півгодини залишусь в університеті. 18. Я завжди буду думати про Вас. 19. Пишть мені. Я буду дуже задоволена. 20. Скільки ж тепер років моїм першим учням? 21. А чи не в

бібліотеці вони? Сходи, подивись. 22. Чи сподобаються Вам наші страви? 23. Хіба вона не знає, о котрій годині розпочинається урок? 24. Вона сказала, що не прийде. 25. Він знав, що не повернеться вчасно. 26. Вони казали, що залишаться вдома. 27. Вона йшла та думала, що скоро буде вдома. 28. Вона сказала, що нічого не зробить. 29. Вони знали, що вона нікому цього не скаже. 30. Я знав, що вчитель не принесе мені книгу. 31. Чи не могли би ви мені допомогти? 32. Мені було десь років 20, коли мої батьки переїхали до Бразилії. 33. Коли я закінчив писати тобі листа, була дев'ята година ранку. 34. Не хотіли б ви займатися спортом? 35. Які б книжки могла б вона читати? 36. Скільки часу вони б тоді проводили разом?

Texto

1. Вивчіть нові слова та фрази:

artigo *m* товар
atraente *adj* привабливий
cabedal *m* шкіра
experimentar *vt* приміряти
freguês *m* покупець
meias *f, pl* панчохи
mercadoria *f* товар
secção *f* відділ
loja *f* магазин
electrodomésticos *m, pl* електротовари
pagar *vt* платити
Grandes Armazéns універмаг
pesquisa *f* пошук

colantes *f, pl* колготи
compra *f* покупка
confecção *f* готовий одяг
custar *vt* коштувати
empregado *m* продавець
montra *f* вітрина
pele *f* міх
peúgas *f, pl* шкарпетки
preço *m* ціна
vendedor *m* продавець
vender *vt* продавати
verniz *m* лак

ficar com брати, купувати
pronto-a-vestir готовий одяг
ir às compras йти за покупками
fazer compras робити покупки
pavimento térreo перший поверх
aparelhos de rádio радіотовари

leitaria молочний магазин
livraria книжковий магазин
mercearia продовольчий магазин (бакалея)
ourivesaria ювелірний магазин
padaria хлібний магазин
papelaria магазин канцелярських товарів
pastelaria, confeitaria магазин кондитерських виробів

perfumaria парфумерія
relojoaria годинниковий магазин
retrosaria галантерея
salsicharia ковбасний магазин
talho м'ясний магазин
sapataria магазин взуття

2. Прочитайте і перекладіть текст.

ÀS COMPRAS

Lisboa não é um grande centro para moda. Os portugueses normalmente são bem caretas no modo de se vestir, então as marcas locais não atraem tanto. O ideal mesmo é

partir para as marcas que já conhecemos e que se distribuem em 2 pontos da cidade, a Avenida da Liberdade e o bairro do Chiado.

Na Av. da Liberdade encontramos lojas clássicas como Louis Vuitton, Armani, Tod's, Hugo Boss, Burberry, entre outras. Entrando na loja já podemos perceber a variedade dos produtos, desde calças, blusas, jaquetas, vestidos, camisetas, bermudas, etc. Realmente os preços são bem abaixo do que encontramos normalmente nas lojas.

Mas o melhor de lá é a Multimarcas Masculina e Feminina Fashion Clinic, que ocupa o térreo inteiro de um prédio comercial. Lá podemos encontrar todas as marcas mais bacanas que não tem loja própria em Lisboa como Louboutin, Prada, Miu Miu, Chloé, entre outras. Na liquidação os preços chegam à 70% , vale muito a pena.

Se quiser caminhar um pouco até o final da Avenida logo já chegarás no Chiado, um bairro antigo e super famoso de Lisboa. Lá encontras lojas mais acessíveis como Zara, H&M, Footlocker e algumas marcas locais com preço ótimo. Tem uma loja Sephora também bem completa e uma Fnac enorme. No Chiado encontrei uma loja incrível da Marc by Marc Jacobs em uma praça linda, no meio dos prédios antigos. E a loja é bem grande, tem masculino e feminino, e é excelente para comprar bolsas e acessórios pois tem quase todos os modelos.

Os Grandes Armazéns “Chiado” ficam na Baixa, bairro comercial de Lisboa. Os Armazéns “Chiado” ocupam um grande prédio de três andares, com secções diferentes que dividem o prédio segundo o tipo de mercadorias que vendem. No “Chiado” há sempre muitíssimos fregueses. As montras são atraentes e pitorescas, no pavimento térreo estão as secções de aparelhos de rádio, televisores, aparelhos eléctricos, e fotográficos, brinquedos, perfumaria, joalheria, etc. As secções de roupa interior, de calçado, de tecidos ocupam o primeiro andar e a de pronto-a-vestir fica no segundo.

Ontem a Luisa e eu fomos fazer compras ao “Chiado” para comprar um casaco comprido para ela, um fato de Verão para o seu marido, algumas ofertas para a sua mãe e filho e um par de sapatos para mim. Primeiramente fomos à secção de pronto-a-vestir e escolhemos um bonito vestido. A Luisa pagou 200 euros pelo vestido. Agradou-lhe muito um gorro de peles mas era caro demais. Na secção de pronto-a-vestir para homem havia fatos de diferentes qualidades e preços. Comprámos um fato preto muito elegante que custou 10 euros. Na secção de calçado para senhoras, perguntei ao empregado:

- Tem sapatos de verniz ou de cabedal fino?

- Em verniz, no momento, não temos nada, recebê-los-emos na semana que vem. Todavia, posso mostrar-lhe um bonito par de sapatos de cabedal muito fino. Que número calça a senhora?

- Calço 37.

- A senhora tem aqui um par de sapatos muito elegantes.

- Posso experimentá-los?

- Sim, naturalmente.

- Gosto deles. Quanto é o preço?

- 80 euros.

- Está bem. Ficarei com este par.

Ainda comprámos meias, peúgas e colantes. Fizemos mais algumas compras e regressámos a casa. Aproveitámos bem a nossa ida ao “Chiado”.

3. Дайте відповіді на запитання до тексту.

1. Aonde foram as duas senhoras comprar roupas? 2. Onde ficam os Grandes Armazéns “Chiado”? 3. Como são os Armazéns “Chiado”? 4. Que secções há nos Grandes Armazéns? 5. Como chamamos a pessoa que mostra a mercadoria? 6. Como chamamos a pessoa que compra? 7. Em que secção vendem sapatos? 8. Onde podemos comprar um casaco comprido? 9. O que comprou a Luisa no “Chiado”? 10. Quanto pagou pela sua compra?

4. Прочитайте поради “**Como comprar vestido vermelho**”. Розкрийте дужки, ставлячи дієслова у потрібну форму:

Etapa 1	(Ir) para a tua loja local.
Etapa 2	(Procurar) em torno da secção para ver se a área é dividida em cores ou estilos. Se (precisar) de ajuda, (falar) com o representante local de vendas.
Etapa 3	Se não (encontrar) a sorte em uma loja de departamento, outras alternativas estão disponíveis. Uma opção é fazer compras online. Compras on-line (tornar) possível para que (podes) filtrar os resultados de suas pesquisas. Por exemplo, ele irá ajudá-lo a filtrar a pesquisa para que os vestidos de cocktail vermelho aparecem apenas nos critérios de pesquisa ajustada.
Etapa 4	(Tentar) a sua sorte em lojas de segunda mão. Desde o vestido de cocktail vermelho (ser) um clássico que não (sair) de moda, (comprar) em uma loja de segunda mão (ser) uma opção fantástica. (Poder) economizar dinheiro e encontrar alguns estilos que não (poder) ser actualmente nas lojas. No entanto, eles (ir) ser tão elegante e moderna na forma como olham para ti.
Etapa 5	Considere ter um vestido de cocktail vermelho feito para ti. Se (saber) exactamente o tipo de vestido que (ter) em mente, (poder) querer tê-lo feito para ti. Sabendo exactamente o olhar ea forma que você quer em seu vestido pode significar entregar um projecto, junto com suas medidas, a uma costureira. Você (poder) comprar exactamente o que (querer) com as suas especificações.

5. Прочитайте та перекладіть текст.

O Euro, Dinheiro e Conversão de Moeda

Desde 1999 que 11 estados membro da União Europeia adoptaram o Euro como moeda. Em 2010 serão no total 16 os estados com Euro, incluindo: Portugal, Espanha, França, Luxemburgo, Bélgica, Alemanha, Itália, Irlanda, Holanda, Finlândia, Grécia, Chipre, Malta, Eslováquia e Eslovénia.

O formato de um ‘E’ (de Europa) atravessado por duas linhas paralelas horizontais, o símbolo Euro (€) foi inspirado na letra grega épsilon. É uma tentativa de evocar o berço da Europa e da sua civilização, com as duas linhas a simbolizar a estabilidade da Europa e da União Europeia.

Existem 7 notas diferentes: de 500, 200, 100, 50, 20, 10 e 5 euros; e 8 diferentes moedas: de 2 euros, de 1 euro e de 50, 20, 10, 5, 2 e 1 cêntimo. Tanto as notas como as moedas foram desenhadas para poderem ser diferenciadas por pessoas com deficiência visual.

6. *Перекладіть речення португальською мовою.*

1. Завтра ми з Ольгою підемо в супермаркет за покупками. 2. Зробивши необхідні покупки, дівчина пішла в перукарню. 3. Так, я купую цю сорочку. 4. Коли ми вже підемо за покупками? 5. Чи не могли би ви мені допомогти вибрати взуття для мого чоловіка? 6. Мені було десь років 10, коли я вперше побував у найвідомішому універмазі Португалії – "Chiado". 7. Коли я прийшов додому, була дев'ята година ранку. 8. Не могли би ви піти з Марісою подивитися нові меблі? 9. Які б сукні могла б вона носити? 10. Скільки часу вони б тоді проводили в магазинах?

7. *Прочитайте, перекладіть і вивчіть діалоги.*

I

- Pese, por favor, meio quilo de presunto e 200 gramas de salame.
- Corto ou vai num pedaço só?
- Corte em fatias, por favor.
- Só isso?
- Junte mais um pouco de salame. Não é muito salgado? Então, mais um pouco. Quanto é?
- Oito rublos e quinze. Pague na caixa.

II

- Tem vitela? Não? E esta carne é congelada?
- Não, é fresca. Está muito boa. Leve, que vai gostar. Quanto quer?
- Uns dois quilos num pedaço só.
- Este está bom? Tem dois e meio.
- Levo. E pese mais dois ou três miolos. E mais este frango, não muito grande. Está bem. Faça um pacote mais forte, por favor, que tenho muitas compras e elas já não cabem na bolsa. Muito obrigado.

III

- Rodeei o balcão dos enchidos e não vi onde estavam.
- Lá atendem depressa e eu fui ver a carne. Porque não foi à secção de confeitaria?
- Já comprei uns bombons e agora só precisamos de pão. Vamos.
Acho que não cabe mais nada nas nossas bolsas e ainda precisamos de ir ao mercado para comprar um pouco de legumes para a salada.
- Que quer comprar?
- Pepinos, tomates, cebola, salsa, batata e...
- ... e repolho, alface, cenoura, cebolinha e ... o mercado todo? Quem é que vai comer tudo isso?
- Não pense que é muito. Nunca chegamos a comprar tudo o que precisamos. Já esquecemos, por exemplo, os ovos e a farinha para a massa. Comprando e levando para casa perdemos muito tempo, para comer vai tudo num minuto.

UNIDAD 7

Gramática

1. Герундій (Gerúndio)

Герундій разом інфінітивом та дієприкметником належить до неособових форм дієслова. Герундій має дві форми – просту та складену. Простий Gerúndio утворюється шляхом приєднання до основи дієслова відповідних закінчень:

<i>falar</i>	<i>aprender</i>	<i>partir</i>	<i>pôr</i>
fal -ando	aprend -endo	part -indo	pôr -ondo

Герундій, утворений від займенникових дієслів, зберігає зворотний займенник, який приєднується до нього дефісом:

sentar-se: sentando-me (te, se, vos, nós, se)

vestir-se: vestindo-me (te, se, vos, nós, se)

Герундій вживається для означення дії, яка супроводжує іншу у процесі її перебігу. Українською мовою перекладається як дієприслівник. Вживання герундія більш характерне для Бразилії, в той час як в Португалії частіше використовується форма: **a + inf**:

Ela caminhava aspirando o ar frio da manhã. –

Вона йшла вдихаючи свіже повітря ранку. (Браз.)

Ela caminhava a aspirar o ar frio da manhã. –

Вона йшла вдихаючи свіже повітря ранку. (Порт.)

2. Дієслівні конструкції з інфінітивом

Конструкція	Значення	Приклад
parar (cessar) de + inf.	припинення чи завершення дії	A criança parou (cessou) de chorar e sorriu. – Дитина припинила плакати і посміхнулась
não parar (cessar) de + inf.	продовження дії	A criança não parava (cessou) de chorar. – Дитина не припиняла плакати
pôr-se + a + inf.	раптовий початок дії	A criança pôr-se a chorar. – Дитина зайшлася плачем
ao + inf. (infinitivo pessoal)	дія, яка виконується раніше за іншу дію; одночасність двох дій	Ao entrar na sala de aula os alunos abriram as janelas. – Увійшовши (Коли учні увійшли) в клас, учні (вони) відкрили вікна

3. Відносні займенники (Pronomes relativos)

Відносний займенник	Переклад українською мовою	Значення	Приклад
que	який (-а, е, і); що	не змінюється ні в роді, ні в числі; заміщує іменники на позначення істот і неістот	Como se chama o rapaz que está sentado à sua direita? – Як звати хлопця, який сидить праворуч від Вас? Como se chama o livro que estás a ler? – Як називається книга, що ти читаєш?

Відносний займенник	Переклад українською мовою	Значення	Приклад
o (a, os, as) que	той (та, ті), який (-а, -і); той (та, ті), хто; той (та, ті), що	заміщує іменники на позначення істот і неістот	Os que passaram o exame saíam contentes. – Ті, хто здав іспит, виходили задоволені. Estes livros são seus? E os que estão lá? – Це Ваші книги? А ті, що лежать там?
quem	хто, який?	не змінюється ні в роді, ні в числі; заміщує іменники на позначення істот та зазвичай вживається з прийменниками	Os rapazes com quem falaste são do terceiro ano? – Хлопці, з якими ти розмовляв, з третього курсу?
o (a) qual , os (as) quais	той (та, ті) який (-а, -і)	найчастіше вживається з означеним артиклем; заміщує іменники на позначення істот і неістот	É a rapariga da qual te falei. – Це та дівчина, про яку я тобі казав. Kyiv é a cidade da qual eu gosto mais. – Київ – це місто, яке мені подобається більше за інші
cujo (a, os, as)	чий (-я, -ї)	вживається переважно у письмовому мовленні перед іменниками на позначення істот і неістот, які означають предмет володіння; узгоджується в роді і в числі	A menina cujo irmão anda a primeira classe, chama-se Dorinha. – Дівчинку, чий брат вчиться в першому класі, звати Дорін'я. É o professor a cujas conferências assistem todos. – Це викладач, чії лекції відвідують усі

4. Pretérito-mais-que-perfeito do Indicativo

Давноминулий закінчений час дійсного способу

Pretérito-mais-que-perfeito do Indicativo означає минулу закінчену дію, яка трапилася раніше за іншу дію в минулому. Pretérito-mais-que-perfeito має дві форми: просту (simples) та складену (composto). Pretérito-mais-que-perfeito Simple дієслів типової дієвідміни утворюється шляхом додавання до інфінітиву відповідних закінчень:

Numero	Pessoa	Falar	Aprender	Partir
Singular	1º	falar -a	aprender -a	partir -a
	2º	falar -as	aprender -as	partir -as
	3º	falar -a	aprender -a	partir -a
Plural	1º	falar -amos	aprender -amos	partir -amos
	2º	falar -eis	aprender -eis	partir -eis
	3º	falar -am	aprender -am	partir -am

Pretérito-mais-que-perfeito Simples дієслів індивідуальної дієвідміни утворюється шляхом додавання тих же самих закінчень до основи 3-ї особи множини дієслів в Pretérito Perfeito simples do Indicativo:

Numero	Pessoa	Dar	Dizer	Estar	Fazer	Haver
Singular	1°	dera	dissera	estivera	fizera	houvera
	2°	deras	disseras	estiveras	fizeras	houveras
	3°	dera	dissera	estivera	fizera	houvera
Plural	1°	déramos	disséramos	estivéramos	fizéramos	houvéramos
	2°	déreis	disséreis	estivéreis	fizéreis	houvéreis
	3°	deram	disseram	estiveram	fizeram	houveram

Numero	Pessoa	Pôr	Poder	Saber	Querer
Singular	1°	pusera	puquera	soubera	quisera
	2°	puseras	puqueras	souberas	quiseras
	3°	pusera	puquera	soubera	quisera
Plural	1°	puséramos	puquéramos	soubéramos	quiséramos
	2°	puséreis	puquéreis	soubéreis	quiséreis
	3°	puseram	puqueram	souberam	quiseram

Numero	Pessoa	Ser, ir	Trazer	Ver	Vir	Ter
Singular	1°	fora	trouxera	vira	viera	tivera
	2°	foras	trouxeras	vieras	vieste	tiveras
	3°	fora	trouxera	viera	veio	tivera
Plural	1°	fôramos	trouxéramos	viéramos	viemos	tivéramos
	2°	fôreis	trouxéreis	viéreis	viestes	tivéreis
	3°	foram	trouxeram	vieram	vieram	tiveram

Pretérito-mais-que-perfeito Composto do Indicativo утворюється за допомогою Pretérito Imperfeito do Indicativo від дієслова *ter* або *haver* і дієприслівника смислового дієслова однини чоловічого роду:

Numero	Pessoa	Estudar	Aprender	Partir	
Singular	1°	tinha (havia)	estudado	aprendido	partido
	2°	tinhas (havia)			
	3°	tinha (havia)			
Plural	1°	tínhamos (havíamos)			
	2°	tínheis (havíeis)			
	3°	tinham (haviam)			

Якщо дієприслівник утворений від займенникового дієслова, то зворотний займенник відповідної особи приєднується дефісом до допоміжного дієслова: ***tinha-me (tinhas-te, tinha-se ...) deitado.***

Pretérito-mais-que-perfeito (simples i composto), означаючи дію, яка відбулася в минулому до початку іншої дії, зазвичай вживається у підрядному реченні, коли в головному дієслово-присудок стоїть в одному з минулих часів:

A Anita voltou-se para aplaudir, mas o Carlos já tinha desaparecido. –

Anita обернулася, щоб поаплодувати, але Карлуш вже зник.

O Afonso não sabia o que se passara. – *Альфонсо не знав, що трапилося.*

*Quando eles entraram no quarto tinha-se a Maria já ido embora. –
Коли вони увійшли у спальню, Марії уже там не було.*

5. Pretérito Perfeito composto do Indicativo

Складний минулий закінчений час дійсного способу

Pretérito Perfeito Composto утворюється за допомогою допоміжного дієслова *ter* в Presente do Indicativo і дієприслівника змістовного дієслова однини чоловічого роду:

Numero	Pessoa	Estudar	Aprender	Partir	
Singular	1º	tenho	estudado	aprendido	partido
	2º	tens			
	3º	tem			
Plural	1º	temos			
	2º	tendes			
	3º	têm			

Служить для означення тривалої дії, яка почалася в минулому і закінчилася до моменту мовлення:

Tenho trabalhado muito. – Я багато працював.

Для Pretérito Perfeito Composto характерними є використання обставин часу: *ultimamente, nos últimos dias, últimas semanas, sempre, diariamente, todos os dias, depois que, desde que* та ін.

Ultimamente temos lido pouco em português. –

Останнім часом ми мало читали португальською.

Este Inverno temos sentido muito frio. – Цією зимою було дуже холодно.

6. Узгодження часів дійсного способу Indicativo у складнопідрядних реченнях

Головне речення	Підрядне речення, присудок якого відносно головного виражає		
	одночасність	передування	наступність
Presente, Futuro <i>Ele diz Ele dirá</i>	Presente <i>que estuda</i>	Pretérito Perfeito, Pretérito Imperfeito, Pretérito Perfeito Composto <i>que estudou que estudava que tem estudado</i>	Futuro <i>que estudará</i>
Pretérito Perfeito, Pretérito Imperfeito <i>Ele disse Ele dizia</i>	Pretérito Imperfeito <i>que estudava</i>	Pretérito-mais-que-perfeito Simples (Composto) <i>que estudara (tinha estudado)</i>	Futuro do Pretérito <i>que estudaria</i>

7. Перехід прямої мови у непряму

Особливості переходу прямої мови у непряму	Discurso directo	Discurso indirecto
1-ша і 2-га особа → 3-тя особа	Estou cheia de frio – explica ela. – Я дуже змерзла, - пояснює вона	Ela explica que está cheia de frio. – Вона пояснює, що дуже змерзла
este → aquele; aqui → ali; hoje → naquele dia; amanhã → no seguinte dia; ontem → no dia anterior, então, naquela altura	Estamos aqui – disseram eles	Eles disseram que estavam ali
Presente → Pretérito Imperfeito	Este jornal é meu – respondeu ele	Ele respondeu que aquele jornal era dele
Pretérito Perfeito, Pretérito Imperfeito, Pretérito Perfeito Composto → Pretérito-mais-que-perfeito	Li (lia, tenho lido) muito – explicou (explicava) ele	Ele explicou (explicava) que tinha lido (lera) muito
Futuro → Futuro do Pretérito	Iremos à cantina – responderam elas	Elas responderam que iriam à cantina
Imperativo → Pretérito Imperfeito do Conjuntivo	Pedro exclamou: “Fala, pá! Diz qualquer coisa!”. – Педру вигукнув: «Ну, говори. Скажи що-небудь!»	Pedro pediu que o António falasse qualquer coisa. – Педру попросив, щоб Антоніо заговорив і сказав що-небудь
Presente, Futuro do Conjuntivo → Pretérito Imperfeito do Conjuntivo	<p>Ele disse: “Caso não chova, vamos dar uma volta”.</p> <p>Ele disse: “Se não chover, vamos dar uma volta”.</p> <p>Ele disse: “Vamos fazer esta viagem custe o que custar”.</p> <p>Ele disse: “Traz-me um guarda-chuva que combine bem com a minha capa”.</p> <p>Ele disse: “Traz-me o guarda-chuva que escolheres”</p>	<p>Ele disse que caso não chovesse, iam dar uma volta.</p> <p>Ele disse que se não chovesse, iam dar uma volta.</p> <p>Ele disse que iam fazer esta viagem custasse o que custasse.</p> <p>Ele disse que eu lhe trouxesse um guarda-chuva que combinasse bem com a sua capa.</p> <p>Ele disse que lhe trouxesse o guarda-chuva que escolhesse</p>

8. Пасивний стан (Voz passiva)

Серед форм пасивного стану виділяють такі: *ser* + *particípio* і дієслово + зворотній займенник *se*.

Форма пасивного стану	Граматичні особливості	Приклад
Дієприкметникова форма <i>ser</i> + <i>particípio</i>	модальне дієслово <i>ser</i> , яке вживається в усіх часах, є показником особи, числа, часу змістового дієслова <i>particípio</i> узгоджується в роді та числі з іменником виконавець дії речення, яке стоїть у пасивному стані, вводиться прийменником <i>por</i>	<i>Ele é muito respeitado aqui.</i> – Його тут дуже поважають. <i>A Universidade é constituída por cinco faculdades.</i> – Університет складається з п'яти факультетів. <i>Aquele armazém é aberto às 9 horas.</i> – Той магазин відчиняється о 9-й годині. <i>Estes doentes são tratados pelo doutor.</i> – Цих хворих лікує лікар
займенникова форма: дієслово у 3-й особі + зворотній займенник <i>se</i>	дієслово вживається у 3-й особі однини/множини виконавець дії не означається. Дієслово-присудок узгоджується в числі з підметом	<i>Aluga-se um apartamento para rapazes.</i> – Здається квартира для хлопців. <i>Alugam-se dois quartos para raparigas.</i> – Здаються дві кімнати для дівчат

Estes apartamentos não se alugam. → *Estes apartamentos não são alugados*

9. Modo Conjuntivo. Presente do Conjuntivo

Modo Conjuntivo (умовний спосіб) служить для вираження дії, яку особа, яка говорить вважає бажаною, необхідною, можливою, сумнівною або передбачуваною.

Presente do Conjuntivo дієслів типової та індивідуальної дієвідміни утворюється за допомогою додавання до основи дієслова 1-ї особи однини Presente do Indicativo наведених закінчень:

Numero	Pessoa	Falar	Aprender	Partir
Singular	1°	fal -e	aprend -a	part -a
	2°	fal -es	aprend -as	part -as
	3°	fal -e	aprend -a	part -a
Plural	1°	fal -emos	aprend -amos	part -amos
	2°	fal -eis	aprend -ais	part -ais
	3°	fal -am	aprend -am	part -am

Numero	Pessoa	Dizer	Ver	Trazer	Ter	Fazer	Vir	Pôr
Singular	1°	diga	veja	traga	tenha	faça	venha	ponha
	2°	digas	vejas	tragas	tenhas	faças	venhas	ponhas
	3°	diga	veja	traga	tenha	faça	venhamos	ponha
Plural	1°	digamos	vejamos	tragamos	tenhamos	façamos	venhais	ponhamos
	2°	digais	vejais	tragais	tenhais	façais	venham	ponhais
	3°	digam	vejam	traga	tenham	façam	venha	ponham

Numero	Pessoa	Ler	Ouvir	Pedir	Perder	Poder	Sair	Sentir
Singular	1°	leia	ouça	peça	perca	possa	saia	sinta
	2°	leias	ouças	peças	percas	possas	saias	sintas
	3°	leia	ouça	peça	perca	possa	saia	sinta
Plural	1°	leiamos	ouçamos	peçamos	percamos	possamos	saiamos	sintamos
	2°	leiais	ouçais	peçais	percais	possais	saiais	sintais
	3°	leiam	ouçam	peçam	percam	possam	saiam	sintam

Presente do Conjuntivo утворюється за такою моделлю для дієслів:

Numero	Pessoa	Dar	Estar	Haver	Ir	Querere	Saber	Ser
Singular	1°	dê	esteja	haja	vá	queira	saiba	seja
	2°	dês	estejas	hajas	vás	queiras	saibas	sejas
	3°	dê	esteja	haja	vá	queira	saiba	seja
Plural	1°	demos	estejamos	hajamos	vamos	queiramos	saibamos	sejamos
	2°	deis	estejais	hajais	vades	queirais	saibais	sejais
	3°	dêem	estejam	hajam	vão	queiram	saibam	sejam

Головне речення	Підрядне речення, присудок якого щодо головного виражає	
	одночасність	наступність
<i>Presente, Futuro, Imperativo</i>	<i>Presente</i>	<i>Futuro</i>
Duvido que (я сумніваюся, що) Desejo que (я бажаю, щоб)	vocês <i>estudem</i> muito (ви багато вчитесь)	vocês comem a aprender português (ви почали вивчати португальську)

Вживання Modo Conjuntivo в підрядних реченнях

Підрядні додаткові	присудок головного речення представлений модальним дієсловом, яке виражає:	<i>побажання, прохання, наказ</i>	desejar, querer, pedir, exigir, mandar, ordenar, recomendar, aconselhar, propor, preferir	Quero que estude melhor. – Я хочу, щоб ви вчилися краще
		<i>дозвіл, заборону</i>	permitir, proibir	
		<i>можливість, сумнів</i>	admitir, supor, duvidar	
		<i>можливість, сумнів</i>	esperar, sentir, recelar, temer, estranhar, admirar-se, surpreender-se	
	присудок головного речення стоїть в заперечній формі		achar, pensar, crer, acreditar, parecer	Não acho que ela fale de-mais. – Я не вважаю, що вона багато говорить
Підрядні підметові	присудок головного речення представлений безособовим зворотом	<i>побажання, прохання, наказ, дозвіл, заборону, можливість, сумнів</i>	é necessário, é preciso, é indispensável, é desejável, é aconselhável, é provável, é possível, é impossível, é proibido, é duvidoso, é difícil, é pena, é estranho	É preciso que estude melhor. – Необхідно, щоб ви вчилися краще

Підрядні обставинні	в підрядних допустових реченнях після сполучників	<p>embora – хоча, ainda que – навіть якщо, se bem que – не дивлячись на те що, mesmo que – нехай навіть, por mais que – як би ні, quer...quer – так або інакше, чи...чи, qualquer (quaisquer) que – який (які) б ні onde quer que – де б ні, quem quer que – хто б ні</p>	<p>Embora eu diga a verdade, não me acreditarão. – Навіть якщо я скажу правду, мені не повірять</p>
	в підрядних умовних реченнях після сполучників	<p>a não ser que, a menos que, – якщо тільки не contanto que – за умови, що, caso – у разі; якщо, sem que – без того щоб (причому)</p>	<p>Eles não aprenderão português, a não ser que estudem mais. – Вони не вивчать португальську, якщо тільки не будуть більше вчитися</p>
	в підрядних реченнях часу після сполучників	<p>antes que – до того, як, (перед тим як) até que – доки, до тих пір, доки, logo que, assim que – як тільки</p>	<p>Quero falar com Manuela antes que ela parta. – Я хочу поговорити з Мануелою до того, як вона поїде</p>
	в підрядних реченнях цілі після сполучників	<p>para que, a fim de que – щоб</p>	<p>A fim de que aprendam a falar português bem, vocês precisam de praticar muito. – Для того щоб ви навчилися говорити пор- тугальською, необхідно багато практикуватися</p>
	в підрядних реченнях наслідку після сполучників (дія підрядного речення стосується майбутнього)	<p>de maneira que, de forma que – так, щоб</p>	<p>Escrevam de maneira que eu entenda. – Пишіть так, щоб я могла розібрати</p>

Підрядні означальні	речення вводяться відносними займенниками і стосуються невизначеного чи заперечного означення	que, quem, qual	Preciso de uma dactilógrafa que saiba escrever em português. – Мені потрібна друкарка, яка уміла б друкувати португальською
----------------------------	---	-----------------	---

Примітка: якщо дія підрядного речення реальна чи відбувається в момент мовлення чи відбулася в минулому, сполучники *de maneira (forma) que* перекладаються *так, що* то дієслово підрядного речення має форму часів Indicativo:

Ele escreve-me (escrevia-me) de maneira que eu posso (podia) perceber a sua letra com facilidade.
Він пише (писав) мені так, що я без труднощів розумію (розумів) його почерк.

Вживання Modo Conjuntivo в самотійних реченнях

Випадки вживання Modo Conjuntivo в самотійних реченнях	Приклад
Заклик, спонукання, побажання	Viva a paz no mundo inteiro! – Хай живе мир у всьому світі! Cantemos então! – Нумо, заспіваймо! Sejam felizes! – Будьмо щасливі!
Непрямий наказ, прохання чи побажання, зі сполучником <i>que</i>	Que se ponha lá fora! – Хай він йде звідси! Que abram a janela! Está calor. – Нехай відкриють вікно! Жарко! Que se fortaleça a amizade entre os nossos povos! – Нехай кріпне дружба між нашими народами!
Сумнів, невпевненість чи побажання зі словами <i>talvez, pode ser que, oxalá, tomara que</i>	Talvez seja como dizes. – Ймовірно, все буде так, як ти говориш. Pode ser que me telefone hoje. – Можливо, він зателефонує мені сьогодні. Oxalá todos venham à hora marcada! – Хоч би всі прийшли вчасно! Tomara que a minha irmã vá a Portugal este ano! – Хоча б моя сестра поїхала в Португалію в цьому році!
Якщо прислівник <i>talvez</i> стоїть після дієслова вживається Modo Indicativo	Ele vai, talvez, a Portugal. – Він поїде, можливо, в Португалію
Сталі вирази, які містять Presente do Conjuntivo	Que eu saiba – наскільки я знаю Que me conste – наскільки мені відомо Que me lembre – наскільки я пам'ятаю Ou seja – або ж (іншими словами)

10. Futuro de Conjuntivo

Futuro do Conjuntivo дієслів як типової, так і індивідуальної дієвідміни утворюється шляхом додавання нижченаведених закінчень до основи дієслова в формі 3-ї особи множини Pretérito Perfeito simples:

Numero	Pessoa	Falar	Aprender	Partir
Singular	1°	falar	aprender	partir
	2°	falar -es	aprender -es	partir -es
	3°	falar	aprender	partir
Plural	1°	falar -mos	aprender -mos	partir -mos
	2°	falar -des	aprender -des	partir -des
	3°	falar -em	aprender -em	partir -em

Numero	Pessoa	Ser	Estar	Pôr	Vir	Ter
Singular	1°	for	estiver	puser	vier	tiver
	2°	fores	estiveres	puseres	vieres	tiveres
	3°	for	estiver	puser	vier	tiver
Plural	1°	formos	estivermos	pusermos	viermos	tivermos
	2°	fordes	estiverdes	puserdes	vierdes	tiverdes
	3°	forem	estiverem	puserem	vierem	tiverem

Futuro de Conjuntivo виражає дію, яка відбудеться після моменту мовлення. Дієслово головного речення стоїть у формі Presente, Futuro do Indicativo чи Imperativo.

Підрядне речення	Сполучник	Приклад
Умови	se – якщо; excepto se, salvo se – якщо тільки не	Eles aprenderão português se estudarem mais. – Вони вивчать португальську, якщо будуть більше вчитися
Часу	quando – коли; enquanto – доки; sempre que – кожного разу як; завжди, коли.	Quando chegarmos, escrever-lhe-emos. – Коли ми приїдемо, ми вам напишемо
Міця	onde – там, де; para onde – туди, куди; de onde – відтіля, звідкіля; por onde – там, де	Paulo irá aonde o mandarem. – Пауло поїде туди, куди його направлять
Способу дії	como – як; segundo, conforme – у відповідності до того як	Pode sair ou ficar, como quiser. – Ви можете піти чи залишитися, як захочете
Підметове; додаткове	займенники: quem – той, хто; aquele(s) que – той (ті), хто; o que – те, що; (tudo) quanto – усе те, що.	Quem viver, verá. – Той, хто поживе, той побаче
Співвіднесення	à medida que – у мірі того як; quanto ... (tanto) – чим ... (тим)	À medida que ganhar experiência, tornar-se-à boa professora. – Вона стане гарним викладачем у мірі того як буде набувати досвід
Означальне (дія стосується майбутнього)	que	Devo trazer-lhe os livros que escolher? – Я маю принести Вам ті книги, які я оберу?
Сталі вирази, які містять Futuro do Conjuntivo	seja o que (como) for; passe o que passar; haja o que houver; aconteça o que acontecer; suceda o que suceder – будь що буде, щоб не трапилось; seja qual for – яким би не був; custe o que custar – хоч би що там було	Mas sobre isso eles nunca dirão uma só palavra, suceda o que suceder. – Але про це вони не скажуть ні слова, щоб не трапилось.

11. Pretérito Imperfeito do Conjuntivo

Pretérito Imperfeito do Conjuntivo утворюється шляхом додавання нижчевказаних закінчень до основи 3-ї особи множини Pretérito Perfeito simples:

Numero	Pessoa	Falar	Aprender	Partir
Singular	1º	falasse	aprendesse	partisse
	2º	falasses	aprendesses	partisses
	3º	falasse	aprendesse	partisse
Plural	1º	falássemos	aprendêssemos	partíssemos
	2º	falásseis	aprendêsseis	partísseis
	3º	falassem	aprendessem	partissem

Pretérito Imperfeito do Conjuntivo індивідуальної дієвідміни

Numero	Pessoa	Dar	Dizer	Estar	Fazer	Haver
Singular	1º	desse	dissesse	estivesse	fizesse	houvesse
	2º	desses	dissesses	estivesses	fizesseis	houvesseis
	3º	desse	dissesse	estivesse	fizesse	houvesse
Plural	1º	déssemos	dissêssemos	estivêssemos	fizêssemos	houvêssemos
	2º	désseis	dissêsseis	estivêsseis	fizêsseis	houvêsseis
	3º	dessem	dissessem	estivessem	fizessem	houvessem

Numero	Pessoa	Querer	Saber	Ter	Poder
Singular	1º	quisesse	soubesse	tivesse	pudesse
	2º	quisesses	soubesses	tivesses	pudesses
	3º	quisesse	soubesse	tivesse	pudesse
Plural	1º	quisêssemos	soubêssemos	tivêssemos	pudêssemos
	2º	quisêsseis	soubêsseis	tivêsseis	pudêsseis
	3º	quisessem	soubessem	tivessem	pudessem

Numero	Pessoa	Trazer	Ver	Vir	Ir, ser
Singular	1º	trouxesse	visse	viesses	fosse
	2º	trouxesses	visses	viesses	fosses
	3º	trouxesse	visse	viesses	fosse
Plural	1º	trouxêssemos	vissemos	viêssemos	fôssemos
	2º	trouxêsseis	visseis	viêsseis	fôsseis
	3º	trouxessem	vissem	viessem	fossem

Вживання Pretérito Imperfeito do Conjuntivo

Форми Imperfeito do Conjuntivo означають одночасність чи наступність відносно дії головного речення, якщо дієслово головного речення стоїть в одному з минулих часів (Pretérito Perfeito, Pretérito Imperfeito, Pretérito-mais-que-perfeito, Futuro do Perfeito) чи в умовному способі:

Não achava (não achei, não achara) que a piada tivesse graça. –

Мені не здалося, що жарт був смішний.

Gostari que te trouxesses flores. – *Хотілося б, щоб ти приніс мені квіти.*

Тип підрядного речення	Особливості вживання Imperfeito do Conjuntivo	Приклад
Додаткове	Побажання, прохання, наказ, можливість, сумнів, емоційна оцінка (<i>desejar, querer, pedir, exigir, mandar, ordenar, recomendar, aconselhar, propor, preferir, permitir, proibir, admitir, supor, duvidar, esperar, sentir, recrear, temer, estranhar...</i>)	Desejava que ela aparecesse de novo. – Мені б хотілося, щоб вона з'явилася знову
Підметове	а) присудок головного речення представлений безособовим зворотом модального значення (<i>era (foi, seria, fora) necessário, preciso, indispensável, desejável, aconselhável, provável, possível, impossível, proibido, duvidoso, difícil, pena, estranho...</i>) б) після займенників і сполучників <i>quem, o que, aquele que, quanto</i>	Era possível que António regressasse mais cedo. – Було можливим, що Антоніо повернеться раніше Quem fizesse isso, seria recompensado. – Той, хто зробить це, отримає винагороду
Порівняння	Після сполучника <i>como se</i> – наче б то (для означення одночасності чи наступності)	Ele continua (<i>continuava, continuo</i>) a falar como se isso não fosse com ele. – Він продовжує (<i>продовжував</i>) розмовляти, наче б це його не стосувалося
Означальне	Вживаються для вираження модальності	Queria um prato que me soubesse bem. – Мені б хотілося страву, яка б мені сподобалася
Обставинні (одночасність дії)	Після сполучників <i>embora, ainda que, se bem que, mesmo que, por mais que, quer...quer; qualquer que, onde quer que, a não ser que, a menos que, contanto que, caso, sem que, para que, a fim de que, antes que</i>	Embora estivéssemos cansados, continuávamos a trabalhar. – Ми продовжували працювати, хоча і втомилися
Обставинні (наступність дії)	Після сполучників <i>se, salvo se, excepto se, quando, enquanto, sempre que, assim que, logo que, até que, à medida que, segundo, conforme, quanto... (tanto), onde, como</i>	Onde iria ele morar, enquanto cursasse a Faculdade de Medicina? – Де він буде жити, доки буде вчитися на медичному факультеті?
Самостійне речення	Модальні слова і словосполучення (<i>talvez, podia ser que, oxalá, tomara que</i>), якщо дієслово в контексті стоїть в минулому часі чи умовному способі	Tomara que ele não demorasse! – Тільки б він не затримався!
В умовному періоді	Після сполучника <i>se</i> , якщо в головному реченні стоїть проста форма умовного способу	Se fosses mais cuidadoso, seria melhor. – Якщо б ти був обережніший, було б краще
Сталі вирази, які містять Futuro do Conjuntivo	<i>fosse o que fosse, custasse o que custasse, houvesse o que houvesse</i>	Mas sobre isso eles nunca dirão uma só palavra, sucedesse o que sucedesse. – Але про це вони не скажуть ні слова, щоб не трапилося

12. Складні часи умовного способу. Tempos compostos do Conjuntivo

Pretérito Perfeito do Conjuntivo

Pretérito Perfeito do Conjuntivo є складена форма, утворена допоміжним дієсловом *ter* в Presente do Conjuntivo і дієприкметником смислового дієслова:

Numero	Pessoa	Falar	Comer	Partir	Pôr
Singular	1°	tenha falado	tenha comido	tenha partido	tenha posto
	2°	tenhas falado	tenhas comido	tenhas partido	tenhas posto
	3°	tenha falado	tenha comido	tenha partido	tenha posto
Plural	1°	tenhamos falado	tenhamos comido	tenhamos partido	tenhamos posto
	2°	tenhais falado	tenhais comido	tenhais partido	tenhais posto
	3°	tenham falado	tenham comido	tenham partido	tenham posto

Pretérito Perfeito do Conjuntivo вживається в підрядних реченнях, означаючи передування дії головного речення. Дієслово головного речення стоїть в Presente, Futuro do Indicativo чи в Imperativo:

Duvido que António tenha chegado ontem. –

Я маю сумнів, що Антоніу вчора приїхав.

Farei o meu possível, a não ser que o caso tenha sido resolvido. –

Я зроблю все можливе, якщо тільки проблему ще не вирішено.

Esperemos que lhes tenham agradado estas ideias. –

Будемо сподіватися, що Вам сподобались ці ідеї.

Pretérito-mais-que-perfeito do Conjuntivo

Pretérito-mais-que-perfeito do Conjuntivo є складена форма, утворена допоміжним дієсловом *ter* в Imperfeito do Conjuntivo і дієприкметником смислового дієслова:

Numero	Pessoa	Falar	Comer	Partir	Pôr
Singular	1°	tivesse falado	tivesse comido	tivesse partido	tivesse posto
	2°	tivesses falado	tivesses comido	tivesses partido	tivesses posto
	3°	tivesse falado	tivesse comido	tivesse partido	tivesse posto
Plural	1°	tivéssemos falado	tivéssemos comido	tivéssemos partido	tivéssemos posto
	2°	tivésseis falado	tivésseis comido	tivésseis partido	tivésseis posto
	3°	tivessem falado	tivessem comido	tivessem partido	tivessem posto

Pretérito mais-que-perfeito do Conjuntivo вживається в підрядних реченнях, означаючи передування дії головного речення. Дієслово головного речення стоїть в одному з минулих часів Indicativo чи в Condicional:

Não acreditei (acreditava) que Carlos já tivesse vindo aqui. –

Я не повірив (не вірив), що Карлуш уже приходив сюди.

Seria melhor que eles tivessem feito o trabalho antes. –

Було б краще, якби вони зробили цю роботу раніше.

13. Узгодження часів Indicativo, Imperativo, Condicional, Conjuntivo

Головне речення	Підрядне речення, що означає		
	Одночасність дії	Наступність дії	Передування дії
Presente, Futuro do Indicativo, Imperativo	Presente do Conjuntivo	Presente do Conjuntivo	Pretérito Perfeito do Conjuntivo
Não acredito (acreditarei, acredite) – не вірю (повірю, повірте)	que ele estude mal – що він погано вчиться	que ele não passe de ano – що він не перейде до наступного класу	que ele tenha estudado mal – що він погано вчився
минулі часи Indicativo, Condicional	Imperfeito do Conjuntivo	Imperfeito do Conjuntivo	Pretérito-mais-que-perfeito do Conjuntivo
Não acreditei (acreditava, acreditara, tinha acreditado, acreditaria) – Я не повірив (вірив, вірив раніше, повірю, повірив би)	que ele estudasse mal – що він погано вчиться	que ele não passasse de ano – що він не перейде до наступного класу	que ele tivesse estudado mal – що він погано вчився

14. Складена форма умовного способу (Condicional Composto)

Condicional Composto утворюється за допомогою допоміжного дієслова *ter* в *Condicional Simples* і *Particípio Passado*.

Numero	Pessoa	Falar	Comer	Partir
Singular	1º	teria falado	teria comido	teria partido
	2º	terias falado	terias comido	terias partido
	3º	teria falado	teria comido	teria partido
Plural	1º	teríamos falado	teríamos comido	teríamos partido
	2º	teríeis falado	teríeis comido	teríeis partido
	3º	teriam falado	teriam comido	teriam partido

Особові і зворотні займенники під час відмінювання дієслів в *Condicional Composto* знаходяться всередині форми допоміжного дієслова *ter* між основою та закінченням:

tê-la-ia visto – я б її побачив;

ter-nos-íamos encontrado – ми б зустрілися;

ter-lho-io dito – він би йому це сказав;

Condicional Composto, як і *Condicional simples*, вживається як в модальному, так і в часовому значенні:

Модальне значення	Часове значення
Можлива або бажана дія, яка б могла трапитися в минулому, але не трапилася: <i>Pensou que teria sido melhor deixar o carro em sítio onde pudesse fazê-lo descair. – Він подумав, що краще було б поставити машину в такому місці, звідкіля можна було б її скотити</i>	Майбутнє по відношенню до минулого, яке передує будь-якій іншій дії чи моменту: <i>Ele disse que teria feito tudo até às 10 horas. – Він сказав, що зробить все до 10-ї години</i>
Імовірність чи передбачуваність в минулому (<i>Condicional Hipotético</i>): <i>Ter-lhe-iam roubado gasolina durante a noite? – Невже у нього викрали бензин вночі?</i>	–

15. Умовний період (Frases hipotéticas)

Умовний період I типу (Caso real) виражає реальну, виконувану дію і може стосуватися теперішнього, минулого і майбутнього часу. Підрядне речення вводить сполучником *se* (якщо). В підрядному реченні вживаються часи Indicativo, якщо умовний період стосується теперішнього чи минулого, і Futuro do Conuntivo, якщо – майбутнього. У цьому випадку Futuro do Indicativo в підрядному після *se* ніколи не вживається.

Se a minha irmã vem a tempo, sempre a encontro na estação. –

Якщо моя сестра приїжджає вчасно, я завжди зустрічаю її на станції.

Se a minha irmã vinha a tempo, sempre a encontrava na estação. –

Якщо моя сестра приїжджала вчасно, я завжди зустрічав її на станції.

Se a minha irmã vier a tempo, encontrará-la-ei na estação. –

Якщо моя сестра приїде вчасно, я зустріну її на станції.

У непрямому мовленні, якщо дієслово головного речення стоїть в одному з минулих часів, умовний період I типу змінюється відповідно до правил узгодження часів:

Пряма мова	Непряма мова
<i>Pensou: “Não voltarei a ver o carro se o deixar em qualquer extremo da cidade”</i>	<i>Pensou que não voltaria a ver o carro se o deixasse em qualquer extremo da cidade</i>
<i>Vinhou: «Я не побачу більше машину, якщо оставлю її де-небудь на околиці міста»</i>	<i>Vinhou, que não veria mais a máquina, se deixasse em qualquer extremo da cidade</i>

Умовний період II типу (Caso potencial) стосується теперішнього чи майбутнього часу і виражає передбачувану, бажану дію, яка могла б трапитися, якщо б була виконана означена умова. Сполучник *se* відповідає українському союзу *якщо б*. У підрядному реченні вживається Imperfeito do Conjuntivo, в головному – Condicional Simples:

Durante esta semana eu, se estivesse no teu lugar, falaria naquilo com toda a gente. –

Протягом цього тижня я, якщо б був на твоєму місці, поговорив би з усіма про це.

У розмовному мовленні Condicional Simples у головному реченні часто замінюється на Pretérito Imperfeito do Indicativo:

Não acreditaria (acreditava) nisso se não estivesse a ver. –

Я б не повірив в це, якщо б не бачив сам.

У непрямому мовленні умовні речення II типу не змінюють своїх часових форм, в якому б часі не стояло дієслово головного речення.

Умовний період III типу (Caso irreal) стосується минулого часу і виражає лише нереальну дію, яка могла б здійснитися в минулому, але не здійснилася, оскільки не була виконана умова її здійснення. Сполучник *se* відповідає українському союзу *якщо б*. У підрядному умовному реченні вживається Pretérito-mais-que-perfeito do Conjuntivo, в головному – Condicional Composto:

Se tivesse conhecido pessoas como tu, a minha vida com certeza teria sido outra. –

Якщо б я був знайомий (раніше) з такими людьми, як ти, моє життя було б інакше.

У розмовному мовленні *Condicional composto* у головному реченні може замінюватися на *Pretérito-mais-que-perfeito do Indicativo*:

Se tivesse vindo mais cedo, teríamos (tínhamos) falado. –

Якщо б він приїхав раніше, ми б поговорили.

У непрямому мовленні умовні речення III типу свої часові форми не змінюють.

Змішаний тип умовного періоду (*Caso misto*) вживають:

Якщо умова стосується минулого, а наслідок – до теперішнього чи майбутнього, то в підрядному реченні вживається *Pretérito Mais-que-perfeito do Conjuntivo*, а в головному – *Condicional Simples*:

Se ontem tivesse deixado o carro em qualquer extremo da cidade, hoje não voltaria a vê-lo. – *Якщо б він вчора залишив машину де-небудь на околиці, сьогодні він би її не побачив.*

Якщо умова стосується теперішнього (чи означає постійну якість), а наслідок – до минулого, то в підрядному реченні вживається *Imperfeito do Conjuntivo*, а в головному *Condicional Composto*:

Se o motor fosse mais potente, teria ultrapassado os que estavam à minha frente. – *Якщо б мотор був більш потужний, я обігнав би тих, що були переді мною (але я не обігнав).*

16. Схема часів та способів в умовних реченнях

Тип умовного періоду	Підрядне речення	Головне речення	переклад
I	Presente do Indicativo	Presente do Indicativo	
	<i>Se ele chega cedo</i>	<i>conversamos</i>	Якщо він приходить рано, ми говоримо
	Imperfeito (Perfeito) do Indicativo	Imperfeito (Perfeito) do Indicativo	
	<i>Se ele chegava cedo</i>	<i>conversávamos</i>	Якщо він приходив рано, ми говорили
	Futuro do Conjuntivo	Futuro do Conjuntivo	
	<i>Se ela chegar cedo</i>	<i>conversaremos</i>	Якщо він прийде рано, ми поговоримо
II	Imperfeito do Conjuntivo	Condicional Simples (Imperfeito do Indicativo)	
	<i>Se ele chegasse cedo</i>	<i>conversaríamos (conversávamos)</i>	Якщо б він прийшов рано (зараз, потім), ми б поговорили
III	Pretérito-mais-que-perfeito do Conjuntivo	Condicional Composto (Prétérito-mais-que-perfeito do Indicativo)	
	<i>Se ele tivesse chegado mais cedo ontem</i>	<i>teríamos conversado (tínhamos conversado)</i>	Якщо б він прийшов вчора рано, ми б поговорили

Exercícios de gramática

1. *Перекладіть речення, звертаючи увагу:*

- *на дієслівні конструкції з інфінітивом*

1. Eles paravam de discutir e fez-se silêncio. 2. Eles não paravam de andar. 3. Não cessem de lutar pela paz. 4. Quando o menino adormeceu, a mãe cessou de cantar. 5. Ela parou de engomar e sentou-se, cansada. 6. Enquanto conversávamos, ele não cessava de sorrir. 7. O menino não parava de fumar, estava nervoso. 8. Como se chama o livro que estás a ler? 8. Ao passar pela avenida eles entraram no café para tomar o pequeno-almoço.

- *відносні займенники*

1. Diz-me com quem andas, dir-te-ei as manhas que tens. 2. A pessoa de quem ele falou não é má. 3. O José, que é seu irmão, não se parece com ele. 4. É a casa em que ele vivia. 5. São os livros dos quais lhes falei. 6. Passarão o exame os que estudam bem. 7. É a pessoa cujo nome sabem todos. 8. Ama e respeita os teus pais, a quem deves tudo quanto és.

- *вживання Pretérito-mais-que-perfeito composto*

1. Quando chegámos a casa dos nossos parentes, eles já tinham ido para São Petersburgo. 2. Petrov escrevia que tinha assinado um acordo muito importante. 3. Eu tinha telefonado já para o Correio, quando recebi este telegrama. 4. Telefonei-lhe e disse que não saíramos ainda por causa da chuva.

- *вживання Pretérito Perfeito composto*

1. Este Inverno tem sido frio. 2. Vocês sempre têm sido bons alunos. 3. Ultimamente tem estado tanto calor que nem apetecia sair de casa. 4. Desde que vim para cá só tenho tomado banho com água fria. 5. Depois que voltámos temos trabalhado muito. 6. Nos últimos meses temos tido cinco aulas de português por semana. 7. Ela tem-me telefonado diariamente.

- *перехід прямої мови у непряму*

1. Paulo diz que parte amanhã. 2. Maria responde que o seu irmão tem 10 anos. 3. Ela diz que ultimamente tem trabalhado muito. 4. Ela dirá que estudou bem. 5. Ele exclamou que tinha que partir. 6. Eu perguntei que horas eram. 7. O meu amigo perguntou-me quando eu viria. 8. A Maria perguntou se eu iria ver aquele filme. 9. O Pires perguntou ao Gil se ele tinha goma.

- *вживання пасивного стану*

1. Um bom dentista é sempre muito procurado. 2. De noite, fui acordada por um barulho qualquer. 3. Eu soube que aquele apartamento já tinha sido alugado. 4. Estes problemas de matemática serão resolvidos por todos os alunos. 5. Fomos bem servidos naquele restaurante. 6. A cozinha foi construída a um canto do pátio. 7. A receita foi aviada. 8. Os espectáculos do circo são sempre muito aplaudidos. 9. Neste mercado vendem-se pássaros, gatos, cães e outros animais. 10. Apagaram-se todas as luzes, fecharam-se todas as janelas. 11. Procura-se o cão fugido. 12. Compra-se uma boa casa. 13. No meu bairro constrói-se um novo hospital.

2. Розкрийте дужки, замінивши інфінітив дієсловом у формі

• *Prétérito-mais-que-perfeito simples e composto*

1. O velho procurava lembrar-se do que o seu vizinho lhe (dizer). 2. Ele disse que já (estar) em Moscovo. 3. Ela não quis ir ao circo porque já (assistir) a este espectáculo. 4. Eu trouxe os livros que vocês (pedir). 5. Estávamos contentes porque (descansar) muito bem. 6. Quando ela chegou à estação o comboio já (partir).

• *Presente do Conjuntivo*

1. Espero que tu me (escrever) de vez em quando. 2. Ele propõe ao José que (abrir) a janela. 3. Desejamos que vocês (partir) ainda esta semana. 4. Eles recomendam que esta proposta se (pôr) em prática. 5. Prefiro que me (deixar) em paz. 6. Os médicos aconselham que eu (fumar) menos. 7. Não aconselho que tu (tomar) café à noite. 8. Ela não admite que os alunos (discutir) esta questão. 9. Queremos que (descrever) a tua viagem a Portugal. 10. Para ver toda a cidade o cicerone propõe que nós (subir) ao castelo de São Jorge. 11. A orientação dos revelos permite que a acção moderadora do Atlântico (penetrar) no interior do país. 12. Queremos que ela (ir) a Moçambique. 13. Desejo que vocês (fazer) boa viagem. 14. Supomos que tu (estar) muito cansado. 15. Admitimos que Portugal (ter) grande diversidade geográfica. 16. A professora exige que nós (ouvir) a informação do colega. 17. Ele estranha que a Maria (querer) viajar sozinha. 18. Os alunos receiam que ele não (saber) mostrar no mapa os principais rios de Portugal. 19. Preferimos que vocês (dizer) a verdade. 20. Peço que me (dar) licença para sair. 21. Espero que vocês (ser) bons especialistas. 22. Supomos que (poder) vir amanhã. 23. É impossível que ele não (saber) os nomes das principais cidades de Portugal. 24. É possível que as fronteiras portuguesas (ser) as mais antigas da Europa. 25. É provável que (haver) muita diferença entre o Norte e o Sul de Portugal. 26. (Viver) o 1º de Maio, dia internacional dos trabalhadores! 27. (Ser) bem-vindos! 28. Talvez eu não (perder) muito tempo com este negócio. 29. Oxalá (trazer, eles) os dicionários. 30. Que (deixar, eles) as janelas abertas. 31. (Viver) os povos que lutam pela paz! 32. (Trabalhar, nós) para o bem da Pátria! 33. Tomara que não (chover) amanhã! 34. Vai à festa? Então, que (divertir-se) bem! 35. Que o Ano Novo (ser) feliz!

• *tempos compostos do Conjuntivo*

1. É inacreditável que os (deixar, eles) partir. 2. Estranhou que naqueles dois últimos anos não (reparar) nisso. 3. Esperava que você já (compreender) isso há muito tempo e (encontrar) os meios de resolver a questão. 4. Não parece que ele (mudar) mudar de cara. 5. Não creio que (dizer, ele) as banalidades habituais. 6. O pai não estava em casa, talvez (ir) para o emprego. 7. Não havia quem não (dar) pelo seu fato novo. 8. É muito possível que (observar, tu) factos importantes. 9. No meu saco não havia luvas, talvez as (perder). 10. Oxalá o João (ir) chamar alguém. 11. Talvez (inventar, ele) alguma história para que Francisca não parta. 12. Lá foram, na esperança de que ele (conseguir) alguma informação útil.

3. Запишіть речення непрямою мовою.

1. Estamos cheios de fome – dizem os alunos. 2. Sou búlgaro – respondeu Ivan. 3. Tenho dormido pouco – dirá ela. 4. Nunca pensámos nisso – disseram eles. 5. Ela apontou um edifício e disse: a minha mãe tem trabalhado aqui. 6. Eu gostava daquela

comida – disse Isabel. 7. D. Pedro declarou: “Só deixarei o Brasil se alguma manifestação violenta me levar a isso”. 8. Ele disse lá consigo: “Se encontrar um posto de abastecimento a funcionar, aproveitarei” 9. O empregado explicou: “Se o embargo se mantiver, não haverá gasolina antes de quinze dias”. 10. Luísa exclamou: “Se o tempo tivesse arrefecido, não teríamos ido a Cascais, mas tudo correu às mil maravilhas”. 11. Tomas pensou: “Se eu passasse primeiramente por casa de um cliente, era mais fácil justificar o atraso”.

4. Запишіть речення, вживаючи дві форми пасивного стану.

1. A Alina lavou as frutas. 2. Todos os alunos assistem às aulas de português. 3. A Maria preparou um bom jantar. 4. Eu fiz o almoço ontem. 5. Eles já tinham lido estes livros. 6. Estes alunos fazem rapidamente as contas de adição, subtração, divisão e multiplicação. 7. Os rapazes disseram que aprenderiam de cor todas as palavras novas. 8. Amanhã eu vou mandar o telegrama. 9. A mãe lavou toda a roupa.

5. Прочитайте речення, звертаючи увагу на переклад.

1. Ele chega sempre atrasado às aulas de manhã, ainda que se levante cedo. – Він завжди запізнюється на ранкові заняття, навіть якщо встає рано. 2. Mesmo que queiram, não podem ir ao cinema esta semana. – Хай навіть вони і хочуть, на цьому тижні вони не зможуть піти у кіно. 3. Por mais que se agasalhe, ela sente frio no Inverno. – Як тепло вона не вдягається, взимку їй все одно холодно. 4. Quer faça frio, quer não, vamos à piscina. – Ми поїдемо до басейну, буде холодно чи ні. 5. Não posso ler agora, se bem que me seja necessário. – Я не можу зараз прочитати, хоча й мені це дуже потрібно. 6. Quaisquer que sejam os dicionários, não valem tanto! – Якими не були б словники, але вони стільки не коштують! 7. Ele trabalha muito, onde quer que esteja. – Де б він не був, він працює багато. 8. Não fales com quem quer que seja. – Не розмовляй з аби-ким. 9. Ele não virá, a menos que eu esteja enganada. – Він не прийде, якщо тільки я не помиляюсь. 10. Irei convosco ao teatro, contanto que tenham um bilhete de sobra. – Я піду з вами до театру за умови, якщо у Вас є зайвий білет. 11. Caso haja necessidade, telefone-me. – У випадку, якщо буде необхідно, телефонуйте мені. 12. Queremos entrar sem que ninguém repare nisso. – Ми хочемо увійти так, щоб ніхто цього не помітив. 13. Estuda até que ele volte. – Вчися, доки він не повернеться. 14. Vamos sair logo que (assim que) ela acabe o trabalho. – Ми поїдемо, як тільки вона закінчить свою роботу. 15. Para que tire boas notas, ele precisa de estudar quatro horas por dia. – Щоб отримувати гарні оцінки, необхідно, щоб він вчився чотири години на день. 16. Falem mais alto, de forma que eu ouça. – Розмовляйте гучніше, щоб я Вас чув. 17. Não conheço ninguém que tenha uma pronúncia tão boa como o senhor. – Я не знаю нікого, хто б мав таку гарну вимову, як Ви. 18. Há programas da TV aos quais ela não assista? – Є такі телепередачі, які б вона не дивилась?

1. Não iremos ao Porto amanhã excepto se (salvo se) acabarmos o trabalho. – Ми не поїдемо завтра у Порту, якщо тільки не закінчимо роботу. 2. Enquanto não aprenderem português, não poderão ir a Portugal. – Доки ви не вивчите португальську, ви не зможете поїхати в Португалію. 3. Sempre que puder aqui virei.

– Я буду приходити кожного разу, як зможу. 4. Ela deixará a casa para estar onde estiver o seu marido. – Вона залишить дім, щоб бути там, де буде її чоловік. 5. Conforme disseres, assim farei. – Як скажеш, так і зроблю. 6. Farei tudo o que puder. – Я зроблю все, що зможу. 7. Aqueles que quiseram venham comigo. – Ті, хто захочуть, нехай йдуть зі мною. 8. Quanto mais pressa tiveres, menos, conseguirás fazer. – Чим більше ти будеш поспішати, тим менше тобі вдасться зробити. 9. Seja qual for a refeição, a apresentação da mesa deve ser muito cuidada. – Яким би не був обід, стіл має бути накритий дуже обережно. 10. Partirei custe o que custar. – Я поїду, щоб не трапилось. 11. Apresse-se, senão chegaremos atrasados à aula. – Поспішіть, інакше ми запізнємося на урок.

6. Перекладіть українською мовою.

1. Gostaria que trouxesses sumo para toda a gente. 2. Não pensava que a doce fosse tão saboroso. 3. Queria que a mesa fosse posta no quintal. 4. Preferia que o criado não arrumasse o quarto. 5. Não era aconselhável que tomasse bebidas geladas. 6. Era duvidoso que provasse uma nova marca de chocolate. 7. Era bom que fizesses ovos mexidos e torradas. 8. Seria melhor que tomasse lugar e começasse a te servir. 9. Era estranho que eu estivesse cheio de fome. 10. Não tardou que aparecesse o criado da mesa. 11. Não parecia que ela tivesse apetite. 12. Elas estranharam que tomassem café a esta hora. 13. Eles pediram que servissem os convidados. 14. Duvidámo-nos que fôssemos aos saldos naquele dia. 15. Talvez comessem uma sande de fiambre. 16. Queríamos que trouxessem uns pratos de peixe. 17. Esperavam que concordassem com elas. 18. Era melhor que viessem trajadas à moda. 19. Nada impedia que almoçássemos. 20. Não era de estranhar que déssemos uma gordeta ao criado. 21. Era incrível que não acertássemos com a cor e o tamanho. 22. O rapaz perguntou se devia trazer os livros que escolhesse. 23. Havia quem dissesse que tinhas ido às compras. 24. Se vou a casa de táxi, ganho tempo. 25. Se abrires a caixa do correio, verás ali dentro uma guia amarela. 26. Se queríamos receber o tal pacote, não tínhamos outro remédio senão esperar na bicha. 27. Se eu fosse funcionário, nunca fazia (faria) esperar os outros. 28. Se o terramoto de 1755 não tivesse desmoronado Lisboa, a Baixa teria apresentado outra fisionomia. 29. Se o Sr. sobe ao castelo de S. Jorge, desfruta o belo panorama da cidade. 30. Se eu estacionasse o carro mais perto, ficaria mais confiante. 31. É necessário que o senhor descanse no domingo. 32. É provável que eu passe as férias em Leninegrado. 33. É possível que ele nos escreva de lá. 34. É impossível que ele viva à beira-mar e não tome banhos de mar. 35. É preciso que ela parta com todo o grupo. 36. É pena que o senhor permita que estacionem carros aqui. 37. É necessário que aprenda português num ano. 38. É duvidoso que o senhor me compreenda bem. 39. É pouco provável que ela reúna todos os amigos. 40. É aconselhável que a senhora acorde mais cedo. 41. É preciso que o senhor contribua para a nossa festa. 42. É impossível que a camarada não se sinta bem aqui.

7. Перекладіть португальською мовою.

1. Чому Ви не припинили розмовляти, коли вчитель зайшов у клас? 2. Чому ти припинив їсти? 3. Ніхто не знає, чому ця дівчина раптом зайшлася сміхом.

4. Учні припинили писати вправи і подивилися на викладача. 5. Він йшов по проспекту Леніна, розмовляючи по телефону. 6. Прийшовши додому, сестри почали готувати обід. 7. Маріза – співачка, чий голос знають усі. 8. Ось тут знаходяться картини, які він написав взимку 1876 року. 9. Ти знайомий з дівчиною, яка живе на другому поверсі. 10. Я вчора познайомилась з музикантом, пісні якого слухають всі у нашому місті. 11. У нашому місці збудовано багато нових будівель. 12. Восени та влітку на ринку продається багато овочів та фруктів. 13. У яких навчальних закладах України вчать португальську? 14. В яких країнах говорять португальською? 15. Білизна, випрана мамою, знаходиться в шафі. 16. О котрій годині відчиняється продуктова крамниця? 17. Тереза подумала, що якщо вона піде з роботи раніше, на пошті буде менше людей і вона отримає посылку. 18. Мануель сказав, що встигне заїхати до мене, якщо зловить таксі. 19. Каштелу пояснив, що заплатив би за квартиру, якби знайшов роботу. 20. Луїш вигукнув, що купив би під час розпродажу той годинник, якби мав при собі гроші. 21. Якщо б ти хотів, ти давно б влаштувався на роботу. 22. Якби я взяв з собою паспорт, я би витратив на пошті набагато менше часу. 23. Якби Францизку не був так заглиблений у свої думки, то почув би що його кличуть. 24. Якби їм обміняли цю ручку в магазині на механічний карандаш, вони б послали цей сувенір друзям. 25. Якщо б я отримав посылку, я б мучився, доки не відкрив би її. 26. Якщо б ми поїхали на таксі, ми б виграли час і вже годину тому були б на пошті. 27. Якби ти не купила пральну машину, в нас було б більше грошей. 28. Якби Енріку був гарним водієм, то він би не вривався в дерево. 29. Якби це було можливо, я б дістав квиток на концерт Карлуша. 30. Якби вона прийшла вчора рано, ми б подарували їй намисто. 31. Коли в мене будуть гроші я куплю машину. 32. Полісмен не стягнув би з тебе штраф, якби ти вмів водити машину.

Texto

1. Вивчіть нові слова та фрази:

abrangência *f* осяжність

acesso *m* доступ

computador *m* комп'ютер

comunicação *f* зв'язок, комунікація

divulgar *vt* поширювати

emissão *f* радіопередача

impresso *adj* друкований

instantâneo *adj* миттєвий

internet *m* інтернет

invenção *f* винахід

mensagem *f* повідомлення

notícia *f* вістка, новина

novidade *f* новина

programação *f* програма передач

receptor *m* приймач

rede *f* сітка

telefone *m* телефон

televisão *f* телебачення

transmissão *f* передача

transmitir *vt* передавати

veículo *m* передавач

visionário *m* фантазер

meios de comunicação засоби комунікації

transferência de dados передача даних

os meios de comunicação de massa засоби масової інформації

ondas electromagnéticas електромагнітні хвилі

telefone sem fio радіотелефон
uma vaga de emprego вакансія на роботу
revistas quinzenais журнали, що виходять раз на два тижні
revistas semanais журнали, що виходять раз на тиждень
senhais eléctricos електронні сигнали
prensa móvel de Gutenberg друкований станок Гутенберга
homens das cavernas печерні люди
telefone fixo домашній телефон
telefone celular мобільний телефон

2. Прочитайте та перекладіть текст.

MEIOS DE COMUNICAÇÃO

Já pensaste chegar a casa, com muitas novidades para contar a tua colega que precisou faltar e não ter nem telefone e nem internet? É uma situação difícil de imaginar (e aceitar), não é mesmo? Além de conversar, a comunicação é essencial para uma série de situações, importantes, como no caso de marcar uma consulta médica, urgentes, como chamar a emergência no caso de um acidente, divulgar uma vaga de emprego e mais um milhão de coisas que podemos imaginar. Só que nem sempre foi tão fácil assim.

Pense nos homens das cavernas, os mais primitivos... Eles estavam até que muito próximos uns dos outros, mas inicialmente tinham grande dificuldade de transmitir os seus pensamentos e ideias, ou seja, se comunicar. Precisaram inventar uma forma de comunicação, através de gestos, desenhos nas paredes das cavernas e, finalmente a fala! Ela foi, sem dúvida, uma das grandes revoluções para humanidade! O homem evolui, a população aumenta, as distâncias ficam maiores e logo o homem pensa em outras formas de se comunicar, podendo transmitir informações para locais mais distantes, além de poder deixar suas ideias registradas. Daí surge os jornais, livros e revistas.

Os jornais ganharam força a partir da invenção da prensa móvel de Gutenberg. Eles são um meio de comunicação impresso e, apesar de longos anos de existência, continuam sendo uma das principais fontes de informação da sociedade actual. Ele geralmente é diário e aborda uma diversidade de temas como economia, esporte, política e cultura. Os jornais conseguem atingir um grande número de pessoas. O primeiro jornal brasileiro foi o Gazeta do Rio de Janeiro, publicado em 1808. Assim como o jornal, a revista também é um meio impresso, só que enquanto o jornal possui matérias diversificadas para vários tipos de públicos, a revista geralmente possui sempre um tema central que atrai pessoas interessadas naquele assunto. Por exemplo: existem revistas de educação para pais e professores; revistas de moda, muito comprada por estilistas e profissionais da área. A revista não é publicada todo dia, a maioria das revistas são semanais e quinzenais. A primeira revista de vida regular no Brasil foi publicada em 1860 e se chamava Revista Ilustrada.

Não podemos esquecer o telefone. O telefone é um meio de comunicação que transmite som entre dois locais distantes. Os primeiros tinham uma transmissão muito precária e passaram por muitas transformações até chegar no ponto que está agora. Ele foi inventado em 1876 por Alexander Graham Bell. Enquanto os telefones fixos transmitem sons por meio de sinais eléctricos, o celular transmite som por meios de

ondas electromagnéticas. É por isso que o celular "pega" em mais lugares, do que, por exemplo, o telefone sem fio. A população continua crescendo e fatos importantes acontecendo em partes extremas do mundo. A notícia precisa chegar para todos, independente do número de pessoas e da distância. Dessa necessidade surgem os meios de comunicação de massa: primeiro o rádio e depois a televisão.

O rádio é um aparelho que transmite som e que apresenta uma programação diversificada o que aumenta ainda mais o número de pessoas que escutam rádio. Um novo brinquedo - foi o que muitos pensaram quando viram pela primeira vez aquela caixinha misteriosa que falava: o rádio. Embora inventado em 1896 pelo inventor italiano Guglielmo Marconi, foi somente depois da Primeira Guerra Mundial que o rádio se popularizou. No Brasil, o rádio é muito importante porque, em certas regiões do país, é o único veículo de comunicação que consegue chegar, informando e divertindo a população. Em Portugal, eram já muitos os que tentavam, às suas custas receber emissões, criando receptores que na maioria dos casos não funcionavam. Mas em tudo há exceções, e um desses curiosos merece o devido destaque, já que conseguiu ultrapassar e vencer a incompreensão e desanimo de muitos, até chegar à montagem de uma verdadeira estação de Rádio: Abílio Nunes dos Santos, o primeiro radioamador português.

A televisão é um meio de comunicação que transmite som e imagem. Ela consegue comunicar uma notícia a várias pessoas, ou seja, é um meio de grande abrangência. A programação da TV é bastante diversificada e procura atingir o maior número de públicos. O primeiro programa da TV brasileira aconteceu no dia 18 de Setembro de 1950, e foi transmitido pela TV Tupi. Assis Chateaubriand foi o responsável por trazer a televisão para o Brasil. Chateaubriand era um visionário e um poderoso empresário que controlava uma rede de empresas de comunicações chamada Diário Associados. Não podemos falar de televisão e não mencionar a maior rede de televisão do Brasil, a Rede Globo. Foi fundada em Abril de 1965, na cidade do Rio de Janeiro, pelo jornalista e também empresário Roberto Marinho, que tinha 60 anos iniciou esta nova e audaciosa empreitada! No ano de 1957 a 7 de Março começam as emissões regulares de televisão em Portugal. Tendo sido recebida com alegria por uns e com desconfiança por outros. As emissões do primeiro Telejornal começaram a 19 de Outubro de 1959. Durante os anos seguintes na década de 60 a televisão condiciona os hábitos dos Portugueses que organizam a sua vida caseira em redor da programação da televisão. Na década de 70 nascia o segundo canal Português de televisão chamava-se RTP 2. Sendo a RTP uma empresa estatal manteria o monopólio da televisão em Portugal até 1992. Nesse ano nascia o primeiro canal de televisão privado, era a SIC que iniciava as suas emissões no dia 6 de Outubro de 1992. Mas não estava sozinha em Fevereiro de 1993 aparecia a TVI, o segundo canal privado nacional, ficando assim o território continental com 4 canais de televisão.

No final do século XX a internet também entrou fortemente no sector de meios de comunicação. Surge a era do computador! Comunicação rápida, eficiente através da internet, ignorando realmente qualquer distância. Surgem os e-mails, mensagens instantâneas, câmeras através das quais além de ouvir quem está distante tu também podes ver! A Internet é uma rede de redes em escala mundial de milhões de

9. Os telefones celulares transmitem sons por meio de:
a) Sinais eléctricos b) Ondas Electromagnéticas c) Raios ultravioletas
10. Qual o nome da primeira revista publicada no Brasil?
a) Revista Manchete b) Revista Ilustrada c) Revista Cruzeiro

4. Перекладіть португальською мовою.

До засобів масової інформації належать періодичні видання (преса), радіо і телебачення. Їх історія різна за тривалістю, відрізняються і їх призначення, і способи впливу на аудиторію. Так, європейська преса веде відлік часу лише з XVII століття, коли вперше з'явилася комерційна газета, а поява масової газети в США починається з 1833 року. Радіо як засіб масової інформації має 75-річну історію, телебачення - 50-річну. При цьому саме так звані "електронні засоби масової інформації" набувають усе більш важливого значення в сучасному суспільстві. До засобів масового впливу відносять кіно, театр, усі видовищні покази і художню літературу. Засоби масового впливу не відрізняються регулярністю звертання до масової аудиторії. Технічні засоби комунікації не мають масового охоплення аудиторії, і передана інформація може мати суто особистий характер, не пов'язаний із соціально значимими сторонами життя.

Список рекомендованої літератури

Брауэр, Ф. Ф. Самоучитель португальского языка. Практический курс [Текст]: учеб пособие / Ф.Ф. Брауэр, У. Брауэр. – К.: Методика, 2002. – 288 с.

Жебит, А. А. Португальский язык для начинающих [Текст] / А.А. Жебит, Г.Б. Кузнецова. – М.: Издат. дом «ФИЛОЛОГИЯ ТРИ», 2002. – 464 с.

Нечаева, К. К. Португальский язык. Справоч по грамматике [Текст] / К.К. Нечаева. – М.: Живой язык, 2009. – 224 с.

Родионова, М.А. Португальский язык. Курс для начинающих [Текст] / М.А. Родионова, Г.В. Петрова. – Мн.: Полесье, 2000. – 496 с.

Родионова, М.А. Самоучитель португальского языка [Текст] / М.А. Родионова. – М.: Высш. шк., 2002. – 357 с.

Сутуліна, Л. Г. Португальська мова в країнознавчих сюжетах [Текст] / Л.Г. Сутуліна. – Д.: Пороги, 2010. – 62 с.